

85. MAANANTAINA 12. KESÄKUUTA 2000

kello 12

Päiväjärjestys**Ilmoituksia****Lähetekeskustelu**

- 1) Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2000 lisätalousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 59/2000 vp) täydentämisestä..... 2540
Hallituksen esitys HE 71/2000 vp

Toinen käsittely

- 2) Hallituksen esitys laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta 2578
Hallituksen esitys HE 36/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 12/2000 vp
- 3) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain (65/1994) nojalla vuodelta 1999 maksetun opintorahan ja asumislisän vapaaehtoiselle palauttamiselle asetetun määräajan jatkamisesta..... 2579
Hallituksen esitys HE 65/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2000 vp
Lakialoite LA 10, 49/2000 vp
- 4) Hallituksen esitys laeiksi vuodelta 2000 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta annetun lain 4 §:n sekä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 16 §:n muuttamisesta 2579
Hallituksen esitys HE 62/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 14/2000 vp
- 5) Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoidon lain ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta 2579
Hallituksen esitys HE 181/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 15/2000 vp

- 6) Hallituksen esitys arvo-osuusrekisterien keskittämistä arvopaperi-keskukseen koskevaksi lainsäädännöksi..... 2581
Hallituksen esitys HE 28/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 15/2000 vp
- 7) Hallituksen esitys laiksi eräistä Valtion asuntorahastosta maksettavista avustuksista 2581
Hallituksen esitys HE 67/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 7/2000 vp
- 8) Hallituksen esitys laeiksi Tiehallinnosta ja Tieliikelaitoksesta 2581
Hallituksen esitys HE 25/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 2/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

- 9) Hallituksen esitys siemenkauppalaiksi 2591
Hallituksen esitys HE 45/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 7/2000 vp
- 10) Hallituksen esitys laiksi taimiaineistolain muuttamisesta 2593
Hallituksen esitys HE 44/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 8/2000 vp
- 11) Hallituksen esitys laiksi potilasvahinkolain 10 a ja 11 §:n muuttamisesta 2593
Hallituksen esitys HE 54/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 16/2000 vp
- 12) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta..... 2593
Hallituksen esitys HE 33/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 17/2000 vp
- 13) Hallituksen esitys laiksi maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta 2595
Hallituksen esitys HE 66/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 8/2000 vp

Lähetekeskustelu

- 14) Hallituksen esitys laiksi pelastustoimilain muuttamisesta..... 2595
Hallituksen esitys HE 70/2000 vp
- 15) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta 2595
Hallituksen esitys HE 72/2000 vp

16) Hallituksen esitys laiksi telemarkkinalain muuttamisesta	2596
Hallituksen esitys HE 73/2000 vp	
17) Hallituksen esitys postipalvelulaiksi.....	2596
Hallituksen esitys HE 74/2000 vp	
18) Hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	2612
Hallituksen esitys HE 75/2000 vp	
19) Laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta	2613
Lakialoite LA 72/2000 vp (Håkan Nordman /r ym.)	

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Henrik Lax /r
 Jari Leppä /kesk
 Suvi Lindén /kok
 Paavo Lipponen /sd
 Leena Luhtanen /sd
 Markku Markkula /kok
 Sinikka Mönkäre /sd
 Sauli Niinistö /kok
 Pekka Nousiainen /kesk
 Outi Ojala /vas
 Kalevi Olin /sd
 Pirkko Peltomo /sd
 Maija Perho /kok
 Kirsi Piha /kok
 Riitta Prusti /sd
 Virpa Puisto /sd
 Susanna Rahkonen /sd
 Jussi Ranta /sd
 Antti Rantakangas /kesk
 Maija-Liisa Rask /sd
 Juha Rehula /kesk
 Tero Rönni /sd
 Sari Sarkomaa /kok
 Kimmo Sasi /kok
 Suvi-Anne Siimes /vas
 Katja Syvärinen /vas
 Hannu Takkula /kesk
 Esko-Juhani Tennilä /vas
 Erkki Tuomioja /sd
 Jukka Vihriälä /kesk
 Pia Viitanen /sd

Nimenuhuuto

Nimenuhudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Hannu Aho /kesk
 Olavi Ala-Nissilä /kesk
 Janina Andersson /vihr
 Maria Kaisa Aula /kesk
 Jouni Backman /sd
 Klaus Bremer /r
 Tarja Filatov /sd
 Nils-Anders Granvik /r
 Rakel Hiltunen /sd
 Jorma Huuhtanen /kesk
 Gunnar Jansson /r
 Jouko Jääskeläinen /skl
 Matti Kangas /vas
 Juha Karpio /kok
 Tarja Kautto /sd
 Mari Kiviniemi /kesk
 Martti Korhonen /vas
 Juha Korkea-aho /kesk
 Johannes Koskinen /sd
 Jaakko Laakso /vas
 Esa Lahtela /sd
 Markku Laukkanen /kesk

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Klaus Bremer /r
Matti Kangas /vas
Riitta Prusti /sd
Outi Ojala /vas
Leena Luhtanen /sd
Henrik Lax /r
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Jorma Huuhtanen /kesk
Hannu Takkula /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Johannes Koskinen /sd

Hannu Aho /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Jouni Backman /sd
Klaus Bremer /r
Nils-Anders Granvik /r
Leea Hiltunen /skl
Rakel Hiltunen /sd
Jorma Huuhtanen /kesk
Jouko Jääskeläinen /skl
Matti Kangas /vas
Juha Karpio /kok
Juha Korkeaoja /kesk
Esa Lahtela /sd
Markku Laukkanen /kesk
Henrik Lax /r
Jari Leppä /kesk
Eero Lämsä /kesk
Raimo Mähönen /sd
Sauli Niinistö /kok
Pekka Nousiainen /kesk
Outi Ojala /vas
Pirkko Peltomo /sd
Virpa Puisto /sd
Jussi Ranta /sd
Antti Rantakangas /kesk
Juha Rehula /kesk
Tero Rönni /sd
Hannu Takkula /kesk
Esko-Juhani Tennilä /vas
Jukka Vihriälä /kesk
Pia Viitanen /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnon ta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

12.6. edustajat

Tarja Filatov /sd
Martti Korhonen /vas
Johannes Koskinen /sd
Suvi Lindén /kok
Paavo Lipponen /sd
Sinikka Mönkäre /sd
Maija Perho /kok
Riitta Prusti /sd
Maija Rask /sd
Kimmo Sasi /kok
Suvi-Anne Siimes /vas

12. ja 13.6. edustajat

Tuija Brax /vihr
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Johannes Leppänen /kesk
Ilkka Taipale /sd
Erkki Tuomioja /sd

12.—14.6. edustajat

Tarja Kautto /sd
Jaakko Laakso /vas

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

12.6. edustajat

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2000 lisätalousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 59/2000 vp) täydentämisestä

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 71/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen lisätalousarvioesityksessä, joka on täydennyksesitys, on sisällä kaksi niin taloudellisessa mielessä kuin myös poliittisessa ja periaatteellisessa mielessä hyvin isoa asiaa.

Toinen koskee sitä, että täällä viitataan: "Hallituskaudella valtion omaisuuden myynnistä kertyvät tulot käytetään valtionvelan lyhentämiseen periaatepäätöksessä mainittuja määrärahoja lukuunottamatta." Toinen iso asia koskee Tielaitoksen liikelaitostamisen määrärahoja. Ne ovat niitä, joita valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtaja ed. Rajamäki on kutsunut voiteturahoiksi. Nyt ne ovat tässä lisätalousarviossa tulossa.

Hyvät kollegat! Näihin kahteen asiaan liittyy poikkeuksellisen tärkeitä näkökohtia. (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Gustafsson, ihan pieni hetki. Arvoisat edustajat! Pyydän kokoustamaan tämän salin ulkopuolella ja toivon, että salissa kuunnellaan puhujaa. Ed. Gustafsson voi jatkaa.

Puhuja: Kiitoksia, rouva puhemies! Olin toteamassa, että viime päivinä on niin julkisuudessa kuin täällä istuntosalissakin käyty keskustelua siitä, onko ja missä määrin Lipposen kakkoshallituksen sisälle syntynyt poliittisia jännitteitä. Oma näkemykseni on se, että sellaisia on syntynyt, ja on pakko joihinkin asioihin myös istuntosalissa ääneen puuttua. Silti haluan nähdä, että Lipposen hallituksella on vielä aivan keskeisen tärkeitä yhteiskuntapoliittisia tehtäviä. Nyt on vain kysymys siitä, että hallitusohjelman missio — sosiaalisesti eheä ja oikeudenmukainen Suomi — myös käytännössä pannaan toimeen ja toteutetaan.

Tämän aasinsillan kautta itse hallituksen esitykseen. Minun on suorastaan pakko sanoa täältä eduskunnan tärkeimmältä puhujalavalta, että hallitus on mielestäni alkanut liikaa elää omaa elämänsä. Kun hallitus on suuressa viisaudessaan päättänyt periaatepäätöksessään, että kaikki tulevat valtionyhtiöiden myynnistä saadut rahat käytetään valtionvelan lyhennykseen, niin minun täytyy sanoa, että tällaista valtakirjaa ainakaan sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei näin absoluuttisessa mielessä ole antanut. Olisi sitä paitsi käsittämättömän iso valtakirja antaa potentiaalisesti miljardeja tai kymmeniä miljardeja

ikään kuin blankovaltakirjalla, että hallitus saa keskuudessaan päättää, minne ne käytetään.

Haluan tässä yhteydessä todeta ääneen myös sen, että valtiovarainvaliokunta vasemmistoliitosta kokoomukseen on todennut, että on aika nyt korjata yhteiskunnan kipukohtia. Voimme tietysti ajatella, että kun valtion verotulot kasvavat nyt jo merkittävästi ennakoitua enemmän, niin näillä varoilla ja rahoilla on mahdollisuus korjata yhteiskuntamme epäkohtia, ettei niihin sinällään välttämättä tarvita mahdollisia valtionyhtiön myyntituloja. Mutta koska tilanne on tämä kuin sanoin ja siihen liittyy tietysti paljon epävarmuutta, koska hallituksen taival on vielä määrällisesti pitkä, haluan todeta, että tämä lisätalousarvioon sisältyvä kannanotto on kohtuuttoman suureellinen ja — tämä on minun vankka näkemykseni — tämän päätöksen hallitus on tehnyt liikaa omassa ylhäisessä yksinäisyydessään.

Arvoisa puhemies! Sitten Tielaitoksen liikelaitostamisesta ja siihen tulevista lisämäärärahoista, joissa liikutaan 0,5—1 miljardin suuruusluokan välissä, siis huima panostus kiistatta tärkeisiin tieliikennemäärärahoihin.

Olen sitä mieltä, että arvostamani julkinen, vapaa Suomen lehdistö on jättänyt aivan liian vähälle huomiolle sen erittäin kömpelön ja ala-arvoisen yhdistelmän, mikä on liittynyt Tielaitoksen liikelaitostamiseen ja siihen, että siihen on kytkeyty näin merkittävät lisämäärärahat. Olen ollut kansanedustajana 13 vuotta enkä löydä toista tämän suuruusluokan tapahtumaa. En haluaisi käyttää nyt mitään rumaa sanaa, koska itse nämä rahat ovat kuitenkin tarpeellisia ja ne tulevat varmasti oikein kohdennettua ja käytettyä. Mutta sanoisin, että minusta on poliittisesti sietämätöntä ja ala-arvoista, että eduskuntaa kohdellaan tällä tavalla. Jos tällaiset toimenpiteet jatkossa sallitaan, on hyvin lähellä, että suomalaisen politiikkaan syntyy sen kaltaisia toimintapiirteitä, joita tähän asti olemme saaneet lukea lehdistä ja joutuneet kuuntelemaan Italian tai Espanjan tai Latinalaisen Amerikan suunnasta.

Kun katson, että Lipposen hallitus on keskeisissä talouspolitiikan toimenpiteissä saanut merkittäviä tuloksia aikaan, niin minusta on aivan tarpeetonta tehdä tämän suuruusluokan kysymyksissä tällaisia henkisiä mahalaskuja ja limboja asioissa, jotka voitaisiin minun mielestäni hoitaa hyvinkin kunniallisesti ja kunnianhimoisesti.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta vielä poliittiselta ja vähän ideologisemmalta näkö-

kannalta sen, että kun poliittisia jännitteitä nyt on hallituksen toimintaan ilmaantunut, niin olen itse aina ihailleen katsonut Ruotsiin, jossa sosialidemokraatit aika pitkään ovat toteuttaneet kansankotiunelmaansa, joka on siinä määrin onnistunut, että maailman kansat katsovat kateellisina sitä, mitä sosialidemokraatit Pohjolassa — Tanskassa, Norjassa, Ruotsissa, paljon myös Suomessa — ovat aikaansaaneet.

Kolmisen viikkoa sitten Ruotsin poliittinen hallitus teki sosialidemokraattien johdolla sikäläisiä budjettiraamejaan, joista haluan todeta sen, että kun kolmen vuoden perspektiivillä Suomessa budjettiraameja ollaan kasvattamassa suuruusluokkaa 0,5 prosenttia — haluan uskoa, että käytännössä kuitenkin enemmän — niin Ruotsissa vastaava kasvuosuus tulee olemaan noin 7 prosenttia. Olennaista tässäkin yhteydessä eivät ole prosentit, vaan se, että Ruotsissa on nyt myöskin käyty kiinni niihin kipupisteisiin, jotka siellä on tunnistettu. On ollut mielenkiintoista havaita, että ne eivät nyt niin ratkaisevasti poikea siitä, mitä esimerkiksi me viimeksi täällä olemme valtiovarainvaliokunnan mielipiteesämme todenneet. Ruotsissa sosialidemokraatit ovat korottamassa lapsilisä ja opintotukea ensi vuoden alusta 73 markalla kuukaudessa. (Ed. Pekkarinen: Yhtä paljon kuin te leikkasitte meillä!) Eläkeläisille ollaan lupaamassa tukea lisää 800 miljoonaa markkaa ja myös yleistä asumistukea korotetaan. Lisää rahaa on tiedossa myös opetukseen, tutkimukseen, hammashoittoon, pitkäaikaistyöttömille ja työttömille maahanmuuttajille. Vaikeuksissa oleville kunnille luvataan miljardikaupalla lisää tukea.

No, nyt jo kuvittelen, että kun kokoomuksen ryhmän puheenjohtaja Zyskovicz miettii vastauspuheenvuoroa, hän ajattelee, että nyt tässä näette, että sosialidemokraatit ovat käynnistämässä jotain merkittävää uutta jakopolitiikkaa. Näin ei ole. Näin ei ole suuruusluokaltaan eikä mittasuhteiltaan. Haluan vielä toistaa myöskin sen koko meidän sosialidemokraattisen eduskuntaryhmämme kannan, että olemme aidosti ja oikeasti sitoutuneet tiukkaan budjetti-, finanssi- ja talouspolitiikkaan, mutta se ei tarkoita sitä, ettei yhteiskunnassa ja Suomessa olisi nyt resurssija muuhunkin kuin superveroaleen. Nyt tuntuu, että kokoomus vain hekumoi sillä, että pelkästään tämä on ikään kuin se toteemipaalu, jonka ympärillä eletään ja toimitaan. Yhteiskunnassa on ky-

symys nyt toki muustakin kuin kiistatta tarpeellisista veronalennuksista.

Halusin aidosti tällä viittauksella Ruotsiin nostaa tämän yhteiskunnallisen ja poliittisen keskustelun tasoa sen tyyppisiin viitekehyksiin ja vertailumaihin, joista aiemminkin on nähty, että siellä on tehty oikeita johtopäätöksiä.

² **Ben Zyskovicz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En ollenkaan ihmettele, että ed. Pekkariselle tulee tässä salissa aika orpo olo oppositiojohtajana. Kun kuuntelee tällaisia hallitusrintamasta tulevia puheenvuoroja, ed. Pekkarinen joutuu varmasti miettimään, mihin tässä kaikessa oppositiota enää tarvitaan.

Mitä tulee sosialidemokraattisen ryhmän sitoutumiseen, ed. Gustafsson, te olette sitoutuneet hallitusohjelmaan. Hallitusohjelmassa te olette sitoutunut siihen, että valtion menot pidetään reaalisesti vuoden 99 budjetin tasolla. Tämä on se finanssipolitiikan linjan peruskivi, johon te, ed. Gustafsson, ja koko teidän eduskuntaryhmänne olette sitoutunut. Siihen kokoomus vetoaa ja viittaa, kun näistä asioista puhutaan. Myös viime joulukuussa olette erikseen sitoutunut siihen, että sitä liikkumatilaa, mikä syntyy työttömyyden vähenemisestä ja korkomenojen pienenemisestä, ei käytetä uusien menolajien luomiseen tai menojen laadulliseen nostamiseen.

Mitä tulee kokoomuksen veropolitiikkaan, me olemme sillä kannalla, että enemmän tekoja, vähemmän puheita. Sen takia annamme nyt muiden enemmän puhua.

Mitä tulee Ruotsiin, kun kuuntelin teidän haikailuanne Ruotsiin, jossa on yksipuoluehallitus, ymmärrän sen hyvin. Se oli vähän samanlaista kuin ennen vanhaan ääriyasemmalta haikailtiin Neuvostoliittoon, jossa myös oli yksipuoluehallitus ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on täynnä, ed. Zyskovicz!

Puhuja: ... miten siellä menevät asiat hyvin. Eiköhän ole parempi vain tämä Suomen oma tie.

³ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson oli havainnut jännitystä hallituksen sisällä. Enemmän sitä jännitystä on eduskunnan ja hallituksen välillä. Ed. Gustafsson kuitenkin lopuksi peräntyi mielestäni niistä vaatimuksista, joita

hän esitti, kun hän sanoi, ettei tähän jakopolitiikkaan nyt halutakaan oikeastaan paljon minkäänlaisia muutoksia. Ed. Gustafsson, ed. Zyskowitz myös, me olemme sitoutuneet hallitusohjelmassa köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Olemme sitoutuneet hyvinvointivaltion ylläpitoon. Nämä ovat keskeisiä tehtäviä, ja ne on nähtävä muita hallitusohjelman kohtia silmällä pitäen. Nämä ovat asioita, joita ei ole oikeus unohtaa tällaisessa taloudellisessa tilanteessa, missä me nyt elämme. Nyt alkaa olla korkea aika muistaa myöskin yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa olevia.

4 **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowitzille: kerrankin te olette tavattoman oikeassa. Onhan tämä varsinainen parlamentarismien alennustila, missä me tällä hetkellä Suomessa olemme. Käytän esimerkin perjantailta ja lauantailta. Perjantaina tässä salissa äänestettiin keskustan esityksestä kuntatyönantajan kansaneläkemaksun laskemisesta. Keskusta ei saanut tuekseen vasemmistoliiton edustajia, ei myöskään ministeri Korhosta. Mitä ministeri Korhonen teki seuraavana päivänä, muutaman tunnin kuluttua? Meni julkisuuteen ja vaati, että kuntatyönantajan kansaneläkemaksua on laskettava. Eikö tällainen pelin politiikka, ed. Zyskowitz, teitäkin vähän harmita? Eikö tämä teillekin parlamentarismien vaalijana ole tavallaan synkkä juttu? Minä toivon teille voimia, että te hallituksessa saisitte pidettyä hallituksen joukot kasassa. Olisi suomalaisten kannalta, parlamentarismien kannalta ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on kulunut!

Puhuja: ... välttämätöntä, että hallitusryhmien edustajat tukevat hallitusta tai ainakin ministerit tukevat hallitusta eivätkä juoksentele kentällä ja puhu siellä toisin kuin täällä äänestävät.

5 **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarisen luetteloa voisi pidentää huomattavasti. Kyllä ministeri Enestamkin viikonloppuna antoi ymmärtää, että liikennettä verotetaan aivan liian ankarasti. Autojen käyttömaksu pitää poistaa. Mutta lähes jokainen kansanedustaja hallitusriveistä on antanut tukea oppositiolle, ja siitä me olemme tavat-

toman kiitollisia. Ed. Gustafsson antoi sen varsin voimakkaasti puheenvuorossaan ja lisäksi perusteli, minkä takia näihin toimenpiteisiin pitää ryhtyä. Meiltä tietenkin tulee, kun ensi vuoden budjetista äänestetään, esityksiä juuri näihin kohteisiin, mistä ed. Gustafsson puhui. Viime torstaina talon ulkopuolella olivat työttömät, ja kyllä he aika ironisesti kiittivät meitä siitä yhdestä markasta, joka tuli päivärahoihin ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on täynnä!

Puhuja: Jatkamme hetken kuluttua.

6 **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Gustafsson totesi, hän on ollut tässä talossa yli 13 vuotta niin kuin itsekin olen. Voin todeta, että mitä ilmeisimmin ed. Gustafsson on ollut aikaisemminkin huolestunut vähäosaisista ja puhunut heidän puolestaan ja varmasti äänestänytkin ainakin muutamia kertoja. Toivoisin, että hän myöskin omassa ryhmässään saisi ryhmätoverinsa samalle kannalle kuin hän itse on. Uskoisin, että tukea tulisi vähän muualtakin kuin hallituksen taholta sos.dem. ryhmän kannanotoille.

7 **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin tuntuu nyt siltä, että ed. Gustafsson ei muistanut, missä ryhmässä hän on. Hän tietääkseni kuuluu hallituspuolueryhmään. Mielenkiintoista oli havaita, että hän kuitenkin totesi, että Lipposen hallitus on saanut keskeisellä talouspoliittisella linjauksellaan erittäin onnistuneita tuloksia aikaan. Joskus vain tuntuu siltä, että jos ed. Gustafsson istuisi hallituksessa, ei taitaisikaan tällaisia päätöksiä tulla.

Jotenkin oli mukava havaita keskustan väliskysymyskeskustelun yhteydessä, mikä oli tilanne. Ainut ministeri, joka puolusti hallituksen kantaa aitiassa, oli valtiovarainministeri Niinistö. Täytyy huomata se, että hallitus yhtenä rintamana on tehnyt päätöksen siitä, mikä on hallituksen linjaus. Todella odottaisin, että myös tässä salissa pyydyttäisiin sen takana. Tässä hallituksessa ei ole tarpeen tehdä poliittisia iltalypsyjä jatkuvasti uudestaan eikä tehdä päätöksiä kerta kiellon päälle, vaan pysytään siinä, mistä on aikoinaan hallitusohjelmassa sovittu. Keskusta ei kelvannut meille

hallituskumppaniksi. Lähdetään siitä ja pidetään kiinni siitä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on täynnä!

Puhuja: Olen erittäin tyytyväinen siitä, että tilanne on tämä.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Arvoisat edustajat! Huomautan todella siitä, että vastauspuheenvuoron pituus on nyt yksi minuutti!

⁸ **Anneli Jäätteenmäki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä täytyy ihmetellä, että useat hallituspuolueiden kansanedustajat ajavat kaksilla rattailla. Täällä puhutaan yhtä ja sitten, kun päästään talon ulkopuolelle, jo puhutaankin aivan toista. Tuntuu, että täällä on ihan kuin joitakin ajatuspoliiseja, jotka sitten, kun äänestys on, saavat kuitenkin monet hallituspuolueiden edustajat lopulta äänestämään hallituksen esityksen mukaan, vaikka he juuri edellä ovat pitäneet puheenvuoron, jossa ovat täysin tuominneet esityksen.

Olen ed. Stenius-Kaukosen kanssa samaa mieltä, että hallituksen pitäisi todella keskittyä köyhyden ehkäisyyn. Tällä hetkellä olemme menossa vanhakantaiseen sääty-yhteiskuntaan, ellei jotakin tehdä, ja tässä toki toivoisin, että koko hallitus olisi ed. Stenius-Kaukosen takana, mutta minusta kyllä tuntuu, että näin ei varmasti-kaan ole.

⁹ **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Zyskowicz toisteli valtiovarainministeri Niinistön kantaa siitä, miten hallitusohjelmaintoituksia pitäisi lukea. Ed. Zyskowiczin mielestä tärkein on se, niin kuin valtiovarainministeri Niinistönkin mielestä, että menot on pidettävä vuoden 99 tasolla. Mutta, ed. Zyskowicz, hallitusohjelmassa sanotaan myöskin, että valtionvelka painetaan alle 50 prosentin bruttokansantuotteesta. Nyt näyttää siltä, että valtionvelan painaminen mahdollisimman alas onkin kokoomuslaisten kaikkein tärkein painopiste. Se on omalla tavallaan tietysti hyväksyttävää, mutta, puhemies, tosiasia on se, niin kuin monet edustajat ovat todenneet, että meillä on todella suuria kipupisteitä yhteiskunnassa: pienituloiset, eläkeläiset, työttömät, köyhyden poistaminen. Ed. Zys-

kowicz, Ruotsissa perusturva ihmisillä on keskimäärin, eläkeläisillä, työttömällä 30 prosenttia korkeampi kuin meillä. Voimmeko me hyvällä omallatunnolla puhua pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta, kun me puhumme Suomesta? Vielä on aika korjata näitä vääryksiä.

Puhemies! Rimanalitus on ed. Zyskowiczin vertaus, että Ruotsia ja Neuvostoliittoa verrattiin toisiinsa.

Ensimmäinen varapuhemies: Minuutti on täynnä, ed. Elo!

Puhuja: Ed. Zyskowiczin olisi syytä hävetä.

¹⁰ **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Gustafsson oli huolestunut jännitteistä hallituksen sisällä. Näin todellakin on. Olin aivan pöyristynyt lauantaina, kun luin ministeri Korhosen tiedotetta. Meillä oli äänestys perjantaina, jossa keskustalla oli vastalause, jonka mukaisesti kelamaksu piti ulottaa myös kuntatyöntekijöihin. Perusteluina esitimme, että alennuksen myötä kunnilla on paremmat mahdollisuudet työllistää. Tiedämme hyvin, että esimerkiksi vanhusten osastoilta puuttuu työntekijöitä.

Mitä tekee ministeri Korhonen: Seuraavana päivänä hän on täysin sataprosenttisesti toista mieltä kuin perjantaina. Mielestäni tämä on kansanvallan halventamista ja demokratiaa pidetään pilkkana. Eduskuntahan on sitä varten, että täällä tehdään päätökset, ei kai niitä seuraavana päivänä pyörretä, jos yksimielisesti hallitus oli päätöksen takana. Tämä on todella härskiä politiikkaa. En tiedä, onko kunnallisvaalien läheisyys sekoittanut ministeri Korhosen pään.

¹¹ **Ben Zyskowicz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Gustafssonille ja hänen joukkiolleen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän sisällä kelpaavat kyllä hallituspolitiikan hyvät tulokset. Työllisyys paranee, työttömyys alenee, kansalaisten reaalitytulot kasvavat, kaikki tämä kelpaa, mutta ne teot, ne välttämättömät ratkaisut, joilla näihin hyviin tuloksiin on päästy, kuten se, että pidetään budjettikuria, lyhennetään valtionvelkaa jne., ne eivät millään kelpaa. Ed. Stenius-Kaukonen, hallitusohjelmassa olemme todella yhdessä sopineet toimista, joilla pyritään köyhyden vähentämiseen, syrjäytymisen ehkäisemiseen, mutta olemme myös

sopineet, että ratkaisut tehdään siten, että valtion menot pidetään 99 budjetin tasolla. Eli kun haluatte lisää rahaa näihin tarkoituksiin, vastaavat säästöt pitää löytyä jostain muualta.

Toiseksi keinot, joilla köyhyyttä ja syrjäytymistä torjutaan, eivät ole pelkästään sitä, että lisätään tulonsiirtoja vaan aktiivinen sosiaalipolitiikka, jolla räätälöidään näille ihmisille parempia työvoimahallinnon ja sosiaalihuollon palveluja, on vähintään yhtä tärkeää, jotta näiden ihmisten omaa elämänhallintaa voidaan tukea ja heidän paluutaan työelämään vahvistaa ja kaikenlaista hyvinvointia edelleen edistää.

Ed. Elo, lopuksi totean, että en ole verrannut Neuvostoliittoa ja Ruotsia vaan olen verrannut haikkailua jonkin naapurimaan olosuhteiden perään.

¹² **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen ei varmasti tiennyt — on huonosti informoitu — että ministeri Siimes esitti hallituksessa, että kuntatyönantajan kansaneläkemaksua olisi alennettu. Sosiaali- ja terveysvaliokunta, ed. Pekkarinen, on kirjannut mietintöönsä, että esitimme kuntatyönantajan maksua kiireellisesti alennettavaksi. Me odotamme, että hallitus tuo tämän esityksen käsiteltäväksi asianmukaisessa järjestyksessä. Ed. Pekkarinen tietää varsin hyvin, että näin näitä asioita hoidetaan. Tämä asia on vasemmistoliitolle erittäin tärkeä.

Vasemmistoliitolle on tärkeää, ed. Zyskowitz, myöskin se, että työpaikkoja järjestetään, aktiivisesti pidetään huolta työttömistä, mutta vaikka me tekisimme mitä, me emme kaikille työttömille pysty työpaikkoja järjestämään. Sen vuoksi myöskin työttömistä ja päivärahasaajista ja eläkeläisistä on pidettävä huolta. Ei ole tarkoitus, että eläkeläiset menevät työhön, eikä se, että sairaat menevät työhön.

¹³ **Jukka Gustafsson /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin puheenvuorossani totesin, Lipposen toisen hallituksen yhteiskunta- ja talouspolitiikka on keskeiseltä osin erittäin onnistunutta. Nyt on vaan kysymys, ed. Zyskowitz, siitä, että meidän on myöskin vastattava toiseen puoleen. Makrotasolla asiat menevät hyvin, nyt pitää katsella myöskin tasa-arvo- ja oikeudenmukaisuusulottuvuutta. Te hoette nyt hallitusohjelman kehyskohtaa. Me haluamme antaa sille myöskin hengen, eettisen ja

moraalisen ulottuvuuden, tilanteessa, jossa Suomi on aivan toisessa asennossa kun silloin, kun hallitusohjelma kirjoitettiin. Silloin pitää myöskin osata kohdentaa resursseja sillä tavalla, kuin Ruotsissa on tehty. Te voisitte sitä halventaa ja vähätellä. Historia tulee tässäkin asiassa osoittamaan, mikä on kokoomuslaisen ihmiskäsityksen, oikeudenmukaisuuskäsityksen, ero sosiaalidemokraattiseen.

Mitä tulee siihen, mitä ed. Stenius-Kaukonen totesi, niin en minä irtaantunut jakopolitiikasta. Minä vain halusin todeta, että tässä pitää yhdistää tiukka finanssipolitiikka ja tavallaan se, mitä kokoomus haukkumanimellä kutsuu jakopolitiikaksi. Sieltä löytyy myös yhtymäkohta, ja toivon, että kokoomus tarttuu tähän käteen.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Gustafsson, minuutti on täynnä, jo ylittynytkin.

Haluaisin muistuttaa siitä, että näkisin mielelläni keskustelun olevan lähempänä päivän teemaa eli hallituksen esitystä lisätalousarvion täydentämiseksi.

¹⁴ **Ola Rosendahl /r:** Arvoisa rouva puhemies! Tarkoitukseni on kyllä puhua lisäbudjetista.

Värderade fru talman! Kompletteringen till den första tilläggsbudgeten för 2000 baseras på regeringens principbeslut om att en del av intäkterna från försäljningen av aktier i statsbolag skall användas även för vissa andra ändamål än amortering av statsskulden. Principbeslutet innebär bl.a. att överföringen från statens pensionsfond minskas med 2,5 miljarder mark, ett belopp som täcks genom ett beräknat budgetöverskott som kunnat beaktas, eftersom statsbokslutet uppvisar ett tillräckligt kumulativt överskott denna vår. Åtgärden är acceptabel och kan jämsättas med låneamortering. Huvudparten av anslagen för principbeslutets social- och hälsovårdspolitiska del uppgår i kompletteringen till tilläggsbudgeten till 10 miljoner mark som ett tillägg för att bygga ut ett databaserat servicesystem och vissa andra projekt. Avsikten är att anslaget fördelas på flera år och målet är att den nya informationsteknologin införs på ett rättvist sätt i hela landet. Anslaget är litet, men en bra satsning som sådant.

Principbeslutet innehåller ett tillägg om 900 miljoner mark för avtalsfullmakter för olika vägprojekt, av vilket belopp kompletteringen till till-

lääggsbudgeten upptar ett anslag om 500 miljoner mark för fyra olika projekt. Vidare föreslås det ett tillägg om 194 miljoner mark för basväghållningen.

Efter dessa kompletteringar till första tilläggsbudgeten skulle 10,86 miljarder mark återstå för amortering av statsskulden. Detta är 646 miljoner mark mindre än i det ursprungliga förslaget till första tilläggsbudget och innebär att amorteringar i år totalt budgeteras till 16,8 miljarder mark. Beloppet är 3 miljarder mark lägre än i fjolårets bokslut. Vår grupp håller fast vid att budgetöverskottet i huvudsak bör användas för låneamortering. Först i anslutning till höstens tilläggsbudget samt i bokslutet kan överskottet och låneamorteringen slutligt bedömas. Budgetlinjen har varit riktig och överensstämmer med riksdagens och statsutskottets linjedragningar i anslutning till årets budget.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden verohelpotukset on ratkaistava budjettiriihessä ja pääasiasa kohdistettava progressiivisen veroasteikon ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen aiheuttaman verokiilan pienentämiseen. Lisäksi ne olisi kohdistettava ajoneuvoveron sopeuttamiseen EU-tasolle.

Perustienpidon määrärahoihin myönnetään nyt lisätalousarviossa 194 miljoonan markan lisäys, joka tulee käyttää tieverkoston parantamiseen. Tämä on tärkeää ja tarpeellista. Hallituksen periaatepäätös tehtiin jo 10. maaliskuuta Tiehallinnon uudistamiseen liittyvänä. Samalla valtioneuvosto päätti osoittaa lisätalousarviossa 500 miljoonan markan määrärahan erillisten tiehankkeiden toteuttamiseen. Nämä määrärahat on budjetoitu neljään käynnissä olevaan tiehankkeeseen: Kehä III, Valtatie 6 Koskenkylä—Kouvola, joka on uusi, Valtatie 4 ja Valtatie 2.

Valtiovarainvaliokunta ehdotti jo tämän vuoden varsinaista talousarviota koskevassa mietinnössään eduskunnan sittemmin hyväksymää lausumaa, jonka mukaan hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin liikenneinfrastruktuuria käsittelevän ministerityöryhmän ehdottaman rahoitustason saavuttamiseksi ja valtion omaisuuden myynnistä saatujen tulojen osittaiseksi käyttämiseksi tieverkoston parantamiseen.

Valtiovarainvaliokunta hyväksyi hallituskaudelle suunnitellut suuret kehittämishankkeet, muun muassa edellä mainitut neljä, joista valiokunta kiinnitti erityisesti huomiota Valtatie 6:n

huonoon kuntoon. Valtatie 6:lla on erittäin suuri merkitys teollisuudelle Kaakkois-Suomessa, jossa suuri osa liikenteestä on raskasta liikennettä paperiteollisuustuotteiden kuljetusten sekä Venäjälle että Venäjältä suuntautuvan liikenteen johdosta. Lisäksi valiokunta painotti, että Vuosaaren sataman kaltaiset hankkeet eivät saa heikentää mahdollisuuksia kehittämistavoitteiden saavuttamiseen maan muissa osissa. On tärkeää, että nämä neljä tiehanketta toteutetaan kokonaisrahoitusperiaatteella.

Frågan om nästa års skattelättnader bör avgöras vid budgetmanglingen och i huvudsak inriktas på att minska skattekillen, som förosakas av den progressiva skatteskalen och arbetsgivarnas socialskyddsavgifter. Vidare borde den inriktas på att anpassa fordonsskatten till EU-nivå.

Anslaget för basväghållningen beviljas i kompletteringen till tilläggsbudgeten som ett tillägg om 194 miljoner mark som skall användas till förbättringar av vägnätet. Samtidigt beslöt statsrådet uppta anslag om 500 miljoner mark för att genomföra vissa nya separata vägprojekt. Redan i sitt betänkande om årets ordinarie budget föreslog statsutskottet ett uttalande, som riksdagen godkände om att regeringen bör vidta åtgärder för att den finansieringsnivå som ministergruppen för trafikinfrastruktur föreslagit skall uppnås. Statsutskottet omfattade de stora utvecklingsprojekt som planerats för regeringsperioden, bl.a. just riksväg 6. Huvudväg 6 har synnerligen stor betydelse för industrin i sydöstra Finland, där den tunga trafiken står för en stor andel på grund av transportererna från pappersindustrin och trafiken till och från Ryssland. Utskottet underströk även att projekt av typen Nordsjö hamn inte får försämra möjligheterna för andra delar av landet att nå utvecklingsmålen. Det är mycket viktigt att de fyra vägprojekten kan genomföras såsom totalfinansieringsprojekt.

I motiveringarna till kompletteringen till tilläggsbudgeten meddelar regeringen att den årliga anslagsnivån för väghållningen skall uppgå till 3821 miljoner mark, ett belopp som uppenbarligen innehåller anslaget såväl för väghållningen som för fortsatta nyinvesteringar. Denna ram är alltså fortsättningsvis synnerligen stram och förhindrar sannolikt den nivåförbättring av vägnätet, inklusive det lokala vägnätet, som skulle behövas. En fortsatt utredning av vägfinansie-

ringen behöver därför fortgå även efter denna tilläggsbudget.

¹⁵ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puheemies! Pari sanaa hyvin konkreettisesti liittyen lisäbudjettiin ja pari sellaista ajatusta ja sanaa, jotka liittyvät lisäbudjettiin, siihen, mitä tämän yhteydessä tässä talossa olisi suotavaa mielestäni esille ottaa, keskustella, Suomen yleisen talouspolitiikan linjanmäärittelyn näkökulmasta katsottuna.

Tämän lisäbudjetin tärkein asiahan on se, että tässä hallitus esittää ne voitellurahat, näin voitaneen sanoa, voitellurahat, jotka Tiehallinnon uudistamiseen liittyen hallitus oli tietyllä tavalla ehdollistanut. Lakiesityksen ensimmäinen käsittely on täällä suoritettu. Tänään lopullinen käsittely keskustelujen osalta on meillä esillä. Hallitus tietää, mikä lain sisältö tulee olemaan. Lisäbudjetti on annettu ja voitellurahat esille nostettu.

Hyvä näin, voisi tietysti sanoa. Kuitenkin tässä yhteydessä mielestäni on pariin periaatteelliseen seikkaan syytä kiinnittää huomiota, sellaisiin seikkoihin, jotka tulivat muutoksiksi tuohon lakiin, tiehallintolakiin, jotka muutokset vielä tässä voitellupaketissa tai tässä lisäbudjetissa, kuinka vain, eivät mielestäni kuitenkaan näy. Tuon lain käsittelyn yhteydessä tiehallintolain 2 § kirjoitettiin uusiksi. Tiehallintolain 2 §:n uuden muotoilun mukaan sanotaan selvästi, että siinä tienpitäjä nähdään entistä vankemmin yhtenä tärkeänä alueellisenä kehittämistoimijana, tienpito tärkeänä osana alueellista kehittämisspolitiikkaa. Toisekseen 2 §:ssä sanotaan mielestäni selkeästi, että tienpitäjän on huolehdittava — se on siis aika vankasti sanottu, kun se sanotaan oikein 2 §:ssä, tehtäväpykälässä — myös alemman asteisesta tiestöstä. Se, että tällainen momentti tuli tuohon pykälään, kaiketi lähtee siitä, että tämän uudistuksen logiikka on helposti keskittävä. Tätä uudistuksen muilta osin keskittävää logiikkaa vastaan haluttiin oikein tehtäväpykälään kirjata maininta siitä, että myös alemman asteisesta tiestöstä, joka muutoin saattaisi jäädä heikommalle, on todellakin pidettävä huolta.

Mikä yhteys tällä 2 §:n tarkennuksella, hyvällä muutoksella, jonka valiokunta teki, on tähän lisäbudjettiin? No, se yhteys on lähinnä siinä, että nämä rahat, joita tässä nyt esitetään näin, eivät mielestäni painotu aivan tuon sanoman mukaisesti. En käy yhtäkään näistä kehittämiskohteista erityisesti moittimaan enkä perustienpidon pot-

tiin mitään suuntia ikään kuin määrittelemään. Minun toiveeni lyhyesti on se, että kun nyt ensimmäisen kerran uuden pykälän kirjoittamisen jälkeen rahoja on tässä lisäbudjetissa, minun toiveeni tässä yhteydessä on se, että jatkossa, kun varsinaisia budjetteja ja lisäbudjetteja tehdään, tuon uuden lain pykälän sanoma, 2 §:n sanoma, näkyisi vähän pontevammin, vähän enemmän ja selvemmin myös itse budjeteissa, niiden määrärahoissa, kuin nyt tällä kertaa näkyy.

Toinen lisäbudjetin käsittelyyn liittyvä seikka, jonka haluan tässä esille ottaa, on sitä maailmaa, jota äsken täällä jo vähän käsiteltiinkin. Tämä lisäbudjetti periaatteessa antaisi oivan tilaisuuden jatkaa sitä talouspoliittista keskustelua, jota Suomessa on viime viikkojen aikaan käyty erityisesti verotuksesta ja ehkä vähän muustakin taloudesta. Keskeiset ministerit eivät, itse asiassa yksikään ministeri täällä nyt ei ole kuitenkaan paikalla, mistä syystä näiltä osin ei tietysti hallituksen kanssa vuoropuheluun tässä tilaisuutta ole. Minusta syytä olisi.

Minä palaan toistamiseen siihen, mikä täällä jo äsken käydyssä replikoinnissa tuli voimallisesti esiin. Sen takia olisi syytä, että eduskunta kävisi isoista asioista täällä keskustelut, että parlamentarismien idea myöskin käytännössä näkisi päivänvalon, saisi sen sijan sekä eduskuntakeskustelussa että suomalaisessa julkisessa keskustelussa, jonka se ansaitsisi, tuo aidon parlamentarismien periaatteen toteutuminen ja noudattaminen.

Vielä kerran: olihan se erikoinen näytelmä, että perjantaina ministeri Korhonen muiden vasemmistoliittolaisten ja muiden tapaan täällä äänesti kunta-alan kansaneläkevakuutusmaksua vastaan ja seuraavana päivänä kehtasi mennä julkisuuteen ja vaatia saman kuntatyöntäntäjän kelmaksun madaltamista. On menty uuteen kulttuuriin. Ministerit katsovat, että ei enää tarvitse esiintyä julkisuudessa sitä puolustaen, mitä eduskunnassa ja hallituksessa on tehnyt. (Ed. Rajamäki: Ei kai istuva ministeri äänestä oppositioesitystä!) Ei sitä tarvitse enää puolustaa eikä siitä tarvitse välittää, vaan julkisuudessa kannattaa esiintyä niillä vaatimuksilla, niillä ajatuksilla, jotka ovat oman puolueen tai omia ajatuksia, ja hankkia julkisuuden kautta kuva niillä julkisuudessa esitetyillä ajatuksilla eikä niillä teoilla, niillä teoilla, joita tässä tapauksessa ministeri Korhonen on itse poliittikkona ollut hallituksessa ja eduskunnassa tekemässä. Minusta parlamenta-

rismin, demokratian, idea kerta kaikkiaan vääristyy tämän tapaisen menettelyn myötä.

Eikä hirveän kaukana viikonlopun puheitten ja tekojen perusteella tästä samasta menettelytavasta ollut myöskään vihreä liitto. Perjantaina täällä käydyssä välikysymyskeskustelussa ministeri Niinistö moneen kertaan sanoi, että se, mitä hän välikysymysvastauksessaan sanoo, on muuten hallituksen tahto. Yksikään ministeri tai hallituspuolueiden kansanedustaja ei tullut sanomaan, noussut siinä keskustelussa ja sanonut, että ministeri Niinistön ilmaisema hallituksen tahto ei ole hänen kantansa tai hänen puolueensa kanta. Ministeri Niinistö sanoi — kyllä se minusta aika selkeästi tuli sanotuksi — että ei esimerkiksi liikenteen polttonesteiden veroa tässä nyt ole tarkoitus alentaa. Seuraavana päivänä, samana lauantaipäivänä, toissapäivänä, vihreän liiton johto otti kannanoton, jonka mukaan liikenteen polttonesteiden veroa pitäisi keventää 40 pennillä litraa kohti.

Tosin se täytyy sanoa, että vihreä liitto, toisin kuin täällä vasemmistoliitto, toimi niin, että se sanoi, että vastaavasti pitäisi teollisuuden tai ylipäänsä sähkön veroa kiristää lisää. Mutta kuitenkin tässäkin kävi niin, että se kuva, mikä julkisuuteen jää, ei vihreidenkään edesottamuksista ole se, mikä oli hallituksen yhteinen kanta, vaan se, mikä halutaan tietoisesti julkisuuteen kertoa, joka on toista kuin on se kanta, minkä Niinistö omassa puheenvuorossaan täällä sanoi.

Sama pitää paikkansa vähän nyt jossakin määrin jopa Rkp:henkin. Katsoin puoluekokouksessa Rkp:n esille nostamia asioita ja kysymyksiä. Oli sielläkin vähän samalle menettelylle sukua olevia asioita. Minä ymmärrän tämän tapaisen menettelytavan sitä taustaa vasten, että täällä tavallan hallituksen pääministerin, pääministeri Lipposen, ja Niinistönkin väliset näkemykset ovat keskeisistä veropolitiikan asioista totaalisesti toisistaan erillään olevia mielipiteitä. Minä ymmärrän, että se antaa toki muillekin hallitusryhmille ja muille ministereille entistä vapaampaa valtaa puhua julkisuudessa mitä tahansa, toistakin — eivät kaikki niin tee, mutta jotkut — kuin mitä hallituksessa olevat ovat tekemässä.

Kaikkea tätä taustaa vasten olisikin tavattoman tärkeää, että samalla tavalla kuin hallitus meitä, valtiovarainvaliokuntaa ja koko eduskuntaa, työllisti budjettimenokehyksillään pitkin kevättä, että se nyt edes, tuo samainen hallitus, jonkinlaisen yhteisen linjan voisi tuoda eduskunnal-

le, tai olisi voinut tuoda — minä ymmärrän, että se on kohta myöhäistä tätä kevättä silmällä pitäen — jonkinlaisen linjauksen myöskin veropuolen ratkaisuihin, mitä mieltä se niistä on. Näyttää vain siltä, että niistä asioista julkinen keskustelu kulkee aika lailla vallattomana.

¹⁶ **Kari Uotila /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen pitkäaikaisena kansanedustajana ja ministerinä tietää, mitä parlamentarismi tarkoittaa hallitustyöskentelyn osalta. Se tarkoittaa sitä, että hallituksen sisällä väännetään kättä ratkaisuihin. Siellä ollaan eri mieltä. Tässä kansaneläkemaksukysymyksessä vasemmistoliiton edustajat hallituksessa olivat sitä mieltä, että se olisi pitänyt ulottaa myöskin kuntatyöntäjiin. Mutta tämän vuoden osalta se ei toteutunut. Se homma hallituksen sisällä hävitettiin. Se ei estä sitä, että ennen muuta kuntaministeri, joka tuntee kuntakentän ongelmat, tuntee ne ongelmat, mitä kuntatyöntäjäillä on verrattuna yksityisen puolen työntäjiin, edelleen kantaa huolta siitä, että tähän pitää palata. Hän tarkoitti tietenkin budjettiriihtä, tulevien vuosien ratkaisua tästä eteenpäin.

On ilman muuta selvää, että vaikka hallituksessa syntyy määrätynlainen ratkaisu, se ei estä sitä, etteivät paineet ja mielipiteet myös hallituspuolueiden sisällä jatku. Kyllä vasemmistoliitto tältä osalta tulee jatkamaan asian esillä pitämistä, mutta ei tietenkään perjantaina, sen jälkeen kun hallitus oli ehdotuksensa antanut ja täällä siten esitettiin keskustan vastalause koskien vaikutusmaksuja, sitä vastalausesta ministeri Korhonen voinut kannattaa. Kyllä ed. Pekkarinen sen tietää, että se nyt on ihan turhaa puhetta, että sillä tavalla käyttäydyttäisiin ministerinä.

¹⁷ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen pitääkin olla täällä hyvin innokas silloin, kun hän opposition puolesta, sen johtajana, puhuu. Hän voisi tietysti nauttia myöskin siitä, jos me sekoilemme tällä toisella puolella, mutta sitä hän ei näköjään pysty tekemään.

Minä kommentoin vain yhtä asiaa. Jos ed. Pekkarinen luki täsmälleen vihreän liiton tiedotteen, siinä viitattiin ainoastaan budjettiriiheen — heinä—elokuun vaihteessa joskus semmoinen on — ja vain justeraukseen, niin että budjettineutraalisti suoritetaan tällainen justeraus. Sen sijaan ammattitaidollaan ed. Pekkarinen olisi voi-

nut kiinnittää huomiota siihen, että dieselpoltoaineen veron osalta tämä 40 penniä ei ole toteutuskelpoinen kuin 33 penniin saakka, sen takia että siellä tulee EU-minimiverokanta vastaan.

¹⁸ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliitolla tuntuu olevan aika erikoinen asenne siihen, että jos joku jotain esittää, sitä ei voida kannattaa. Tämä asia tuli esille myös perjantai-iltana myöhään täällä, kun ed. Huotari totesi, että asia sinänsä, välikysymys, on hyvästä asiasta, mutta vasemmistoliitto ei voi siihen yhtyä, koska se on keskustan tekemä. Oikeastaan voisi kysyäkin ed. Uotilalta: Onko jatkossa niin, että mikään asia, mitä keskusta esittää, ei missään tapauksessa tule hyväksytyksi, elikkä tuleeko paremmaksi yhteiskunnallinen toimivuus, jos keskusta vaikenee kaikesta ja sitten hallitus saa yksistään tehdä mitä haluaa?

¹⁹ **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Uotilalle: Kysymys on mielestäni ratkaisevasti siitä julkikuvasta, mikä syntyi tässä tapauksessa ministeri Korhosen edesottamuksista. Ministeri Korhonen tietoisesti pyrkii rakentamaan sitä kuvaa ulospäin, että hän ja vasemmistoliitto ovat itse asiassa koko ajan olleet alemman kuntakelamaksun takana, niin kuin todennäköisesti ovatkin, niin kuin todennäköisesti haluavatkin tähän suuntaan. Mutta, ed. Uotila, parlamentaarisen demokratian kannalta vähintään yhtä tärkeätä kuin äsken sanottu, on se, mikä on se ratkaisu, minkä takana hän ministerinä on ja te vasemmistoliiton kansanedustajana olette ollut mukana. Jos ministeri Korhonen sanoo, että hän vaatii tätä ja tätä ja panee sivulauseen, jossa kertoo, että hän muuten eilen kuitenkin äänesti täsmälleen tätä esitystä vastaan, niin hyvä on. Silloin totuus tulisi esille. Mutta kun kerta toisensa jälkeen tämä puoli, se mitä on tehty, ei tule sanotuksi, kyllä se mielestäni vääristää tätä kuvaa aika lailla. Näyttää siltä, että media ei kyseenalaista tällaisten ikään kuin referaattien julkisuuteen panemista.

Ed. Pulliaiselle voin sanoa, että me kyllä tiedämme, mikä on dieselveron minimivero.

²⁰ **Kari Uotila /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. M. Salolle: Keskusta on tehnyt monia hyviä ehdotuksia, joita ihan aidosti haluaisimmekin kannattaa. Ehkä tulee jos-

kus sellainen tilaisuus, että niiden puolesta voidaan tehdä yhteistyötä myös hallitustasolla. Mutta tällä hetkellä olemme hallitusrintamalinjan eri puolilla. Silloin nämä ehdotukset kaatuvat suurelta osin tähän. Sama koskee esimerkiksi ed. Pekkarisen taannoista aloitetta ja ehdotusta elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamisesta, johon muuten ministeri ja puheenjohtaja Enestam yhtyi sillä puolella. Elikkä asioista ollaan hallitusrintamarajan molemmin puolin useinkin samaa mieltä, mutta parlamentarismiin kuuluu myöskin se, että hallitus tekee ohjelmansa ja vie asioita eteenpäin sillä yhteenkuuluvuudella ja sillä yhteisvoimalla, minkä pystyy keskenään muodostamaan. Opposition tehtävä on, kaikki kunnia ja myöskin velvollisuus sille, kritisoida meitä, sen kun kerkiää ja jaksaa.

²¹ **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition tehtävä jnp., ed. Uotila! Kyllähän se niin on, että te olette ottaneet opposition tehtävän. Eihän tätä voi mitenkään muutoin tulkita. Te olette yhtä aikaa oppositiossa ja hallituksessa. Yö vain erotti. Ihan hygieniasyistä voisi sanoa, että olisi kyllä suotavaa, että se aika olisi todella hiukan pitempi.

Miltähän ihmisistä mahtaa tuntua, miltähän äänestäjistä mahtaa tuntua tällainen peli? Kuka enää uskoo demokratiaan? Kuka menee äänestämään? Kuka luottaa kansanvaltaan? Jos tällainen ei romuta viimeistään ripettä eduskunnan arvovallasta, niin mikä sitten. Kyllä tämä on herättänyt hämmennystä kansalaisissa.

²² **Peruspalveluministeri Osmo Soininvaara:** Arvoisa puhemies! Vaikka tämä ei varsinaisesti kuulu sosiaali- ja terveysministeriölle suoraan — no kyllä tietysti kelamaksun osalta kuuluukin — on selvää, että kuntien kelamaksussa on kysymys aika suuresta kuntien ja valtion välisestä rahavirrasta. Ehkä sen tarkastelun paikka tulee siinä vaiheessa, kun tehdään seuraavaa veroratkaisua. Jos siinä sattuisi olemaan kunnallisen ansiotulovähennyksen voimakaskin korottaminen, sehän tietysti silloin vähentää kuntien saamia verotuloja, minkä kompensoimiseksi tietysti kelamaksun alentaminen voisi olla oikein hyvä tapa, koska se sitten samanaikaisesti kannustaisi kuntia kuitenkin palkkaamaan enemmän väkeä. Mutta on aivan ymmärrettävää, että irrallisena ratkaisuna sen tekeminen ilman, että sitä jollakin muulla tavalla otettaisiin kunta—valtio-suhtees-

sa huomioon, ei olisi kovin älykästä. Sen takia minusta on ymmärrettävää, että hallituksen jäsenet käyvät keskustelua siitä, mitä tapahtuu ensi vuonna ja seuraavana vuonna, mihin ollaan menossa, ilman että aikovat panna asian täytäntöön aivan heti. Ilman toista punnusta ratkaisua ei ole olemassa.

²³ **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! To-della tuntuu olevan meneillään keskustan ja kristillisten yhteinen vähemmän kristillinen ja rehellinen silmänkääntöprojekti suhteessa demokrati-aan ja parlamentarismiin. Ed. Pekkarisen hermostuneisuus tuntuu liittyvän siihen, että täällä hetkellä ja koko ajan on hallituspuolueiden sisäl-lä muun muassa sosialidemokraattisen ryhmän taholta ollut johdonmukaista halua ottaa esille hallitusohjelma kokonaisuutena ja pyrkiä muun muassa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tu-lonjaon ja ennen kaikkea köyhyiden ja pitkäai-kaistyöttömyyden vastaisiin konkreettisiin toi-menpiteisiin hallitusohjelmassa.

Nythan on tullut esille se, että valtiovarainmi-nisteriö haluaa ylitoteuttaa hallitusohjelman ve-lanmaksukohtaa. Toisaalta on vaara, että myös verojen alentaminen suunnataan inflaatiotakin voimistaen liian voimakkaasti siten, että hyvinvointivaltion perusturvan ja peruspalvelujen rahoitus tiukassa budjettiraamissa, johon hallitus-ohjelmassa on sitouduttu, muodostuu ongelmak-si. Tämän takia muun muassa nimenomaan halli-tusryhmät käsitellessään määrärahaehyksiä koskevaa tiedonantoa viime joulukuussa — hal-litusryhmille, meillehän se oli annettukin — puuttuivat valtiovarainvaliokunnassa arjen kipu-pisteisiin, lastenpsykiatriaan ja moniin muihin erikoissairaanhoidon määrärahakysymyksiin; tästähän valtiovarainministeri käynnisti tämän tarpeettoman järeän tiedonantomenettelyn. Val-tiovarainvaliokunnan hallitusryhmät pitivät kan-sanvallan ja eduskunnan budjettivallan loppuun saakka kunniansaan. Siinä palautteessa, mikä mietinnössä on tiedonantoon, korostetaan halli-tusohjelman mukaisesti nimenomaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kipupisteiden korjaamis-ta, ja ne ovat hallituksen budjettiriiheen selkeitä eduskunnan painotuksia, jotka edellytetään otet-taviksi huomioon.

On ikävää, että parlamentarismista yritetään antaa ... Ymmärrän, että kun oppositiolla on eväät vähissä ja uskottavuus lähes kadonnut, täy-tyy yrittää parlamentarismikin kääntää uskomat-

tomaan muottiin. Onhan selvää, että eihän tässä talossa tehdä esimerkiksi taloudellisia päätöksiä määrärahoista opposition esityksestä täällä salis-sa. Kyllähän jokainen sen tietää. Valmistelu ta-pahtuu hallituksessa ja eduskunnassa hallituksen esityksen pohjalta hallitusryhmien keskinäisten neuvottelujen pohjalta. Näin tehtiin muun muas-sa sairausvakuutusmaksun leikkaamisen tuplaa-miseksi hallitusryhmien välillä viime joulukuus-sa. Näin valtiovarainvaliokunnassa toimimme koko ajan. Kun pyrimme muuttamaan hallituk-sen esityksiä tai koemme niissä muuttamisen tar-vetta, hallitusryhmät neuvottelevat valtiovarain-valiokunnan jaostoissa ja valtiovarainvaliokun-nan vastaavat yrittävät sovittaa koko valiokun-nan puitteissa. Näin toimitaan. Tietysti parla-mentarismissa hallituspuolueet pyrkivät yhdessä löytämään vastauksia myös niihin ongelmiin, joita syntyy, koska näin laajassa hallituksessa on toki erilaisia painotuksia, sehän on kiistämättä selvää. Se näkyy täällä salissa ja sen pitääkin nä-kyä. Sekin on demokratiaa ja parlamentarismia.

Mutta kun ed. Pekkarinen esiintyy täällä, niin täytyy sanoa, että esiintymistaidot ovat kyllä var-sin viimeistelyjä. Hän, joka 91—95 ministerinä ei kertaakaan äänestänyt meidän eläkkeensaaji-en hyväksi tehtyjen esityksiemme puolesta olles-saan valtioneuvoston jäsen, vaikka puhui kyllä monta kertaa eläkkeensaajista kauniisti, rupeaa nyt esiintymään kovin farisealaisesti. Toivon täl-tä osin, että oppositio kestää sen, että hallituksessa on kriittisiä, epäkohtiin puuttuvia poliittisia voimia. Näin tulee jatkossakin olemaan. Nimen-omaan kiinnitän huomiota tiedonantomietin-töön, johon on tullut tärkeitä painotuksia valtio-varainvaliokunnan hallitusryhmien yhteisellä työllä.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetin täydennyk-sessä on keskeistä Tielaitoksen rahoitukseen liit-tyvät esitykset. Laajemmin haluaisin todeta sen, että Suomen kannalta on erittäin vakava tilanne se, että olemme laskeneet pitkien etäisyyksien, kalliiden kuljetusten maassa nimenomaan infran erittäin huonoon jamaan. Vain 0,8 prosenttia bruttokansantuotteesta käytetään Suomen kaltais-sa maassa näiden kysymysten kunnossapi-ton ja kehittämiseen, joka on kyllä vastaavien maiden ylivoimaisesti alhaisimpia osuuksia.

Suomessa kuitenkin liikenneinfrastruktuurin merkitys korostuu kilpailutekijänä, ja tässä suh-teessa juuri metsäteollisuuden ja metalliteolli-suuden osuus raskaista kuljetuksista on erittäin

suuri. Myös alkutuotannon ja metsäteollisuuden raaka-ainepuolella alempiasteisen tieverkon tila on ollut vakava. Se on aiheuttanut nyt jo meille kustannuslisiä keskeisessä vientiteollisuudessa.

Toisaalta myös kun tiedetään se, että hallitusohjelmassa on painotettu tiettyjä tieverkon rahoitustasojä ja tieverkon kunto- ja ajokelpoisuuteen liittyviä vaatimuksia, niin nykyinen rahoitustaso, joka on raamissa, ei tule mahdollistamaan hallitusohjelman toteuttamista. Elikkä jos ajatellaan niitä vaatimuksia, joita oli, että päätieverkon kunto pystyttäisiin säilyttämään suunnilleen ennallaan tai että maan eri osiin tarjotaan alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä tukevat yhteydet ja liikennepalvelut, tältä osin myöskään kehittämishankkeet eivät riitä estämään liikenteen sujuvuuden heikentymistä muun muassa kasvavan väestökehityksen kaupunkiseuduilla ja myöskin haja-asutusalueilla selkeästi näiden alueiden ennestäänkin vaikea tilanne heikkenee entisestään. Se vähentää muun muassa teollisuuden sijoittumishalukkuutta alueille. Eli laajasti ottaen infrastruktuuria ei ole nähty elinkeinoelämän kehittämisedellytyksiä pysyvästi, rakenteellisesti vahvistavana asiana riittävällä tavalla. Pidän hyvin valitettavana sitä, että tulevaisuuspaketissa muun muassa tämä puoli on jäänyt liian vähälle.

Tässä suhteessa eduskunta on useaan otteeseen lausunut, että valtion omaisuuden myyntituloja tulee myöskin käyttää elinkeinoelämän kehittämisedellytyksiä pysyvästi vahvistaviin hankkeisiin. Liikennejaoston ja valtiovarainvaliokunnan ja eduskunnan edellyttämällä tavalla on myös liikenneministeriö nyt selvitelty suurten rakennushankkeiden ja tiehankkeiden rahoitusmalleja, ja se on erittäin tärkeää. Meidän täytyy pystyä tätä keskustelua jatkamaan, jotta poliittisesti sitoudutaan kaikkiin mahdollisiin tapoihin, jotta Suomen kilpailukykyä tältä osin voidaan vahvistaa. Täytyy muistaa, että kyse ei ole vain maan sisäisistä liikenteellisistä ongelmista ja kilpailukykyeroista, vaan koko maan kansallinen kilpailukyky on myös suhteessa ulkoiseen maailmaan heikentymässä Ruotsin, Tanskan ja Saksankin kaavailemien uusien kiinteiden yhteysien myötä. Toisaalta myös koko Suomen selviytyminen tulevaisuudessa edellyttää, että suhteessa lähialueisiin, muun muassa Pietarin kasvaan merkitykseen, Itämeren taloudellisen alueen ja Suomen logistiset kytkennät ovat erinomaisessa kunnossa. Ei ole ollenkaan aiheeton

visio, että vuonna 2010 Itämeren vahvan taloudellisen toiminta-alueen vetureina ovat Berliini ja Pietari, ja Suomen täytyy tältä osin niin merenkulun kuin muutkin yhteydet pitää kunnossa.

Tältä osin on tärkeää, että nykyinen infrarahoitustaso ei jää koko loppukaudelle sellaiseksi kuin se nyt uhkaa jäädä. Haluan tässä muistuttaa, että Lipposen ensimmäisen hallituksen infraministerityöryhmä, siis ihan saman näköisen hallituksen työryhmä, harrasti jo itsesensuuria ja kriittikkä omiin esityksiinsä ja jätti ne aika lailla vaatimattomiksi, esitti 200:aa miljoonaa perustienpitoon per vuosi ja 230:tä miljoonaa markkaa kehittämishankkeisiin per vuosi eli neljällä kerrottuna 920:tä miljoonaa markkaa kehittämishankkeisiin, vain siis kaksi kertaa sen, mitä tässä kohta käsiteltävässä niin sanotussa voitelopaketissa on.

Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto on edelleen sitä mieltä, että meidän täytyy käyttää valtion omaisuuden myyntituloja nimenomaan kohdistuen niitä liikennejärjestelyjen ja kilpailukyyn kannalta keskeisten suurhankkeiden rahoitukseen. Näin lausuimme myös Soneraan liittyvässä lausunnossamme verojaostolle. On aivan selvää, että E18-hanke, Pohjolan kolmion osa — myöskin Euroopan investointipankilta on nostettu tätä hanketta varten rahaa — ei voi koskaan optimaalisella perustellulla tavalla toteutua normaalirahoitusraamin puitteissa. Samoin Kerava—Lahti-oikorata ei mahdu infraraameihin millään normaalijärjestelyllä. Tähän luen kyllä mukaan myöskin Vuosaaren satamahankkeen nimenomaan siihen liittyvinä noin 1,2 miljardin markan rata- ja tiejärjestelyineen. Vuosaaren osalta valtiovarainvaliokuntakin totesi itse, että on huolehdittava siitä, ettei esimerkiksi Vuosaaren sataman kaltainen hanke heikkennä maan muissa osissa tarvittavien kehittämistavoitteiden toteuttamista. Sehän tarkoittaa tietysti sitä, että siihen on löydettävä muuta rahoitusta, koska jos nämä tämän kaltaiset mittavat suurhankkeet laitetaan normaaliraamin puitteissa etenemään, se tarkoittaa käytännössä lapioiden heittämistä kaivantoihin kyllä pohjoisessa, idässä ja lännessä. Ei tapahdu mitään muuta enää näillä infrarahoitusraameilla muualla Suomessa. Tämän takia näihin sinänsä erittäin kiireellisiin ja perusteltuihin hankkeisiin, joita nämä kaikki tai sanotaan ainakin E18 ja Kerava—Lahti-oikaisu ovat, on löydettävä muunlaiset rahoitusjärjestelyt.

Hallituksen Tielaitoksen liikelaitostamiseen liittämä lisäbudjetin täydennys, jota olen nimittänyt silloin jo ensimmäisistä viitteistä lähtien voiteturahoiksi, on minusta kansanvallan kannalta erittäin loukkaava ja halventava menettelytapa. Kyseessähän olivat hankkeet, jotka sinällään sisältyvät infraministerityöryhmän ja valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston ja eduskunnan hyväksymään normaalirahoitteisten hankkeiden kehittämismomenttikoriin. Siinä mielessä hankkeet ovat sinänsä tietysti ihan siellä olevia. Mutta se, että nämä viime syksynä jo lisäbudjettiin esillä olleet hankkeet vedettiin pois ja kytkettiin Tielaitoksen ideologiseen järjestelyyn, on erittäin loukkaavaa. Tietysti kansanvaltaahan loukkaa vain se, missä määrin kansanedustajiin vaihtaa tämän tyyppinen rahojen kytkeminen johonkin ideologiseen asiaan: 1 500 ihmisen lähettämiseen kilometritehtaalle taikka tieturvallisuuden heikkenemiseen tai Itä- ja Pohjois-Suomen perustienpidon tasoon jnp.

Nämä hankkeet olisivat joka tapauksessa siis lähtemässä lähiaikoina liikkeelle. Hallitusohjelma edellyttäisi lisärahoitusta. Se edellyttää muuten suurempaa lisärahoitusta kuin tässä voitelu-paketissa on. Infraministerityöryhmän esitys on minimitaso, johon äsken viittasin.

Näistä hankkeista voi todeta, että eduskunta itse ja liikennejaosto ovat kiirehtineet näistä erityisesti Valtatie 6:n Koskenkylä—Kouvola-väliä. Se on ollut meillä vahvasti esillä. Kehä III:n Lentoasemantie—Tikkurila-väli, E18-osa, on perusteltu Pääkaupunkiseudun kasvavien liikenteellisten järjestelyjen ja myös asutukseen liittyvien tulevienkin tarpeiden osalta. Sinänsä vain tämä E18, viitaten siihen mitä äsken sanoin, vaatisi kokonaisuudessaan uudenlaista rahoitustapaa ja -järjestelyä, jotta sitä päästäisiin paremmin kokonaisuutena viemään eteenpäin.

Porin lentoaseman ja Ulvilan väli on jatketta valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston muutama vuosi sitten käynnistämälle Pori—Lentoasema-välille ja sinällään on ollut myöskin liikennejaoston esillä pitämä kohde ja on myös tässä korissa.

Liminka—Oulu-väli ei ole tullut erityisesti esille jaoston toimesta, mutta kuuluu kyllä liikenneturvallisuus- ynnä muilla kriteereillä sinällään tähän listaan.

Näitä hankkeitahan on listassa varsin monta. Kaiken kaikkiaanhan meillä on liikenneministeriönkin toiminta- ja taloussuunnitelman mukaan

vuosille 2001—2004 näitä keskijäreitä hankkeita 3,8 miljardin markan edestä odottamassa. Kokonaisrahoituksella, jolla saadaan tiettyä etua, plus nykyisellä raamilla plus lisäyksellä, voidaan toteuttaa ehkä 2 miljardin markan edestä hankkeita.

Edelleen on puolet näistä perustelluista hankkeista toteuttamatta 2004 mennessä, ja tässä eivät siis ole mukana suurhankkeet, Kerava—Lah-ti-oikorata, E18:n miljardiluokan kysymykset ja Vuosaaret. Tämä osoittaa, että tilanne on kestä-mätön, jollei tässä uudenlaisia ratkaisuja lähdetä hakemaan. Mielestäni meidän pitää eduskunnassa ja valtiovarainvaliokunnassa pitää huoli siitä, että suurhankkeita ei lähdetä toteuttamaan ilman erityisiä suurhankkeiden rahoitusmalleja. Muutoin me aiheutamme erittäin suurta vaaraa maan alueelliselle kehitykselle jo siltäkin osin, kuin se nyt on mahdollista edes toteuttaa.

Se, mikä tässä on myöskin kyseenalaista ja arvosteltavaa, on se, että kun hallitus antaa ikään kuin 500 miljoonaa lisää voiteturahakytkennällä — se on sinällään jo osaltani tullut varmasti käsiteltyä — hallitus tällä tavalla lähtee esittämään lisärahan kautta kaiken kaikkiaan 900 miljoonan markan sopimusvaltuutta. Mitä se tarkoittaa? Sehän tarkoittaa tietysti sitä, että hallitus halusi liikenneministeriön toimesta nyt ikään kuin valita myöskin niitä hankkeita, jotka eduskunta tällä kaudella vapaana olevan kehittämishankeraamin puitteissa voisi arvioida. Meillä on vuosina 2001—2003 vanhassa raamissa sitomatonta varaa 1,2 miljardia markkaa. Antamalla 500 miljoonaa markkaa korissa oleviin hankkeisiin lisää sidotaan 400 miljoonaa markkaa eli kolmasosa kehittämishankkeiden vapaasta raamista. Tämä on erikoinen apu eduskunnalle. Me olisimme kyllä itse nämä hankkeet pystyneet katsomaan.

Tuleekin mieleen se, että liikenneministeriös-sä tai ehkä hallituksen sisällä ministereiden kes-kisen keskustelun tai muun kautta on tullut myöskin halu ohjata tiettyjä hankevalintoja. Täl-tä osin tietysti valtiovarainvaliokunnan liikenne-jaoston asia on arvioida niin tässä yhteydessä kuin jatkossakin, mitkä hankkeet alkavat. Olem-me sitä toki viime kaudella harrastaneet ihan konkreettisella tasollakin. Joudumme arvioi-maan tietysti. Ei voi olla sillä tavalla, että halli-tus nimeää kehittämishankkeet, vaan kuuluu pe-riaatteessa yhdessä arvioida kriteerit ym.

Tässä tilanteessa on nimittäin syytä muistaa, että kaikki korissa olevat hankkeet ovat erittäin

kiireellisiä. Liikennejaosto ei ole halunnut niitä panna tärkeysjärjestykseen, mutta jäljelle jäävä osuus mahdollistaa ehkä tällä kaudella käynnistää viisi kuusi keskikokoista tai pienehköä muuta kehittämishanketta. Niitä on tässä ryhdyttävä arvioimaan. Kaikista tärkeintä on tietysti se, että me ryhdymme myös eduskunnassa poliittisesti ja valtiovarainvaliokunnassa ja liikennevaliokunnassa — kaikissa keskeisissä paikoissa — miettimään sitä tapaa, millä samassa junassa, kuitenkin samaan suuntaan liikenneministeriön kanssa, pyrkisimme löytämään uusia rahoitusmalleja, jotta suomalaisen infrastruktuurin ja suomalaisen kansantalouden kilpailukyky ja eri alueiden kärjistyvät ongelmat voitaisiin yhdessä ratkaista. Se on minun mielestäni tämän eduskunnan erityinen haaste.

—————

Edustajat Bremer ja Kangas merkitään läsnä oleviksi.

—————

²⁴ **Pauli Saapunki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minua häiritsi ed. Rajamäen puheenvuorossa se osa, kun hän sanoi, että oppositiolla on eväät vähissä, kun se täällä kipukynnyksiä käsittelee ja tuo esille kansakunnan kipukynnyksiä. Sen sijaan kun hallituspuolue SDP tuo niitä samoja asioita esille, sillä ei olekaan eväät vähissä, vaikka sillä on paljon paremmat edellytykset hallituksen sisältä näitä asioita ajaa. Minua tämä ihmetyttää, että tällä tavalla arvostelun juoni kulkee. Mielestäni tällä hetkellä on sellaisia asioita paljon olemassa, jotka vaativat nopeita päätöksiä, niin kuin nykyään tehdään. Sonerakin on tehnyt nopeita päätöksiä, ja sieltä tulee paljon rahaa. Jos ei olisi tehty nopeita päätöksiä, ei olisi mistä jakaakaan rahaa. Näitä vaadittaisiin myös hallitukselta, silloin kun näitä kipukynnyksiä täällä käsitellään.

Arvostelu, että on lahjusrahoja annettu, johdettu siitä, että ed. Rajamäki ei ole päässyt itse niitä jakamaan, vaan viisaudessaan liikenneministeriö on mielestäni aika hyvin onnistunut niiden jakamisessa.

²⁵ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Parlamentarismiin kuuluu, ihan niin kuin ed. Rajamäki sanoi, vahva opposi-

tio ja vahva hallitus. Hallitus esittää, ja hallituspuolueitten edustajat puhuvat hallituksen esityksen puolesta, puolustavat esitystä, ja oppositio esittää vaihtoehtoja. Näinhän sen pitäisi pelata. Ed. Rajamäki ei voi väittää, etteikö oppositiolta olisi tullut vaihtoehtoja. Ainakin kristillisellä liitolla oli erittäin realistinen ja selkeä vaihtoehtobudjetti, joka poikkesi hallituksen esityksestä.

Oppositio tehtävä on myöskin muistuttaa hallitusta siitä, mitä se on muille luvannut. Hallitus lupasi syksyllä, ettei kuntien rasiitetta lisätä. Kun tulivat verovähennykset, ansiotulovähennys ja työtulovähennys, niin kuntien kassaan jää 250 miljoonaa tulematta. Oppositio muistutti hallitusta tästä ja esitti, että pudotetaan kuntien kansaneläkevakuutusmaksua niin, että vajaus kompensoituu.

Ette te, ed. Rajamäki, voi väittää, etteikö olisi tullut vaihtoehtoesityksiä oppositiolta. Se mikä tässä ihmetyttää, on se, että te puhutte oman hallituksenne esityksiä vastaan.

²⁶ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu siltä, että ed. Rajamäki haluaa ottaa vain hyviä asioita oman puolueensa piikkiin, mutta täytyy muistaa se, että 80-luvun loppupuolella, kun olivat Liikanen ja Louekoski valtiovarainministereinä Holkerin hallituksessa, harjoitettiin sellaista talouspolitiikkaa, joka johti 90-luvun alussa koko Suomen kansantalouden sortumiseen. Sitten Ahon hallituksen aikana kuitenkin ylläpidettiin ylikorkeaa sosiaalipolitiikkaa, siis siinä mielessä ylikorkeaa, että se kaikki otettiin valtion velaksi. Kun ne syöverit on vältetty, nyt on mahdollisuus tehdä uusia parempia ratkaisuja. Sen takia on perusteltua edellyttää, että nyt ihmisten toimintaedellytyksiä turvataan.

²⁷ **Jyri Häkämies /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki luetteli aivan oikein merkittäviä infrahankkeita, jotka eivät nykyään kehyyksiin mahdu ja joista on helppo yhtyä sekä E18:aan että Lahden oikorataan, mutta Vuosaaren yli miljardin menevien infrainvestointien mainitseminen samassa yhteydessä tuntuu hieman oudolta, koska ei kai voida olettaa, että valtion osuus olisi 100 prosenttia. Vastaavissa hankkeissa valtion osuus on ollut noin 20—30 prosenttia, ja sillä tasolla maksimissaan pitäisi myöskin Vuosaaren osalta pysyä.

²⁸ **Ismo Seivästö /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki luetteli erittäin hyviä ja tarpeellisia hankkeita. Lisäisin tuohon luetteloon, jota oikeastaan odotinkin jo tähän lisäbudjettiin tulevaksi, merenkulun tukipaketin. Siinä alkaa pikkuhiljaa myöskin tiimalasista hiekka valua loppuun, ellei siihen saada korjausta. Se on varmaan yhteistä tahtoa niin hallituksen kuin oppositionkin suunnasta. Tuo merenkulun tukipaketinhan vaikuttaisi sekä koulutukseen, työllisyyteen että huoltovarmuuden säilymiseen maassamme.

Mitä tulee kipupisteisiin, joita yhteiskunnassamme on hyvin paljon, tiehankkeissa tulee erityisesti myös katsella sitä, mitkä liikenneosuudet ovat tällä hetkellä onnettomuustilastojen kärjessä, ja niihin suunnata mahdollisimman nopeasti korjaustoimenpiteitä.

—————

Ed. Prusti merkitään läsnä olevaksi.

—————

²⁹ **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee keskusteluun opposition eväiden vähyydestä, lienee kai suhteellisen selvää, että eväät ovat suhteellisen vähissä. Muistan, kun oppositiopuolueen puheenjohtaja Esko Aho ilmoitti eduskuntavaalien jälkeen, että hallitus ei tule saamaan häneltä hetkenkään rauhaa omassa työssään. Muistaakseni viime marraskuun jälkeen oppositiojohtaja Aho ei ole käyttänyt täällä yhtään puheenvuoroa. Hänen eväänsä ainakin nähtävästi ovat lopussa.

Mitä tulee vaihtoehtobudjettiin, josta ed. Kallis puhui, ja vaihtoehto-ohjelmaan, hallitusohjelmaa laadittaessa katsottiin, mitkä ovat kenenkin ohjelmat. Valitettavasti kristillinen liitto on nähtävästi ajautunut niin syvälle keskustan syliin tänä päivänä, että sieltä ei enää löydy omaa tahtoa eikä se pysty erottautumaan enää omalla tavallaan tästä joukosta. Se on erittäin valitettavaa, koska erittäin mielelläni näkisin kristillisen liiton niillä periaatteilla, niillä arvoilla, mitä teillä on, myöskin mukana hallituksessa, mutta se edellyttää silloin sitä, että teillä täytyy olla myöskin omaa tahtoa eikä tule lähtää juoksemaan pääoppositiopuolueen riveissä. Liberaalit olivat ai-

kanaan hyvä esimerkki siitä, mitä se merkitsee, kun lähdetään keskustan kanssa kovin tiukkaan syleilyyn. Se on kuolemansyleily, ja toivon, ettei kristilliselle liitolle käy näin.

³⁰ **Pauli Saapunki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mäki-Hakolaakin palasi opposition vähiin eväisiin. Kehottaisin ed. Mäki-Hakolaa hankkimaan kuulolaitteet, jotta hän osaisi tulkita tämän talon suomenkielisiä puheosuuksia.

³¹ **Leena Rauhala /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä kysymykseen siitä, millä tavalla rahoitus jaetaan. Tässä oli jo pitkään muuta keskustelua, mutta pyysin vielä puheenvuoron siksi, että tietysti me voimme täällä käydä keskustelua puolueita vastaan ja puolueitten sisällä, kuka on erinomaisemmin edustamassa kenenkin asioita, mutta jo aluksi oli esillä kysymys siitä, mihin lisätalousarvion tarkentamisessa erityisesti kohdennettaisiin näitä rahoja. Siitä olen erityisen huolissani, että ne kipupisteet, mitä meillä on, syrjäytyneet, työttömät, nousisivat todella nyt esille ja niin sanottu politikointi ja kilpailu siitä, kuka enemmän on kenenkin asiaa ajanut, jäisi vähemmälle.

³² **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että on liikenneministeriölle ja hallitukselle anteeksiantamatonta, jollei ennen kesää merenkulun tukiasiaa rupea tulemaan konkreettisia tuloksia.

Vuosaaren osalta on vaara, että siinä valtion osuus ainakin tällä hetkellä kaavavaiheessa on liian suuri vielä, eikä sitä voi hyväksyä siltä pohjalta.

Mitä Ahon hallitukseen tulee, se syvensi lamaa, ja siitä voidaan eri yhteydessä keskustella lisää. Mutta tällä hetkellä on uskomatonta, että parlamentarismilla nimellä annetaan kuva siitä, että välikysymystä pitäisi kannattaa, jos haluaa bensan ja polttoaineen veroa pienentää. Välikysymyksellä, ed. Kallis, vaihdetaan hallitusta. Ei kai joka asian yhteydessä vaihdeta hallitusta. Tämä on silmäkääntöhomma, joka ei mene fiksummassa kansassa läpi, joten turha sitä on esittää. Opposition tulee pitää tietysti ääntä, mutta uskon, että sosialidemokraateilla on hallituksen sisällä paljon konkreettisempaa ja tuloksellisempaa

mat mahdollisuudet saada paitsi pidettyä tavoitteita esillä myös tuloksia.

Ed. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

³³ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En minä tarkoita, että teidän pitää äänestää välikysmyksen, opposition tekemän esityksen, puolesta. Mutta teidän pitää puolustella hallitusta, kun te olette hallituksessa, eikä puhua opposition puolesta.

³⁴ **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei varmaankaan meidän tarvitse opposition puolesta puhua. Se pitää itsestään ihan riittävän hyvää huolta.

Mitä tulee ed. Saapungin puheenvuoroon, täytyy sanoa, että arvostan ed. Saapunkia keskustalaisena erittäin korkealle. Hän yleensä esittää hyvin harkittuja mielipiteitä ja kannanottoja, joita henkisesti voi olla hyvin helposti tukemassa. Mutta jos eväät ovat sitä, että kaikki mahdollinen luvataan, mitä kukin vain osaa ja uskaltaa pyytää, sanon, että se on kaikkein halpahintaisinta politiikkaa, mitä voi tehdä. Ymmärrän kovasti tuskan, mikä keskustassa on, kun se on toista eduskuntakautta peräkkäin oppositiossa. Nyt kun näyttävät kannatusluvut olevan lähdössä alas päin, ymmärrän erittäin suuresti sen tuskan. Kokoomus oli oppositiossa 20 vuotta, kuitenkin vastuullisessa oppositiossa sillä tavalla, että tettiin hallitusta silloin, kun hallitus antoi hyviä esityksiä, eikä suinkaan vaadittu kaikkea. Poliitikasta täytyy ottaa myös vastuu eikä suinkaan näin. Edelleen totean, että arvostan ed. Saapunkia pääsääntöisesti erittäin paljon.

³⁵ **Pauli Saapunki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mäki-Hakolalle voin todeta, että tuska oli paljon suurempi silloin, kun oltiin hallituksessa, kuin se tänä päivänä on. Todettakoon tämä tästä.

Ed. Rajamäelle välikysmyksestä: Ei voida välikysmyksen kautta asiaa hoitaa, mutta kun torstaina koko sali oli sitä mieltä, että polttoaineverot ovat liian korkealla, olisi voinut hallituksen riveistä sanoa edes sen, että pyritään seura-

van budjetin tai lisäbudjetin yhteydessä palaamaan tähän kipukynnykseen, otetaan mukaan se keskusteluun. Minusta tämä olisi pitänyt sanoa kansalle. Kansalle olisi tämäkin riittänyt. Eihän voida ajatella, että jonkin välikysmyskeskustelun kautta se muuttuisi, siinäähän muuttuvat hallituksetkin, mutta jokin lupaus olisi pitänyt saada, koska me kaikki olimme samaa mieltä. Tämän tyylin pitäisi muuttua tässä salissa.

Ensimmäinen varapuhemies: Myönnän tässä keskustelussa vielä vastauspuheenvuorot edustajille Seivästö, Tykkyläinen, Pulliainen ja Rajamäki. Sen jälkeen siirrymme takaisin puhujalistaan.

³⁶ **Ismo Seivästö /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ratkaisevaa ei kai nyt ole se, onko hallituksella vai oppositiolla eväät vähissä, vaan se, että meillä on niin paljon kansalaisia, joilla on todellakin tällä hetkellä eväät vähissä: työttömät ja syrjäytyneet muun muassa. Näiden ihmisten asiaa täällä pitäisi yhdessä pyrkiä hoitamaan, myös hallituksen, niin kokoomuksen kuin sosialidemokraattienkin taholta. Tämä on olennainen kysymys, ja näistä ihmisryhmistä opposition on syytä muistuttaa. Se on ihan iloinen asia, että myös hallituspuolueista löytyy niitä kansanedustajia, jotka muistuttavat näiden ihmisten arkitodellisuudesta, joka on aivan erilainen todellisuus kuin se makrotodellisuus, mihin ed. Gustafsson aikaisemmin viittasi. Se todellisuus on aivan toista köyhillä ihmisillä.

³⁷ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tulossa erillinen syrjäytyneiden ohjelma, jota ei tässä yhteydessä käsitellä. Jokainen teistä tietää, että tämän maan hallitus on saanut asioita kuntoon. Tässä vielä korostaisin hallituksen ja hallituspuolueiden vastuuta.

Mitä tulee täydennysesitykseen, mistä on debattia käyty, haluaisin todeta kuitenkin, että mielestäni tässä täydennysesityksessä on ainakin yksi sellainen kohta, joka on hyvää ja joka liittyy sosiaali- ja terveystieteiden ja siellä olevaan periaatepäätökseen, eläkerahaston kartuttamiseen ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen. Eteenpäin on menty ja hallitusvastuu pitää myös kantaa. Itse olen hallituspuolueen jäsenenä kantanut ja tulen kantamaan vastuuta.

³⁸ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Parlamentaarisen opposition velvollisuus on arvioida ja arvostella. Se on lähtemätön ja luovuttamaton. Jos se siitä tehtävästä luopuu, niin se ei ole paikallaan tässä talossa. Sen sijaan yhdessä suhteessa minä uskalen arvioida tätä keskustelua, että eihän kuitenkaan elämä lopu välikysymyskeskusteluun. Eihän suinkaan voi olla niin, että ne ainekset, mitkä välikysymyskeskustelussa oppositio tuo esille, olisivat yleensä pöljiä. Ne ovat tästä keskustelusta, siitä yhteiskunnasta, missä me elämme. Toisin sanoen myös, kun elämä jatkuu välikysymyksen, tässä tapauksessa huomisen äänestyksen, jälkeen, silloin tietysti ne tahot, jotka ovat hallitusvastuussa tällä hetkellä tai sillä hetkellä, mieltivät, millä tavalla näitä asioita voitaisiin edistää ottaen myös ne ainekset huomioon, mitä oppositio on esittänyt. Sillä tavalla se nostaa oppositionkin asemaa ja arvoa. Ei minusta tässä ole ihmeellisempää. Minusta tästä on vaan tehty sellainen asia, että elämä loppuu huomena. Minä toivon hartaasti, että ei lopu.

³⁹ **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran vain, että hallitusohjelmassa on paljon varsin väljiä kohtia myös sillä tavalla, että siinä jää myös taistelulle, työlle ja pohdinnalle varaa. Luonnollisesti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä joutuu huomauttamaan juuri tietyistä painotuksista. Viime perjantaina välikysymyskeskustelussa me toimimme, toisin kuin Niinistö, esille myös polttoaineveron aiheuttamia epäkohtia, korkean verotuksen aiheuttamia epäkohtia. Me tulemme edelleenkin pitämään puheoikeutemme myös kansalaisten arkeen liittyvissä asioissa emmekä pelkästään vaa-di vaan toimimme.

Olin pahoillani ed. Saapungin aikaisemmasta puheenvuorosta, joka jäi kommentoimatta, kun hän puhui lahjusrahoista ja siitä, että tässä oli loukkaantumista taholtani. Minä olen loukkaantunut kansanvallan puolesta. Jos ed. Saapunki ei sitä ymmärrä, sitten hän ei ymmärrä koko ydintä tässä asiassa.

⁴⁰ **Matti Saarinen /sd**: Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden suuret linjat ovat kunnossa. Peruslinjasta vallitsee yksimielisyys, jopa niin hyvä yksimielisyys, että oppositiokin allekirjoittaa päälinjat. Joitakin kipupisteitä on kuitenkin edelleen. Keskeisintä pohdinta on ollut

siltä osin, missä määrin ja missä tahdissa valtionvelkaa lyhennetään. Kuten tiedämme, laman jäljiltä hyvinvointiyhteiskuntamme peruspalvelujen tuottajien selkänahasta on revitty liian paljon. On muitakin ryhmiä, mutta erityisesti noilla suunnilla on ongelmia.

Julkisissa tehtävissä muun muassa hoitoaloilla ja opetustöissä uuvutaan ja väsyttään kohtuuttomasti. Ei voi olla järkevää, että Suomessa koulutetut hoitoalan nuoret joutuvat hakeutumaan ulkomaille, koska töitä ei heille haluta kotimaassa osoittaa. Tällä yritän sanoa, että olisi tarpeellista ja järkevää käyttää varoja muuhunkin kuin valtionvelan nopeaan lyhentämiseen. Nyt taloudessa olisi hyvin tilaa monien syntyneiden vaurioiden korjaamiseen, niin kuin on monen edustajakollegan talolta todettu. Tarpeita on niin työttömien kuin eläkeläistenkin suunnalla.

Arvoisa puhemies! Pientä pohdintaa suuruus- ja pienuusluokka-ajattelusta. Auttakaa minua ymmärtämään, kun mistään ei löydy 200:aa miljoonaa markkaa, joka tarvittaisiin valtion henkilöstön sopimusten mukaisten palkkojen maksamiseen. Siitä huolimatta sitä ei löydy, että perustuslakivaliokuntakin lähtee varsin yksiselitteisesti siitä, että sidotut menot pitää kattaa. Tämä oli vielä helppoa, että 200 miljoonaa markkaa palteltaa, mutta ymmärtämisen ongelma liittyy siihen, miten kuitenkin samanaikaisesti sakanvarresta löytyy 700 miljoonaa markkaa Tielaitoksen tarpeisiin, samaa Suomen rahaa. Sitä on josakin salatessa piilossa, josta halutaan antaa vain tietyin edellytyksin tiettyyn tarkoitukseen. Tämä ei täytä mielestäni hyvän hallintotavan tunnusmerkkejä. Tässä kansanedustuslaitos ja jokainen edustaja tykönsä joutuu aika ikävien ajatusten äärelle.

Suuruusluokasta vielä. Meillä oli jokunen päivä sitten lisäbudjettiesitys keskustelun kohteena, jossa vähin äänin kuitattiin sesitys 742 miljoonaa markkaa valuuttatappioita. Oli vuonna 95 arvopaperistettu Asuntorahaston toiminta, ja nyt tämä vekseli lankesi maksuun liittyen valuuttakurssikehitykseen. Siis 742 miljoonaa markkaa on palanut rahaa, jota vastaan emme ole saaneet yhtään mitään. Se on kuin poltettua rahaa.

Sitten vielä voimistelen näiden pienuus- ja suuruusluokkien kanssa. Pienenä asiana voidaan pitää sitä, että Kansallisteatterin peruskorjauksen 220 miljoonaa rahoitetaan velkarahalla, mutta se muuttuu suureksi samanaikaisesti, kun sitä vertaa sen teatterin vuosiavustukseen. Teatterin

vuosiavustus on valtion varoista 40 miljoonaa markkaa. Tällaisen lainataakan hoitaminen nykyisellä avustustasolla ei käy mitenkään päinsä. Kansallisteatterin vuosiavustus pitäisi noin kaksinkertaistaa, jotta se voisi selviytyä tästä lainasta. Miksi puhun lainasta? Siksi, että valtion kassaan, niin kuin tiedämme, tulee rahaa ovista ja ikkunoista. Miksi tällaisena aikana valtionapulaitos pakotetaan lainanottoon? Se on epäviisasta. Kysymys on vain joistakin kymmenistä miljoonista, mutta nekin voitaisiin kohdistaa ihan muihin hyödyllisempiin tarkoituksiin kuin tässä yhteydessä lainan antajille, velkojille. Rahoituskuluja, korkoa, vastaan emme saa yhtään mitään, ja tähän lainanottoon ei ole mitään tarvetta: rahaa on, niin kuin tiedämme.

Täydennysesityksessä esitetyt hankkeet ovat ihan kannatettavia ja järkeviä. Erityisesti puhun nyt tiehankkeista. Meillä on kuitenkin liikenneinfran puolella paljon toteutusta odottavia hankkeita edelleen. Täällä on mainittu E18 ja Vuosaari. Omalta osaltani nimenomaan haluan korostaa E18:n merkitystä. On vähän outoa, jos valtakunnan ykköstitie ei rakennu ja sitä ei rakenneta nopeasti, että siellä on sellaisia mutkaisia, kapeita kannaksia. Lähinnä tämä koskee Muurla—Lohjanharju-väliä, jolla nyt aiotaan jättää aika pitkäksi aikaa vanha tie käyttöön. Olisi monessakin mielessä tärkeää, että Helsinki—Turku-välillä olisi toimivat yhteydet myös maanteitse. Tässä liikennepoliittisessa kannanotossa yhdyin sataprosenttisesti jo aikaisemmin hyvin asiantuntevasti ed. Kari Rajamäen esittämiin näkökulmiin. Hän valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston puheenjohtajana tuntee nämä asiat läpikohtaisin.

Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan tässä yhteydessä vähän puhua pehmeämmistä arvoista eli jännitteestä, aivan kuten keskustelun aluksi ed. Gustafsson mielestäni erinomaisen hyvin viritteli tunnelmaa ja kertoili niistä tunnoista, jotka aika monen kansanedustajan mielessä ovat ja joihin tuntoihin pitkälti yhdyin ja jotka tunnelmat hänen kolleganaan myöskin jaan. On totta, että täällä on jännitettä, ja sitä saa olla ja sitä pitääkin olla. Poliittisen jännitteenhän pitäisi olla maksimissaan parlamentissa. Silloin se on oikeassa paikassa. Heti, jos se on jossain muualla, se alkaa liukua sellaisille suunnille, mihin se ei edes kuulu. Pahimmoillaan se liukuu sellaisille suunnille, joissa ei olla edes vaaleissa ehdokkaana. Tarkoitin virkamiesvaltaa.

Mistä tällainen jännityksen kärjistyminen voi sitten johtua? Useimmiten se on kärjistynyt talousasioihin; kun puhutaan taloudesta, niin silloin laakerit lämpenevät. Mutta aika yleistä on, että se liittyy suoraan istuntokauden loppuvaiheisiin. Nyt on kysymys pienestä kevätsymyksestä. Ennen kesälomaa me olemme ennenkin kokeneet hermostumispiikkejä, ja sinänsä ne ovat ymmärrettäviä ja jopa luonnollisia. Mutta kyllä tämä jännite johtuu varmaan osittain siitäkin, että pääministeri Lipponen puhui veroista. No, pääministerinä hän saa ja hänen pitääkin puhua kaikista hallituksen toimintaan liittyvistä asioista. Kun nykyään puhutaan hienosti tapakulttuurista, niin ei kai minkään tapakulttuurin nimissä voida laittaa kapulaa pääministerin suuhun ja yrittää rajoittaa hallituksen johtajan puhevaltaa. Siinä muuten näkyy tämä paaluipaikka, että on pääministeri ja sitten on muita ministereitä. Pääministeri voi ottaa hanksaansa minkä tahansa asian, avata siitä keskustelun, pohtia sitä ja esiintyä hallituksen nimissä, ei sitä pidä muun hallituksen tulla sitten toppuuttelemaan. Se on pääministerin aseavaltaa. (Ed. Gustafsson: Ei edes valtiovarainministerin!) — Ei edes.

Jännitys kytee myös hallituksen suhtautumistavassa eduskuntaa kohtaa. Tämä on, hyvät kansanedustajakollegat, meidän kannaltamme hyvin keskeinen asia. Hallitus elää omaa elämäänsä, näin jo tänään sanottiin. Se elää sitä niin totaalisesti, että vain harva ministeri on tänäänkään piipahtanut paikalla. Kun historian aikana ensimmäisen kerran eduskunnassa käsiteltiin menokehkyksiä, hallitus eli niin omaa elämäänsä, että se järjesti ihan omaa toimintaansa samanaikaisesti vaikka tiesi, että eduskunnassa on historiallisen tärkeä asia käsittelyssä. Tämä on pieni ele, mutta tämä mittaa aika hyvällä tarkkuudella hallituksen suhtautumistapaa kansanedustuslaitosta kohtaan.

Tämä on meidän edustajien kannalta vakava huolenaihe, ja meidän pitäisi jotenkin nästisti viestittää hallituksen suuntaan, että kannattaisi vähän skarpata. Ihmettelen eduskunnan ja hallituksen vuoropuheluhengen sävyä, koska kaikki suuret, niin kansan- kuin valtiontaloudenkin kannalta merkittävät asiat ovat todella kehittyneet ennätysvauhdilla myönteiseen suuntaan. Olen pahoillani — puhun tämän mahdollisimman positiivisesta lähtökulmasta — että joudun käyttämään esimerkkinä valtiovarainministeriä, koska hän on kaikkein useimmin minun mielestäni toi-

minut seuraavalla tavalla, mitä nyt vähän kuvailen. Miksi esimerkiksi valtiovarainministeri toistuvasti naljailee ja muistuttelee eduskuntaa? Ymmärtääkseni puhuttelu- ja muistutussuunnan, jos on tarpeen puhutella tai muistuttaa, pitäisi olla päinvastainen. Jos siihen on tarvetta, eduskunta puhuttelee ja muistuttaa ministereitä, hallitusta, hallintoa, mitä tahansa suuntaa, mihin eduskunnan toimivalta riittää, eikä niin, että puhujakorkeelle tulee joku yksittäinen ministeri, olkoon hän mistä puolueesta tahansa ja missä asemassa tahansa, hyppimään ikään kuin eduskunnan silmille. Se ei voi olla minkään tapakulttuurin mukaista. Siihen ainakaan eurooppalainen tapakulttuuri ei sovi alkuunkaan.

Kun jo aikaisemmin puhuin suuruus- ja pienuusluokasta, aivan kuten arvoisa valtiovarainministeri on sanonut, pienet asiat kasvavat mitaansa suuremmiksi, jos suuret asiat puuttuvat. Näin asian näen. Suuret asiat ovat erittäin hyvässä mallissa, ja kiitos siitä muun muassa maan hallitukselle.

Arvoisa puhemies! Käsitykseni mukaan meillä on käsissämme kaikki menestyksen edellytykset. Toivoisin, että lähinnä asennepuolella voimmekin korjata tilannetta itse kukin. Myötäkärällä, niin kuin jääkiekkotermi kuuluu, sukki, niin kuin varmaan sen myötä asiatkin, luistaisi nykyistä paremmin. Kysymys on nimittäin kansanedustajien kannalta pitkälti myös siitä, millä mielellä päätökset tehdään, mikä on se valmisteluprosessi, minkälaisella asenteella, millä hengellä tullaan päätöksentekotilanteeseen. Nyt se henki ei ole ollut paras mahdollinen. Me edustajat olemme mielestäni suhtautuneet hallituksen ministereihin kunnioittavan asiallisesti. Olisiko liikaa toivottu, jos erikoisesti valtiovarainministeri voisi suhtautua eduskunnan toimintaan ja eduskunnan toimintaedellytyksien kehittämiseen nykyistä asiallisemmin?

Ed. Luhtanen merkitään läsnä olevaksi.

⁴¹ **Kari Kantalainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietysti miellyttävää kuunnella puheenvuoroja, joissa todetaan, että Suomen asiat ovat hyvässä kunnossa. Näin todellakin on. Itse en kuitenkaan lähde henkilö-

kohtaisiin arviointeihin siitä, millä tavalla eri ministerit ovat käyttäytyneet tai minkä tyyppisesti he arvostavat meidän työtämme. Minä uskon, että tulokset näkyvät, ja meillä on tietysti se hyvä lähtökohta, että me olemme saaneet valtion asiat aika hyvälle tolalle. Tästä junasta pitää nyt kantaa sillä tavalla huolta, että se ei myöskään karkaa käsistä, ja sitä yksituumaisuutta varmasti tarvitaan.

Ihan yksi tekninen asia, jonka haluaisin ed. Saarisen puheenvuoroon tuoda. Hän on hyvin tietoinen siitä, että 742 miljoonan markan asia, mikä lisäbudjetissa on käsittelyssä, liittyy valuutakurssijärjestelyihin. Dollarin kurssi on muuttunut muutamassa vuodessa, ja kun Asuntorahastolle on annettu rahaa sen verran, että tappioita tulee, niin tämä on aika luonnollista. Valtio ei ole suojautunut näissä järjestelmissä. Tämänjälkeisissä asioissa Fennica 2—4 on siirretty eurobor-pohjaisiksi, jolloin meidän kurssiriskimme on huomattavasti pienempi.

⁴² **Eero Lämsä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Saarinen ja Gustafsson toivat puheenvuorossaan esille määrärahan osoittamisen perustienpitoon ja tieverkon rakentamiseen. Tämähän liittyy lakiin Tiehallinnosta ja Tieliikelaitoksesta, joka tänään on toisessa käsittelyssä. Mutta erikoisesti he korostivat sitä tapaa, millä rahaa budjettiin hoidettiin. Tässähän hallitus rakensi syötin, houkutuslinnun, jolla saadaan niskuroijat kuriin liikennevaliokunnassa, eli syötti oli lisämääräraha tiestön rakentamiseen ja kunnostamiseen. Käsitykseni mukaan tällä ei kuitenkaan ollut mitään merkitystä lain läpimenoon valiokunnassa, sillä valiokunnassa lähdettiin vain siitä, että on saatava aikaan hyväksyttävä mietintö.

Minusta tämän syötin rakentaminen osoitti hallituksen taholta sen, että hallitus on vieraantunut todellisesta elämästä ja vastuullisesta politiikan hoidosta. Rahaa tiestön rakentamiseen ja kunnostamiseen tarvitaan ja paljon enemmän, mitä hallitus nyt osoittaa, mutta ei sitä pidä näin ala-arvoisin keinoin yrittää tuoda tänne taloon. Toisin sanoen eihän mietinnön rakentaminen liikennevaliokunnassa, sen tekeminen, rahaa tarvitse, vaan teiden rakentaminen ja kunnossa pitäminen tarvitsevat rahaa. Hallitus kyllä hyväksyi itse tällaisen huonon lakiesityksen esitettäväksi eduskunnalle ja tarjosi sen läpimenoksi vielä suuren

summan rahaa. Tähän lankaan onneksi valiokunta ei kuitenkaan mennyt.

⁴³ **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarisen puheenvuoroja on aina mielenkiintoista kuunnella. Ne ovat hyvin harkittuja ja maltillisia. Mielestäni puheen alkuosa oli erityisen mieleenpainuva, kun verrattiin suuria ja pieniä määrärahoja ja mikä on valtiolle järkevää. Toivoisin, että ed. Saarinen lähettäisi budjettipäälliköille kommentoitavaksi nimenomaan puheen alkuosan, koska se oli mielestäni sangen perusteltu.

Yksi asia, jossa en ole samaa mieltä, on Turun maantieyhteys, koska sinne on jo rakennettu Pendolino-rata. Ehkäpä jonkekin muualle voisi tulla näitä maantieyhteyksiä.

Ihan loppuosassa oli mainintaa pääministeristä ja hallituksesta. Valitettavasti ed. Saarinen on täysin oikeassa siinä, että valtioneuvosto käyttää virkahierarkiaa. Jos pääministeri sanoo jotakin, se on laki, ja sillä siisti. Ihmettelen kyllä julkisuudessa olleita puheita, vaikka en nyt pääministeriä halua puolustaakaan, mutta totuus mielestäni pitää muistaa.

⁴⁴ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vistbackalle: Kyllä on syytä tietää, missä Suomessa tehdään tänä päivänä valtaosa kansantuotannosta. Se tulee nimenomaan Varsinais-Suomen suunnalta, eikä tiettömien taipaleiden takana voida mitään harjoittaa.

Arvoisa puhemies! Ed. Saarisen puheenvuorossa nousivat esiin valtion kurssitappiot. Se on erittäin tärkeä asia. Uskon, että kun nyt on tehty monenmoisia siirtoja valtion velkojen konvertoinnin ja muiden suhteen, niin kokonaishallinta on varmaan syytä saattaa erityisen tarkastuksen piiriin, koska satoja miljoonia, miljardiluokalla vuositasolla, kirjataan kurssitappioita. Se ei voi olla vain sattumaa, vaan se on taitamattomuutta.

Ed. Lax merkitään läsnä olevaksi.

⁴⁵ **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kantalaiselle: Ammattitaito ei ollut ihan riittävä. Ei osattu suojautua. Nyt lankesi vekseli maksettavaksi.

Valtiovarainministeriä olen käyttänyt pohdinnassani esimerkinomaisesti ja toivon, että osasin asettaa sanani sillä tavalla, että vaikutukset olisivat positiivisia. Tavoitteena on positiivisten vaikutusten saavuttaminen.

Liikenneinfrahankeet eivät mahdu raameihin, kuten on todettu. E18:sta osa on jo tehty, ja olisi hölmöä jättää jotkin pätkät tekemättä. Se on Eurooppa-tason hanke ja heijastuu koko maan hyvinvointiin hyvin positiivisesti monella tavalla. Toivoisin, että löytyisi jokin näkemys, millä aikataululla se toteutetaan. Nyt näkemystä ja tahotilaa ei ole.

⁴⁶ **Pentti Tiusanen /vas**: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Gustafsson aloitti hyvin tämän päivän. Hänen puheenvuoronsa oli varsin sisältörikas ja aiheutti laajan keskustelun, joka vielä tältäkin osin jatkuu, tämän hallituksen esityksen n:o 71 kohdalla. Ed. Gustafssonia voi onnitella hyvästä päivän aloittamisesta.

Alkupuheenvuorossa puhuttiin myös ripauksesta periaatteita ja myös jatkossa. Eduskunta nyt tuskin saadaan politiikan puhumisesta vaiennetuksi, vaikka käsitykseni mukaan todellinen oppositiojohtaja täällä eli keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja omassa puheenvuorossaan koetti kovasti etenkin vasenta laitaa vaientaa. Mielestäni on aivan vastuullista ja oikein, että ministeri Korhonen on pitänyt esillä kuntatyöntekijän kansaneläkemaksun alentamisvaatimusta ja kohdistanut sen nimenomaan budjettiriiheen.

Samoin polttonesteiden hintojen alentamispuheet, joita myös täällä kritisoitiin, toki ovat sellaisia, että niiden ajatusten sopii olettaa tulevan jälleen kesän budjettiriihessä esille, niin että myös siellä budjettiriihen lämmössä ministerit mieltivät ja katsovat, onko erilaisia yhteiskunnallisia mahdollisuuksia polttonesteiden hintojen aiheuttamia ongelmia ratkaista. Kaiken kaikkiaan ei voi myöskään ed. Pekkarisen toimesta jollakin tavalla estää kansanedustajia puhumasta ja esittämästä asioita huolimatta siitä, että asiat on keskustan toimesta puettu nimenomaan välikysymyksen kaapuun.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion täydennyttä on sillä tavalla syytä vakavasti katsoa, ku-

ten ed. Gustafssonkin katsoi, että tässä on valtioneuvosto periaatepäätöksessään mennyt varsin pitkälle. Kuten myös ed. Stenius-Kaukonen aikaisemmin peräänkuulutti köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyä, niin myös sillä puolella pitäisi edetä ja löytää rahoja ja taloudellisia mahdollisuuksia näiden kaikkein kipeimpien yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseen.

Ed. Tykkyläinen jo totesi, että tästä on tulossa hallituksen toimesta laadittava ohjelma. Se ei ole vielä valmistunut, näin tiedämme toki kaikki. Yli vuoden hallitus on istunut ja on toki aika, että myös näiden asioiden ratkaisemisessa päästään edes alkuun.

Menen yksityiskohtiin lisäesityksessä. Jo pari kertaa ovat olleet esillä liikenneministeriön hallinnonalan ja Tielaitoksen hankkeet ja niistä nimenomaan Valtatie 6, Koskenkylän—Kouvolan osuus. Aivan oikein, se on tärkeä hanke, ja on hyvä, että se yleensäkin saadaan liikkeelle. Itäisen Suomen hankkeita on vielä tiepuolellakin paljon odottamassa aloittamistaan, se on selvä. Myös radanpidon puolella on ongelmia.

Näitä näkökulmia vasten se aktiivisuus, mitä maassa on nähty kanavarakentamisen eli uuden Kymijoen—Mäntyharjun kanavaparin rakentamisen suuntaan, asettuu entistä kummallisempaan valoon. Haluaisin tässä lyhyesti todeta, arvoisa puhemies, että ne laskelmat, mitä niin sanottu kanavapuolue on 7. päivänä kesäkuuta julkisuuteen esittänyt kanavahankkeiden kannattavuudesta, ovat vahvasti ja pahalla tavalla väärin suoritettuja ja harhaan johtavat.

Näin ollen, kun haluamme kehittää itäisen ja kaakkoisen Suomen infrastruktuuria, meidän pitää panostaa olemassa oleviin tielinjauksiin, niiden parantamiseen, ongelmien ratkaisemiseen ja rataverkoston kehittämiseen. Se on ympäristön ja talouden kannalta kaikkein paras ratkaisu.

⁴⁷ **Timo Ihamäki /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Tiusaselle todeta kanava-asiasta vain sen, että en olisi itse uskonut, että eduskunnan vaatima selvitystyö tehdään liikenneministeriössä varsin tarkoitushakuisesti. Toimikuntahan oli täysin virkamiesperäinen. Siinä käytettiin vanhaa konstia, että kun halutaan jokin hanke saada hyljättyksi, pannaan sille sellainen hinta, että sitä ei kukaan kestä.

Haluan todeta, että selvitystyö, joka tehtiin ministeriössä, perustui samoihin konsultteihin, jotka myös 1992 tekivät alustavan tehtävän. Sil-

loin hinta oli 2,5 miljardia ja nyt se oli huomattavasti enemmän, kun sinne pantiin melkein valtamerialtavat kanavissa kulkemaan.

Sitten vielä ed. Tiusaselle: Kanavapuolue ei ole tehnyt mitään laskelmia, vaan ne on tehnyt Suomen Vesitieyhdistys ja Järvi-Suomen kanavat ry.

Ed. Ala-Nissilä merkitään läsnä olevaksi.

⁴⁸ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskallan nyt hyvin rohkeana miehenä puuttua tähän Kymenlaakson edustajien väliseen suureen taisteluun ja todeta sen, että minä ymmärrän tässä ainokaisessa asiassa liikenneministeriön virkamiehiä siinä, että jos aiotaan todella kanava rakentaa, siellä pitää olla niin väljässä ne laidat, että sinne mahtuvat sellaiset alukset, että siitä edes teoreettisesti voisi tulla kannattava hanke. Kuljetettavien tavaramäärien on oltava sellaiset, että ne todella ovat edes mahdollisesti taloudellisesti kannattavia kuljettaa ja viedä. Sen rinnalla niitä nimittäin pitää verrata muuhun liikenneinfraan ja sen mahdollistamiseen. Siinä suhteessa me tarvitsemme erittäin hyvät ja nopeat rautatieyhteydet juuri sille samalle alueelle, ja tämä homma hoituu sitä kautta.

⁴⁹ **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli todella miljardikaupalla rahaa kannettaisiin tällaiseen kankkulan-kaivoon, jonka nimi olisi Kymijoen—Mäntyharjun kanavapari, niin ne rahat ja miljardit olisivat poissa muusta infrastruktuurista, aivan niin kuin ed. Pulliainen totesi. Kun käytin tässä nimitystä kanavapuolue, halusin käyttää nimenomaan tarkoituksella sitä, koska tuosta kanavaparista on luotu poliittinen käsite, jolla on spekuloitu ja hämätty ihmisiä, hämätty myös vaaleissa äänestäjiä tuomalla ikään kuin sellainen näkökulma ja haavekuva ihmisille, että jos nämä kanavat rakennetaan, niin itäisen Suomen ja nimenomaan keskisen itäisen Suomen taloudelliset ongelmat häviävät. On aivan selvää, että jos ne miljardit käytetään johonkin, joka tuottaa työpaikkoja ja menestystä, se ei voi olla kanava.

⁵⁰ **Timo Ihamäki /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusaselle vain toteaisin, että EU:ssa suositaan rautatieliikennettä ja vesiliikennettä. Sopisi hyvin EU:n liikenneinfrastruktuuriin, että kanavat ulottuisivat aina Suomesta jonnekin EU:n ytimeen saakka. Tulevaisuudessa vesitiet ovat varsin varteenotettava vaihtoehto ja varsinkin, kun Saimaan kanavan vuokra-aika päättyy vuonna 2013, pitäisi olla muitakin suunnitelmia kuin vain sen mahdollinen lisävuokraaminen ja lisärakentaminen. Itä-Suomen kehityksen kannalta nämä kanavat ovat varsin merkittävä asia, mutta eivät ainoa, sen myönnän.

⁵¹ **Toimi Kankaanniemi /skl**: Arvoisa puhemies! Täällä on salin eri puolilta vakuutettu, että Suomen asiat ovat hyvin. Siihen tietysti on ilo yhtyä, että monella tavalla asiamme ovat hyvin: rauha maassa ja talous kasvaa tavatonta vauhtia. Mutta meidän, ikävä kyllä, on samaan hengenvetoon todettava, että meillä valitettavasti on tavattoman paljon suomalaisia, joilla asiat eivät ole hyvin. Monia, monia kipeitä ongelmia on.

Siksi odotin tätä lisäystä, josta oli tietoa, että tällainen ensimmäisen lisätalousarvion täydennysesitys tulee, hieman suuremmalla mielenkiinnolla siltä osin, sisältääkö tämä nyt jotakin selaista, mikä puuttuisi näihin ongelmiin, jotka esiin ovat nousset ehkä sen jälkeen voimakkaammin, kun varsinainen lisäbudjetti hallituksessa valmisteltiin. Pettymys tietysti on suuri ensinnäkin sen osalta, että tavattoman paljon on käyty keskustelua siitä, riittävätkö lisäbudjetissa olevat valtion palkkausmäärärahat valtion palkkavelvoitteiden hoitamiseen koko tämän vuoden ajan. Aika selkeä kanta on siitä, että tarve olisi noin 200 miljoonaa markkaa saada lisäbudjettiin lisää. Työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa. Niiden mukaan on nähtävä, niiden mukaiset palkat on maksettava. Budjetin täydellisyysperiaate edellyttää, että hallitus osoittaa määrärahat, jotka ovat lakisääteisiin rinnastettavia, budjetissa jo hyvissä ajoin etukäteen.

Tämä on se tilanne, jossa ne olisi pitänyt ehdottomasti esittää jo varsinaisessa lisäbudjetissa ja viimeistään nyt tässä lisäbudjetin täydennyksessä. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Miten asia hoidetaan? Sitä emme tiedä. Onko esimerkiksi vasemmisto valmis siihen, että lomauteetaan valtion palveluksessa olevia tai epävarmemmassa työsuhteessa olevia pannaan pätkätöihin

tai osa-aikaisiksi tai tehdään muita ikäviä päätöksiä, kun kuitenkin samanaikaisesti väitetään, että maassa asiat ovat tavattoman hyvin, ja talous toden totta kasvaa voimakasta vauhtia? Tämä kysymys jää edelleen auki ja koskettaa satojatuhansia valtion palveluksessa olevia henkilöitä.

Miksi tähän ei ole rahaa löytenyt, sitä emme tiedä, kun kuitenkin samanaikaisesti on löytenyt lähes 700 miljoonaa markkaa Tielaitoksen hankkeiden rahoittamiseen ihan tuosta vaan ilman suurta tuskaa. En usko, että hallitus on tällä kohtaa edes äänestänyt, onko ollut edes minkäänlaisia keskusteluja. Tietysti jää kysymään, onko hallituksessa yleensäkin enää mitään keskusteluja, kun tuntuu, että kaikki ovat kaikista asioista eri mieltä, ministerit ja hallituspuolueetkin. Ovatko nämä vain ministeri Niinistön yksittäisiä esityksiä, niin kuin viime viikolla näytti tilanne olleen?

Arvoisa puhemies! Siis lähes 700 miljoonaa tierahoitukseen löytyi helposti, ja tämä ajoitus, kun lisäbudjetin täydennystä nyt käsitellään täällä, on tavattoman mielenkiintoinen. Viime viikolla varmistui sisällön osalta tuo tieliikelaitosuudistus ja huomenna äänestetään toisessa käsittelyssä, tuleeko se lopullisesti hyväksytyksi vai ei. Jos se tulee hyväksytyksi, niin varmasti tämä lisäbudjetin täydennys menee myös eteenpäin, jos se taas tulee hylätyksi, tämäkään tuskin menee eteenpäin. Ajoitus on tällä tavalla rakennettu todella taitavasti. Kaiken takana on se, että tässä pyritään varmistamaan muutamien kansanedustajien, lähinnä ilman muuta muutamien vasemmistokansanedustajien, tuki liikelaitosuudistukselle. Näin tämä on rakennettu. On aivan selvää, että tieliikelaitosuudistus ei tällä aikataululla, millä nämä 700 miljoonaa on käytettävissä, tuota tällaisia säästöjä, eli uutta rahaa tässä ollaan sitomassa tieliikennehankkeisiin. Sinänsä on hyvä asia, että näin tapahtuu, mutta kytkentä ja ajoitus on sellainen, joka ei ole kunniaiksi hallitukselle eikä eduskunnalle eikä erityisesti niille kansanedustajille, jotka näin ovat ostettavissa liikelaitosuudistukselle myönteisiksi.

Onkin mielenkiintoista seurata huomisen äänestyksen tulosta siltä osin, miten sosialidemokraattiset ja vasemmistoliiton kansanedustajat jakautuvat äänestyksessä. Löytyykö Uudenmaan, Kymen, Oulun ja Satakunnan vaalipiireistä vasemmistolaisia edustajia, jotka kannattavat tätä, kun ovat omiin vaalipiireihinsä saamassa lähes sadan miljoonan markan lisäpotin tierahoituk-

seen tässä yhteydessä? Jos niin on, että näiden vaalipiirien vasemmistoedustajat tähän suostuvat ja muutoin näyttää, että vastustus vasemmiston piirissä on erittäin laajaa, ja kritiikki varsinkin laajaa, uudistusta kohtaan, silloin on kyllä moraali pettänyt.

Itse tieliikelaitosuudistukseen en tässä yhteydessä ota kantaa, mutta kytkennästä ja menettelytavasta totean, että tässä syntyy erittäin ikävä enakkomenettely, jota en toivoisi jatkossa noudatettavan. Jää kysymään, tarvitseeko tieliikelaitosuudistus todella tällaisen paketin. Onko se niin huono, että se tarvitsee tällaisen paketin oheensa, jotta se menisi läpi? Joutuu itsekkin miettimään suhtautumistaan koko asiaan, kun tällaisia menettelyjä tässä harrastetaan.

Arvoisa puhemies! Täydennyksessä lisäbudjettiin ei ole mitään valoa niille 200 000 köyhälle, jotka Suomessa tällä hetkellä ovat. Kun täällä todellakin on kuulutettu, että maassa asiat ovat erinomaisesti, täytyy muistaa, että hallituksen oman tuoreen tilaston mukaan Suomessa on EU-mittareilla laskettuna 200 000 köyhää ihmistä. Vuonna 95 hallituksen tilaston mukaan, siis Lipposen ensimmäisen hallituksen aloittaessa, köyhiä oli 120 000, ja nyt heitä on 200 000. Tämä on ollut se hinta, jolla maan asiat on pantu kuntoon makrotaloustasolla. Köyhyyttä on lisätty, kansaa on syrjäytetty entistä enemmän, kun on pantu suuria linjoja kuntoon. Nyt jos koskaan on viimeinen hetki lähteä korjaamaan sitä suuntaa, joka on edelleen voimassa, että köyhien määrä kasvaa. Se yli kaksinkertaistuu tällä vauhdilla Lipposen toisen hallituksen aikana, jos hallitus istuu vaalikauden loppuun. Se on järkyttävä luku, 200 000—300 000 köyhää, tämän hyvinvointiyhteiskunnan keskellä, jota niin mainostetaan hyvinvointiyhteiskunnaksi.

Oli merkittävää kuulla, kun täällä joku — en enää muista kuka — kertoi Ruotsin tilanteesta. Kyllä Ruotsikin kävi laman läpi ja leikkasi sosiaaliturvaa, niin kuin Suomessakin oli aivan pakko tehdä, jotta saatiin talous kasvuun ja uusille urille. Mutta kun Ruotsissa päästi pahimmista vaikeuksista ohi, siellä korjattiin heikoimpien asemaa ensimmäiseksi eikä lähdetty hyysämään kaikkein rikkaimpia veronkevennyksillä ja etuuksilla, niin kuin Suomen vasemmistovetoinen oikeistohallitus tänä päivänä tekee ja on tehnyt jo yli viisi vuotta. Tämä politiikkaa on saatava muuttumaan. Sitä ei muuteta sillä tavalla kuin useat, lähinnä vasemmistoedustajat, tekevät jat-

kuvasti. He irtisanoutuvat hallitusohjelmasta, he irtisanoutuvat hallituksen päätöksistä.

Jääkin kysymään, nauttiiko pääministeri Lipponen ministerinä ja sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtajana oman eduskuntaryhmänsä kannatusta ja luottamusta todella ja nauttiiko ministeri Siimes, vasemmistoliiton puheenjohtaja, ministerinä oman eduskuntaryhmänsä luottamusta. Näin ei kyllä tosiasiaassa näytä olevan. Vasemmiston edustajat arvostelevat ankarasti hallituksen politiikkaa. Ymmärrän sen erittäin hyvin jo pelkästään köyhyyden takia, asunto-ongelmien takia, rikkauten kasautumisen takia ja monesta muusta näkökohdasta. Tämä politiikka on äärettömän kylmää politiikkaa, ja vasemmisto kuitenkin sitä tukee. Sitä en lainkaan ymmärrä.

Kyllä uudistuksia tarvitaan ja Tielaitoksen uudistaminenkin on aivan välttämätöntä, mutta tuntuu erikoiselta, että siihen mennään niin kuin tällä esityksellä sitä viedään eteenpäin. Kyllä se pitää pystyä perustelevaan rehellisesti eikä ostamaan tukea rahalla. Tällainen menettely ei ole vastuullista eikä todellakaan johda pitkälle.

Täällä on puhuttu eri tahojen eväitten syömisestä. Kaikkein varmintä on se, että niiltä pariltasadalta tuhannelta suomalaiselta köyhältä ovat kaikki eväät loppuneet. Heillä ei ole varmaan edes eväspapereita jäljellä enää. Mutta jos opposition eväät ovat vähissä, kyllä ovat hallituksenkin eväät täysin levällään. Verolinjaa on ehkä viittä, ehkä seitsemäätoista erilaista. Siellä on viisi puoluetta ja sitoutumaton ministeri, joilla kaikilla on erilaiset verolinjaukset. Toiset puhuvat köyhyydestä, mutta teot ovat täysin toiseen suuntaan ja köyhien määrä kasvaa. Hallituksella ei ole ote käsissä ollenkaan tällä hetkellä tässä maassa. Jotakin pitää tehdä. Nyt on ladattu tietysti paljon elokuun budjettiriiheen. Saa nähdä, lunastavatko esimerkiksi vasemmistopuolueet sen, mitä ovat sinne ladanneet.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

⁵² **Timo Ihamäki /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemelle, kun hän totesi, että Suomessa on 200 000 köyhää eli enemmän kuin joskus aikaisemmin, haluaisin to-

deta kuitenkin, että köyhyys riippuu aika paljon siitä, miten se määritellään. Köyhiä on aina tietty prosentti kansan keskiperttulosta, ja sen määritelmän mukaan aina on joka maassa jonkin verran köyhiä.

Mitä itse ongelmaan tulee, niin totta kai pitää edistää asian parantamista. Minusta kaikkein parasta on, että ansiotuloveroja alennetaan, jotta työn tekeminen ja myöskin työn antaminen kannattaa yhä paremmin.

⁵³ **Matti Kangas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi esitti aivan oikein, että köyhiä ei auteta. Kysyn, miksi te Ahon hallituksen aikaan leikkasitte sitten köyhiltä. Silloinkin oli rikkaita ja köyhiä. Muistan kun silloin elin, ja teitte tällaisen. Nyt syytätte tätä hallitusta, että se tekee samoin. Myönnän, että nyt ovat ajat paremmat, mutta ei olisi silloinkaan pitänyt köyhiltä leikata ja mennä köyhien pussille, vaan ottaa varakkailta ihmisiltä. Niitä silloin oli.

⁵⁴ **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Kankaanniemelle totean, että ensinnäkin maassa on hyvin vahva porvarienemmistö. Nyt on vaan haluttu hoitaa tällä hallituskokoonpanolla asioita. Se oli aikamoinen noteeraus, että olisi vasemmistovetoinen oikeistohallitus. Siitä kiitos, jos vasemmiston painoarvo näyttää teidän kannaltanne katsottuna tuolta.

Sdp:n ministerit nauttivat tietysti luottamus- tamme. Meidän kansanedustajien tehtävänä on valvoa hallituksen toimintaa, ja siinä roolissa meillä on silloin oikeus myös arvioida ja arvostella hallituksen toimintaa.

Verolinjauksesta viime kyselytunnilla täällä oppositio ilmoitti yksikantaan, että oppositio kannattaa kaikkien verojen alentamista.

⁵⁵ **Toimi Kankaanniemi /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus käyttää omassa ilmoituksessaan Euroopan unionin tapaa laskea köyhyyttä. Sen perusteella me täällä Euroopan unionin sisällä tietysti toimimme, ja näin on käynyt, ed. Ihamäki.

Ahon hallituksen syyksi tämän päivän ongelmien paneminen, alkaa olla syytä, ed. Kangas, unohtaa. Silloin elettiin aivan eri aikaa, erilaista tilannetta, Neuvostoliitto romahti ja koko maailmassa oli lama. Nyt on tilanne täysin toinen. Te

vain jaatte kasvun hedelmiä nyt äärettömän epäoikeudenmukaisesti, kun annatte köyhyiden lisääntyä, ja miljonäärien määrä kasvaa hurjaa vauhtia. Erot ovat todella huimassa kasvussa.

Porvarienemmistöön vetoaminen eduskunnassa ei ole perusteltua, ed. Saarinen. Sosialidemokraattien puheenjohtaja on pääministeri, hallitus on vasemmistovetoinen, mutta se vain noudattaa äärioikeistolaista politiikkaa suhteessa talous- ja sosiaalipolitiikkaan.

⁵⁶ **Raimo Vistbacka /ps**: Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut lisätalousarvioesitykseen liittyvästä täydentämisestä käytyä keskustelua, tuntuu siltä, että asiat on otettu taivaan ja maan väliltä, niin kuin budjeteissa tietysti pitää ottaakin ja talousarvioesityksiä käsiteltäessä.

Itse toteaisin jotakin positiivista tästä, koska siitä on ehkä helpompi lähteä liikkeelle. Se liittyy tietysti sosiaali- ja terveysministeriön alaiseen tietoteknologian käyttöönottoon. Ainakin tässä nyt luvataan, että sitä käsitellään tasapuolisesti sen jälkeen koko maassa, eli teknologiaa yritetään kehittää.

Toinen mielestäni positiivinen asia on ajantasainen säädöstietopankki oikeusministeriön hallinnonalalla. Viime vuoden puolellahan lakivaliokunnassa käsiteltiin erästä lakiesitystä, jolloin tämä asia oli esillä, ja ilmeisesti nyt lähdetään pienellä määrärahalla viemään kyseistä asiaa eteenpäin.

Herra puhemies! On eräs asia, jota minä itse en oikein tahdo ymmärtää; ehkä en ole riittävästi käynyt kouluja. Valtiovarainministeriön pääluokassa tekstiosa, selvitysosa, Ahvenanmaan tasotusmaksusta on sellainen, että minä itse en kyllä saanut siitä mitään irti. Yritin kysyä ed. Aittoniemeltä, kun hän on erikoistunut Ahvenanmaan asioihin, osaisiko hän valistaa minua, mitä tämä teksti todellisuudessa tarkoittaa, mutta ei hänkään osannut sanoa muuta kuin että summa, joka siinä on, on ilmeisesti 87 miljoonan ja 11 miljoonan erotus suurin piirtein. Se teksti on minulle kyllä aika hämäävä. Siellä puhutaan lähes 2,5 miljardista erilaisia vähennyksiä jne., mutta tämä on ehkä sitä korkeampaa matematiikkaa, jota valtiovarainministeriössä harrastetaan. Kukaan ei uskalla siihen oikein puuttua kun kaikki luulevat, että kollega tietää, mitä siinä tarkoitetaan. Kukaan ei sitten kysy mitään, kun ei viitsi tehdä itsestään tyhempää kuin on.

Herra puhemies! Kun täällä on puututtu viime palkankorotuksiin monessakin puheenvuorossa, niin hieman minua ihmetyttää se, että tässä ei ole otettu huomioon sitä perustuslakivaliokunnan lausuntoa, joka minun ymmärtääkseni on pikkaosan kovanluontoinen siitä, millä tavoin budjetissa pitäisi rahat olla. Tässähän ei palkankorotuksiin ole osoitettu mitään, eli uskoisin näin, että valtiovarainvaliokunta joutuu aika kovan paikan eteen, millä tavoin rakentaa mietintö, jos perustuslakivaliokunnan kannanotot otetaan vakavasti, niin kuin ne tietysti pitää ottaa.

Lyhyesti vielä siitä, mitä itse odotin, että tässä täydentävässä lisätalousarviossa olisi ollut nimenomaan merenkulkuun liittyvä paketti. Nyt joka päivä saamme lukea lehdistä, että aina on yksi tai kaksi alusta menossa ulkomaille. Liikenneministeriö on jo monta kertaa tehnyt perusteluita esityksiä, mutta aina ne on valtioneuvoston toimesta tyrmätty, lähinnä budjettipäällikön toimesta. Tietysti valtioneuvosto kokonaisuudessaan ja talouspoliittinen ministerivaliokunta siitä ovat vastuussa, mutta ihmetyttää se, että samaa asiaa on jauhettu nyt liikennevaliokunnassa, liikennejaostossa, ja sitten vielä iltakoulussa käsitykseni mukaan asia on ollut kerran tai pari jne., ja koko ajan annetaan laivojen mennä ulos, liputtaa ulos, kuitenkin EU-maahan. Tuntuu oudolta, kun itse olemme EU:n jäseniä, että me emme saa vastaavaa järjestelmää kuin muissa EU-maissa on.

Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä periaatteesta, josta täällä on jo aika paljon puhuttu. Ed. Rajamäki luonnehti näitä voitelurahoiksi. Itse en ota kantaa siihen, mitä ne ovat, mutta tuntuu siltä, että menettely oli aika erikoinen. Ei aikaisemmin, runsaan 13 vuoden aikana, jotka tässä talossa olen ollut, koskaan tällä tavoin ole menetelty. Varmasti hankkeet ovat perusteluita ja tarpeellisia, en väitä vastaan, mutta menettely on ollut aika omituinen. Mielenkiintoiseksi asian tekee mielestäni se, että en ole kuullut, että vihreät ministerit olisivat olleet toista mieltä, kun esitys on annettu ja asiaa on käsitelty tässä salissa ja julkisuudessa. Minun ymmärtääkseni, mikäli olen ymmärtänyt oikein, vihreät ovat olleet hyvin voimakkaasti toista mieltä nimenomaan moottoritien ja moottoriliikenneteiden, nelikaistaisten teiden osalta jne.

Lisäksi myös valiokunnassa on otettu kantaa nimenomaan siihen, että teiden rakentaminen olisi turvattava eri puolilla maata. Ed. Mauri Sa-

lo, kun käytin vastauspuheenvuoron ed. Saarisen puheenvuoroon, totesi, että siellä Varsinais-Suomessahan sitä teollisuutta on. Ed. M. Salo, miettikää sitä, että jonkin muullekin suunnalle olisi ensin kunnan rautatiet, Pendolinot, ja sitten rinnalle pitäisi vielä rakentaa moottoritie. Ymmärrän tietysti, että tiehanke, kun sitä on lähdetty viemään, on vietävä loppuun saakka. Silloin 80-luvun lopussa, 90-luvun alussa ehkä, oli sellainen kokoonpano eräässä paikassa, että tällaisia hankkeita saatiin aika helposti lävitsekin. Mutta jos tieyhteydät heikkenevät muualle päin, niin silloin on hyvin vaikea saada varsinkaan uusia yrittäjiä niille alueille. Siitä minä kannan kovasti huolta ja toivoisin, että myös Pohjanmaalle ja itäiseen Suomeen, jossa valitettavasti tiestö on rapautunut aika paljon, tulevaisuudessa ainakin suunnattaisiin jonkin verran niitä rahoja, koska ilmeisesti me olemme saaneet kärsiä jo jonkin aikaa siitä erästä sillasta, johon kaikki sen alueen rahat aikoinaan menivät. Mutta nyt on kuitenkin sidottu jo 900 miljoonaa näihin hankkeisiin, jotka on annettu siitä hyvästä, että liikennevaliokunta pian käsiteltävän lakiesityksen hyväksyi lähes yksimielisesti. Jos tämä on palkkio siitä, niin sillehän ei voi mitään.

57 Mauri Salo /kesk: Herra puhemies! Tänään eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2000 lisätalousarviota koskevan hallituksen esityksen n:o 59/2000 vp täydentämisestä. Tämä on kirvoittanut hyvin laajan keskustelun.

Ennen kuin ed. Vistbacka poistuu salista, haluan kommentoida hänen kantaansa nimenomaan E18-tien osalta ja yleensäkin etelän infran kohdalta. Tosiasia on se, että E18-tien varrella ja sen lähimmällä vaikutusalueella syntyy 40 prosenttia koko Suomen bruttokansantuotteesta. Se, että asia näin on, on Suomen onni, sillä Nokia yhtenä merkittävänä kansallisena voimavarana on ollut edesauttamassa tätä kehitystä. Liikenneolot Turun ja Helsingin ja varsinkin Salon ja Helsingin välillä ovat erittäin ongelmalliset. Tällä liikenneosuudella on viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana tapahtunut noin 30 kuolemaan johtanutta liikenneonnettomuutta sekä lukuisia määriä vammautumisia ja muita onnettomia kohtaloita. Näistä valtaosa on johtunut nimenomaan tien huonosta kunnosta. Vähän tarkemmin asiaa tuntevana totean, että Salon alueella keskustelua tämän tien osalta paljon käydään ja ollaan osaltaan

huolissaan siitä, millä tavalla Nokian ylin johto suhtautuu Salon tehtaan kehittämiseen ja yleensäkin toimintojen Suomessa pitämiseen. Se viesti on varsin vakava. Meillä on oltava kilpailun edellyttämät olosuhteet, meillä on oltava tiestö, meillä on oltava turvallisuus ja muutenkin yleinen hyvinvointi, jotta näitä toimintoja täällä ylläpidetään ja varsinkin kehitetään. Eli ei meidän pidä ummistaa korviamme myöskään ihan selkeäkielisiltä viesteiltä.

Arvoisa puhemies! Talous kasvaa edelleen hyvää vauhtia, mikä on suuri onni kansalle ja koko kansantaloudelle, mutta samanaikaisesti tapahtuu aika vahvaa eriytymistä eri alueiden kesken ja myös tulotasot eriytyvät. Viime lauantaina sain kuunnella juhlapuhetta, jonka suomalaisen pankin johtotroikkaan kuuluva johtaja piti. Esitys oli varsin analyttinen ja kattava. Siinä tuotiin hyvin vahvasti esille se, että jotta hyvinvointia voidaan ylläpitää pitkällä aikavälillä, meidän pitää ottaa huomioon maan eri alueet ja pitää erityisesti huolta siitä, että myös koulutusta on kaikissa maan kolkissa olemassa. Niin kuin täällä on käyty keskustelua, me tiedämme ne ongelmakentät. Toivottavasti seuraavassa talousarviossa myös näihin asioihin myös hyvin vakavasti puututaan.

Valtion omaisuutta on myyty, ja hallitus pyytää valtuuksia jatkossakin valtion omaisuuden myymiseksi. Kuinka niitä rahoja käsitellään budjetissa aikanaan? Pääsääntöisesti ne on mielestäni ohjattava velan maksuun, mutta myös tulevaisuusinvestointeihin on jätettävä riittävä määrä. Nyt tämä lahjuspaketti, tai millä nimellä tätä nyt sitten kutsutaankin, on osoitus siitä, että budjettiteknisesti meillä on mahdollisuus tehdä nopeitakin liikkeitä tilanteessa, jossa valtiontalous on ylijäämäinen. Nythän vähennetään velan maksua ja osoitetaan rahaa uusiin kohteisiin.

Meidän on pidettävä huoli alemman tieverkon kunnosta, samoin kantateistä. Tämä on hoidettava niin väljän liikenneministeriön budjettiramin puitteissa, että se tulee täysimääräisesti hoidettua. Sitten erityishankkeet, todelliset suuret investointihankkeet, kuten E18-tien valmiiksi rakentaminen, vaativat erilliskäsittelyn, mutta eivät välttämättä erillisrahoitusta. Niin kauan kuin meillä on olemassa valtion omaisuuden myyntituloja, näitä rahoja on voitava käyttää myös näiden isojen hankkeiden läpiviemiseen. Miksi ottaa velkaa yhtäältä ja maksaa sitä toisaalta? Tu-

lee toimia hyvin hyvin suoraviivaisesti tässäkin asiassa.

Vuosaaren satama-asia, jota täällä muutamissa puheissa on sivuttu, on aika ristiriitainen. Pääkaupunkiseutu on sitä mieltä, että se pitää rakentaa, mutta hyvin monessa satamakaupungissa ollaan sitä mieltä, että tällä satamakapasiteetilla, joka meillä tällä hetkellä on, me tulemme toimeen erittäin hyvin. Kun olemme varsin jäykkiä olleet viime vuosien aikana, niin näyttää siltä, että tuonne Viron puolelle syntyy paljon satamakapasiteettia, joka on viemässä läpikulkuliikennettä, joka meillä on kulkenut aikaisemmin Venäjän suuntaan.

Liikenneministeriön raamissa on varmaan syksyllä seuraavan vuoden eli vuoden 2001 budjetin osalta tarkistamisen varaa eduskunnan voimin, jos ei valtiovarainministeriö sitä raamia vapaaehtoisesti lisää. Toivottavasti hallituspuolueet tekevät siitä täällä salissa ehdotuksen, niin oppositio voi sitä ilomielin kannattaa.

Hyvää lisätalousarviossa on myös se, että oikeusministeriön hallinnonalalta todetaan maa- ja metsätalouden lakkauttamisen siirtyneen. Toivottavasti tämä siirtyy hamaan tulevaisuuteen, koska maa- ja metsätalouden lakkauttaminen ei ole perusteltua tässä tilanteessa. Maa- ja metsätalouden erikoistuomioistuintuina, ja nyt kun asioista on paljon käyty keskustelua, on käynyt selväksi se, että maa- ja metsätalouden käsittelemisestä normaalituomioistuinmenettelyn mukaisesti ei ole minkään näköisiä taikkeitä, joten meidän on syytä maa- ja metsätalouden järjestelmä edelleen säilyttää.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarviosta puutuu kansantalouden kannalta varsin merkittävä asia eli merenkulun tukipaketti. Meillä on nyt valumassa tiimalasi tyhjäksi. Varustamot tekevät päätöksiä alusten ulosliputtamisesta, ja kun ne kertaalleen ulosliputetaan, ei niitä useampaan vuoteen varmaan tänne Suomen lipun alle takaisin siirretä. Niin kuin täällä on useissa puheen- vuoroissa todettu, ne siirtyvät kuitenkin unionin sisälle. Meidän on voitava toimia samalla tavalla kuin muutkin unionimaat ja on pidettävä huoli siitä, että niin arvokas omaisuus — kansalliseksi omaisuudeksi voidaan sanoa näitä aluksia — säilyy Suomen lipun alla.

Yksi asia, jonka hallitus olisi voinut lisätalousarvioon jo ottaa, joka kansalaisia suuresti puhuttaa, on polttoaineiden valmisteveron alentaminen. Jos se olisi tullut tässä hallituksen esityksenä, varmaan eduskunta olisi sen yksimielisesti

siunannut ja olisi saatu kansalaisia paljon puhuttava asia pois päiväjärjestyksestä ja kyetty ylläpitämään edelleen osaltaan vahvaa talouskasvua ja välttämään monen kuljetusyrityksen konkurssi, joka tällä menolla on näkyvissä.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti ministerit tekevät kirjauksia ja budjettiriihessä tarttuvat jäljelle jääneisiin ja ensi vuotta koskettaviin kipukohtiin.

⁵⁸ **Pertti Mäki-Hakola /kok:** Arvoisa herra puhemies! Ensimmäiseksi täytyy todeta, että huomioin ihan saman kohdan kuin ed. M. Salo hallituksen esityksessä eli maa- ja metsätalouden eriytymisen tilanteen. Olin kyllä erittäin tyytyväinen siitä, että tuomioistuineläytöksen kohdalla on laitettu nimenomaan teksti, jossa todetaan, että maa- ja metsätalouden eriytyminen on siirtynyt. Olen ed. Mauri Salon kanssa täysin samaa mieltä siitä, että se saisi siirtyä hamaan tulevaisuuteen. Maa- ja metsätalouden eriytyminen, joka huolehtii oikeusturvasta nimenomaan erikoisalalla. Olisi kyllä syytä hyvin tarkkaan vielä harkita, lähdetäänkö asiaa viemään eteenpäin. Täytyy toivoa, että jatkossa tässä otetaan aikalisä ja mietitään asia vielä uudestaan, ettei heitetä lasta pesuveden mukana.

Sitten ed. Mauri Salon muusta annista. Ehkä tiepuoliaisia on pikkuisen eri linjoilla. Tilanne on kuitenkin se, että elämää on muuallakin kuin Salossa, ehkä valitettavasti, mutta näin kuitenkin on. Tietenkin olisi paljon helpompaa, että kaikki keskittyisi Salon ympärille, niin olisi huomattavasti helpompaa järjestellä rahakuvioitakin kuntoon, mutta täytyy nyt ottaa huomioon myöskin esimerkiksi Pohjanmaan tilanne. Meillä on erittäin paljon, niin kuin ed. Salo yrittäjänä tietää, pk-yrityksiä Pohjanmaalla. Ne sijaitsevat monta kertaa sellaisella alueella, jolla tieyhteydet ovat täysin välttämättömiä. Meillä on myöskin saatu Seinäjoelta lentoliikenne erittäin hyvin käyntiin, ja olemme niitä ainoita maakuntakeskuksia, jotka ovat tällä hetkellä tilanteessa, että ei ole valtion kenttää eli kunnat rahoittavat sitä, osittain valtionavun turvin. Kuitenkin tilanne myöskin tältä osin on sellainen, johon nähtävästi on yritettävä budjetin yhteydessä sitten vaikuttaa, että päästään tasavertaiseen asemaan, edes hiukan lähemmäksi tasavertaista asemaa kuin missä tällä hetkellä ollaan.

Kuuntelin ed. Saarisen puheenvuoroa. Hän on hyvin analyttinen puheenvuoronkäyttäjä ja yleensä hyvin harkitseva ja maltillinen, mut-

ta minun täytyy kyllä sanoa, että en oikein ymmärtänyt sellaista, ehkä herrasmiesmäistä, hyökäystä valtiovarainministeriä kohtaan. Tilanne on kuitenkin se, että valtiovarainministeri omalla toiminnallaan on huolehtinut siitä, että kansantalouteen on löytnyt liikkumavaraa, josta voidaan nyt sitten hyvinvointia lähteä muidenkin toimesta jakamaan. Ymmärsin kovasti valtiovarainministerin hiukan närkästyneen asenteen viime kyselytunnilla, kun hän totesi, että pääministerinkin osalta olisi syytä palauttaa mieleen vanha länsimainen kulttuuri, jossa valtiovarainministeri nauttii pääministerin luottamusta eikä pääministeri yleensä puutu valtiovarainministerin toimintaan. On kyllä hiukan outoa se, että kun valtiovarainministeri on joutunut panemaan itsensä likoon, ottamaan kaikkea mahdollista moitetta vastaan, henkilöitynyt tiukkaan taloudenpitoon saamatta välttämättä sitä tukea, mitä olisi julkisesti tarvittu, niin en ymmärrä sitä, että sitten pääministeri lähtee omilla toimillaan tekemään jotakin verohuutokauppaa. Uskon, että ed. Saarinen on tästä hyvin samaa mieltä.

Palautetaan nyt mieleen myöskin se, että kun käytiin postikeskustelua, taisi olla sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Kalliomäki se, joka vieritti postilakiuudistuksesta syyn valtiovarainministerin ja liikenneministerin niskaan. Kysymys oli kuitenkin hallituksen yhteisestä päätöksestä. Tässä pitäisi koko ajan pitää mielessä se, millä tavoin näitä asioita hoidetaan. Silloin kun tehtiin tämä uusi hallitus, tehtiin myöskin päätös siitä, millä pohjalla lähdetään eteenpäin. Ilkan, joka on meidän alueemme eräänlainen maakuntalehti, päätoimittaja totesi 12.4.99, että puheenjohtaja Esko Aho kertoi tehneensä tosi kovan yrityksen SDP-yhteistyön palauttamiseksi. Kiveäkään ei jätetty kääntämättä. Päätoimittaja jatkaa: "Ohjelmallisesti SDP ja keskusta olivat varsin lähellä toisiaan. Asiat eivät keskustalaisia ja demareita erota." Sitten siihen, miksi punamultaa ei syntynyt, toteaa päätoimittaja: "Syyksi Lipponen ilmoitti luottamuksen. Keskustaan ei voi luottaa. Aho on peluri. Puolue iltalypsäjä."

Kun me olemme tämän linjan valinneet, että olemme samassa hallituksessa, kyllä tässä pitäisi koko ajan pitää mielessä myöskin se, että myös silloin kun tehdään vaikeita päätöksiä, olisi syytä olla siinä mukana. Minä en ymmärrä sitä, että ed. Saarinen käytti ilmaisua "hallitus elää omaa elämäänsä". Ainakin kokoomuksen eduskunta-

ryhmän osalta tilanne on se, että torstain ryhmäkokouksessa meillä ovat valtioneuvoston jäsenet mukana ja tekevät selkoa valtioneuvoston asioista, vastaavat kysymyksiin ja ottavat eväitä vastaan. Toivon, että sama periaate on myöskin käytössä SDP:llä ja eduskuntaryhmä myöskin antaa sille arvoa. Näin joka tapauksessa meillä on.

Itävalta-asiasta minä en viitsi puhua. Ehkä tämä nyt riittää tässä vaiheessa Niinistön arvostelusta. Minä en viitsi Itävalta-asiaan tämän enempää puuttua, mutta siinäkin voisi olla jotakin sainsijaa. Kuitenkin toivoisin, että kun tunnen ed. Saarisen erittäin harkitsevana ihmisenä, hän harkitsisi, mitä sanoo.

Kun lisätalousarvion täydennysesitystä nyt käsitellään, lähtökohtana on kuitenkin se, jotta hallitus on — minä sanon nyt nimenomaan hallitus — yhteisellä politiikalla, ehkä valtiovarainministerin ja pääministerin linjaamana, saanut tämän tilanteen tällaiseen malliin, jossa me olemme taloudellisesti todella hyvässä vaiheessa. Velkaantumisen on saatu pysäytettyä ja pystytään peräti maksamaan jo velkoja pois. Tässä on verrattu Suomen ja Ruotsin tilannetta, mutta kyllä nyt täytyy muistaa kuitenkin se lähtökohta, että meillä on yli 400 miljardia markkaa valtionvelkaa. Se on talouden kova tosiasia, joka on pakko tunnustaa. Jos emme nyt, siinä vaiheessa kun talouskasvu on kerran meneillään, hoida valtionvelan lyhentämistä kaikilla mahdollisilla konsteilla, koska sitä sitten tehdään? Kyllähän lähtökohdan pitää olla, niin kuin hallitus on linjannut, nimenomaan se, että liikkumavaraa syntyy sillä tavalla, että valtionvelan hoitomenoja saadaan vähemmäksi ja sitä kautta sitten saadaan hengähdystilaa lisää. Minusta tästä täytyy pitää rajusti kiinni, että tämä on lähtökohta.

Toinen on sitten se, että ihmiset pitää saada tekemään töitä. Mielestäni tässäkin tapauksessa ... (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Ed. Aittoniemi varmaan aikoo käyttää puheenvuoron hetken päästä. — Toinen asia on se, että ihmiset pitää saada töihin. Mielestäni tässäkin tapauksessa hallituksen linjaus on ollut hyvin selkeä, eli verotusta keventämällä motivoidaan ihmisiä hakeutumaan työelämään ja pysymään siellä kauemmin. Tämä on se pohja, josta on pakko lähteä liikkeelle, ja siitä on pidettävä kiinni.

Kolmantena kivijalkana on se, että tiukan raa-min on oltava koko ajan lähtökohtana. Jos lähdemme samalle linjalle kuin keskusta-oppositio esittää, että kaikki mahdollinen, mitä pyydetään,

ollaan valmiit antamaan, kyllähän meiltä aika äkkiä pohja pettä, ja siihen huutokauppaan meillä ei ole tässä hallituksessa varaa lähteä. Ymmärän, että se on opposition rooli, mutta olen kuitenkin kuvitellut, että oppositiollakin on jonkinlainen vastuu, mutta nähtävästi poliittisen vastuun kuitenkin kantaa viime kädessä aina hallitus. On sitten asia erikseen, miten kauan ... En oikein tiedä onko ed. Aittoniemi hallituksessa vai oppositiossa, mutta toivottavasti kuitenkin yleensä hallituksen puolella.

Täällä on puhuttu hyvinvoinnista ja köyhyydestä. Vaikka en tämän eduskunnan aikana ole käynyt veronmaksajien rahoilla yhtään kertaa vielä ulkomailla, sen verran kuitenkin olen pääsyt maailmaa kiertämään, että kyllä minun täytyy todeta, että kyllähän meillä on todella pohjoismainen hyvinvointivaltio tässä valtakunnassa. Eivät meillä ihmiset kuole nälkään eikä heitä potkita menen tullen kaduilla, niin kuin jossakin Intiassa tai jossain muualla tapahtuu. Olemme kyllä todella toisella pohjalla peräti sillä tavalla, että turvallisuustakin maista tulee meille turvapaikan hakijoita aivan pelkästään sen takia, että haluavat päästä parantamaan omaa elintasaan.

Kun Puolan tilanteesta puhutaan, kyllähän tämänkin kertoo meille selkeästi sen, että olemme todella hyvässä asemassa tässä valtakunnassa. Turvallisen maan kautta, Ruotsista, tulee meille väkeä, nimenomaan meidän hyvinvointiyhteiskuntaamme hyödyntämään ja meiltä elämän eväitä hakemaan. Eli aivan turhaa on ainakin minulle tulla sanomaan, että olisimme täällä jossakin kurjuuden tyyssijoilla. Kyllä meidän valtiomme on todella hyvässä mallissa ja sitä hoidetaan, toivottavasti vastuullisella tavalla, yhdessä eteenpäin nykyisen hallitusyhteistyön piirissä.

Ainakin minulla lähtökohta on se, että minä haluan luottaa hallituskumppaneihin ja niihin puolueisiin, jotka ovat hallituksessa. Yhdessä on pelisäännöt sovittu, yhdessä on tehty hallitusohjelma, yhdessä on laadittu budjetit, yhdessä on hallitus antanut yksimieliset esitykset. Kyllä minä haluan luottaa, että meidän kaikki hallituskumppanimme silloin seisovat yhteisessä rintamassa. Jos hallituspuolueiden sisällä on jotakin kitkaa eri ryhmittymien välillä, niin hoidetaan ne siellä, ryhmähuoneen sisällä, eikä tulla tänne toisiamme haukkumaan. Mieluummin minä arvostelen kriittisesti keskustaoppositiota, koska siihen on syytäkin, ja haluaisin joka paikassa olla

puoltamassa hallitusyhteistyön pysyvyyttä ja säilyvyyttä, koska näen toisen vaihtoehdon todella riskaabelina vaihtoehtona. Oppositiohan voi esittää mitä hyvänsä, se on sitten asia erikseen, mitä tapahtuu.

Haluaisin vielä puuttua tieasiaan. On puhuttu voitelurahoista ja kaikesta mahdollisesta, käytetäköön mitä nimitystä hyvänsä. Minä en kyllä näe tässä mitään voitelurahaa enkä lahjomaraha. Tällainen ajatus on syntynyt joidenkuiden korvien välissä. Kysymys on siitä, että koen erittäin positiivisena sen, että on päästy tievarojen osalta oikeaan suuntaan. Olemme nyt saaneet päättä auki. Uskon, että eduskunnassa on aika suuri poliittinen tahto, nimenomaan sen tyyppinen, että tieasia on otettava vakavasti ja vietävä sitä eteenpäin ja katsottava siihen rahoitus.

Pohjanmaan osalta, Etelä-Pohjanmaan osalta ja koko entisen Vaasan vaalipiirin osalta, tilanne on se, että siellä ei ole ollut yhtään kehittämishanketta muutamaan vuoteen. Ed. Vistbacka totesi sen yhden surullisenukuluksan sillan, joka vei kaikki rahat. Nähtävästi sillä osavaikutus oli. Siellä ei ole yhtään ainutta kehittämishanketta, ja kuitenkin tilanne on se, että sielläkin niitä tarvitaan.

Minä en ole kadehtimassa E18-valtatietä missään tapauksessa enkä sen varoja. Kyllä minä näen sen tärkeänä. Se varmasti tarvitsee rahansa, ja olen valmis sitä tukemaan. Mutta kyllä minä myös toivoisin, että myös siitä Varsinais-Suomen suunnasta löytyy tukea silloin, kun me esitämme oikeutettuja pyyntöjä, vaatimuksia ja toiveita siitä, että mekin oman osuutemme saisimme. Myös Pohjanmaan suunnalla kuitenkin asuu työtätekevää ja ahkeraa väkeä, ja olisi erittäin toivottavaa, että sinne löydettäisiin tukea sellaiselta alueelta, missä on poliittista vaikutusvaltaa. Näyttää siltä, että Varsinais-Suomen osalta tilanne vielä vahvistuu, jos kokoomuksen eduskuntaryhmä huomenna viisaudessaan päättää olla tukemassa uutta ministeriä taas sille suunnalle. Kyllä sieltä poliittista voimaa pystytään myös hyödyntämään muilla alueilla, ja toivon todella, että sieltä löytyy tukea. Jos me olemme valmiit tukemaan Varsinais-Suomen kehitystä ja näemme sen tärkeäksi, niin toivon todella, että myös Varsinais-Suomesta löytyy tukea meidän suuntaamme.

Meillä on muun muassa Atria, jonka varmasti ed. Mauri Salokin hyvin tuntee. Se on erittäin hy-

vään tulokuntoon kovalla työllä saatettu yritys ja on elintarvikehuoltomme ja koko kansantaloudenkin kannalta erittäin tärkeä firma. Sekin vaatii oman osuutensa. Se hankkii raaka-aineensa monta kertaa aika hankalien olosuhteiden takaa, ja kyllä perustieverkostoon kunnossapito ja siihen satsaaminen tältäkin osalta vaatii erittäin paljon.

Kaiken kaikkiaan katson, että nyt on päästy hyvään suuntaan. Erityisesti peräänkuulutan sitä, että hallituspuolueet kuitenkin pystyvät yhdessä asioita miettimään ja viemään eteenpäin ja että torjumme tällaisen keskustalaisen huuto-kauppamentaliteetin yhdessä rintamassa.

⁵⁹ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Mäki-Hakolan pyyntöön siitä, voiko varsinaissuomalainen tukea Pohjanmaan hankkeita: Ilman muuta voi. Ei siinä ole mitään estettä, päinvastoin ilomielin.

Ed. Mäki-Hakola otti esille verokeskustelun. Yrittäjänä koen, että oleellista on se, mitä työnteekijä yrittäjälle maksaa, ja palkan sivukulut ovat tänä päivänä todelliset työllistämisen esteet. Siihen niin kuntasektorilla kuin yksityisellä sektorillakin on kyettävä paneutumaan, jotta saadaan liikkumatilaa yrityksiin ja saadaan työllisyyttä paremmaksi.

⁶⁰ **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Mäki-Hakolan puheenvuoron johdosta haluan todeta, että ei ole ollut tarkoitus hyökätä ketään vastaan henkilökohtaisesti. Sen sijaan olen kantanut huolta ja ollut todella pahoillani hallitusyhteistyöhengestä, että jotkut ministerit, ministeri Niinistö useimmiten, ovat valinneet mielestäni väärän taktiikan, väärän tyyliä, esiintyä Suomen eduskunnan edessä vinoilemalla, naljailemalla, komentamalla, ym. verbejä voisi tässä käyttää. Tämän tunteen ovat jakaneet jopa kokoomuksen eduskuntaryhmän jäsenet kanssani, jotka ovat sanoneet, että eivät he uskalla puhua arvoisalle ministerille. Tässä täytyy jonkun uhrata ja pyrkiä entistä parempaan tavoitteeseen. Haluan pitää henkilökohtaisuudet ulkopuolella, kun tavoitteena on asioiden nykyistäkin parempi sujuminen ja siihen hiileen koetetaan puhalttaa. Se auttaisi, jos valitsisi myötäkarvataktiikan ja vähän asiallisemmat sanat esiintyessään Suomen eduskunnassa.

⁶¹ **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin ed. Mauri Salolle: Tämä hallitushan on nimenomaan hallitus, joka on erittäin yrittäjäystävällinen. Yrittäjyys-hanke on parastaikaa tekeillä. On kevennetty työnantajien työttömyysvakuutusmaksua ja alennettu juuri pienten yritysten kansaneläkemaksua, ja erittäin paljon muita tällaisia hankkeita on vireillä. Me tulemme huolehtimaan siitä puolesta. Ei tarvitse epäillä.

Ed. Saarille toteaisin, että jos ruvetaan ministereitä arvioimaan, taitaapa joskus pääministerilläkin olla puhujakorokkeelta pikkuisen sellainen ote tähän keskusteluun, että en minä tiedä, kestääkö se välttämättä tätä keskustelua myöskään tältä osin.

Sen sanon, että ed. Saarinen minun tietääkseni ei ole yhtä ainuttakaan kertaa ollut kokoomuksen ryhmäkokouksessa ainakaan vielä. Voin vakuuttaa, ed. Saarinen, että kokoomuksen ryhmäkokouksessa uskalletaan sanoa myös ministerille. Emme me niin selkärangattomia kuitenkaan ole ja emme me varmaan siihen ed. Saarisen oppia tarvitse. Me osaamme hoitaa sisäpiirissä nämä asiat varmasti ihan riittävästi.

Jonkun on sanottava asiat niin kuin ne ovat, selkeästi ja selvästi, että se ymmärretään, ja ministeri Niinistö on ottanut sen roolin, mitä minä arvostan.

⁶² **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minulla ei ole mitään eväitä tulla opettamaan ketään tässä salissa. Jokainen puhuu omalla valtuudellaan ja omalla valtakirjallaan. Mutta en voinut olla, kun pyrin parempiin tuloksiin ja siihen, että entistä mukavampaa olisi tehdä hallitusyhteistyötä, salin tältä laidalta kertomatta näitä tunteja. Olen puhunut yleisesti ottaen monikossa. Esimerkinomaisesti olen käyttänyt mielestäni ministeri Niinistöä, koska minulla on pieni tilasto siitä, että hän on useimmiten niin käyttäytynyt. Ei siellä puhtaan kaulan kanssa ole kovinkaan monta ministeriä, joten puhutaan monikossa. Käännän sen myös niin, että menen peilin eteen, ja me kansanedustajatkin voimme vähän tutkailla itseämme, miten se vuoropuhelu toimii. Tätä tarkoitan.

⁶³ **Mikko Elo /sd**: Puhemies! Ensinnäkin mitä tulee lisätalousarvion täydentämiseen, haluan todeta myönteisenä sen, että nämä tiehankkeet vihdoin ja viimein saatiin lisätalousarvioon, ja eri-

tyisesti tietysti oman vaalipiiriini osalta Porin lentoaseman ja Ulvilan välisen kohteen, johon on osoitettu 95 miljoonaa markkaa.

Puhemies! Yhdyn siihen periaatteelliseen keskusteluun, jota täällä on käyty ja jonka ed. Rajamäki on käynnistänyt ja jonka lähtökohtana on ollut, että kysymys on voitelurahoista. Menisin oikeastaan vähän pitemmälle. Kun näyttää siltä, että vain miespuolisia edustajia on paikalla, voi käyttää armeijan termiä eduskunnan simputtamisesta. Minusta se ei ole oikea lähtökohta. Kun olen kuitenkin päässyt pitkän kansanedustajaurani aikana seuraamaan myöskin eurooppalaista poliittista kulttuuria, johon ministeri Niinistö viime viikolla täällä viittasi, ei tämä kuulu eurooppalaiseen poliittiseen kulttuuriin. Tämä eduskunnan simputtaminen on pelkästään suomalaista kulttuuria.

Puhemies! Kuitenkin ehkä laajemmasta näkökulmasta haluaisin todeta sen, josta ed. Gustafsson aamupäivällä mainitsi. Lisätalousarvion yhtenä kannanottona on se, että valtionyhtiöiden mahdolliset myyntitulot käytetään kokonaan valtionvelan maksuun. Tämä saattaa olla oikea lähtökohta, ja yritän nyt joitakin näkökohtia esittää siitä. Olen sitä mieltä, että velka on edelleen todellinen ongelma Suomen kansantaloudessa, varsinkin kun korot ovat jatkuvasti nousussa, joten sitä ei ole syytä vähätellä. Mutta kun olen seurannut ministeri Niinistön ja myöskin tänään esimerkiksi kokoomuksen ryhmäpuheenjohtajan Zyskoviczin kannanottoja, olen havainnut erään selvän painotuseron. Ministeri Niinistö, niin kuin tänään ed. Zyskovicz, toteaa pelkästään yhden lauseen hallitusohjelmasta, ja se on: "Valtion menot pidetään koko vaalikauden ajan reaalisesti enintään vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tasolla." Tämähän on hallitusohjelmassa hyväksytty. Mutta hallitusohjelmassa sanotaan paljon muutakin.

Hallitusohjelmassa sanotaan valtionvelasta muun muassa siten, että valtionvelka supistuu siten, että se olisi vaalikauden päättyessä alle 50 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä on siis asetettu tavoitteeksi. Todennäköisesti, puhemies, me olemme jo tämän vuoden lopulla riippuen valtionyhtiöiden myyntituloista mutta todennäköisesti ensi vuoden aikana saavuttaneet tämän tavoitteen. Nyt tässä tilanteessa, kun jokainen kansanedustaja, myös kokoomuslainen kansanedustaja, varmasti saa palautetta ihmisiltä näistä kipukohteista, joihin muutamalla yksityis-

kohdalla vielä palaan, tosiasia on tietysti se, että valtion velan lyhentämisaikatauluakaan ei kannata liioitella silloin, kun me tiedämme ne poliittiset tarpeet, joita yhteiskunnassa on olemassa.

Ed. Mäki-Hakola vertasi jo pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa Intiaan ja Puolaan ja kaikkiin muihin. Mutta, ed. Mäki-Hakola, jo tässä yhteydessä sanon, että tilastot aivan selvästi osoittavat kolmen perusturvan osalta eli työttömyys- turvan perusturvan, työmarkkinatuen, kansaneläkkeen ja toimeentulotuen osalta, että me olemme noin 30 prosenttia pohjoismaisesta keskitasosta jäljessä. Tässä tullaan siihen oleelliseen kysymykseen, mikä on suomalainen pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan malli. Olemmeko me sitä mieltä, että suomalaiset köyhät, suomalaiset heikommin toimeen tulevat ihmiset, saavat tulla 30 prosenttia huonommin toimeen kuin muissa Pohjoismaissa, ja samanaikaisesti Suomen oikeisto tähtää siihen, että meidän palkkaerojamme pitää lisätä, pitää tehdä niin kuin muuallakin Euroopassa? Mielestäni tämä on asia, jota kannattaa ed. Mäki-Hakolan ja kaikkien muittenkin kokoomuslaisten eduskunnassa miettiä.

Muistan hyvin, kun 97, jolloin ed. Mäki-Hakola vielä ei ollut eduskunnassa, eduskunta uudisti toimeentulotukea. Kokoomuksen, vihreitten ja muistaakseni myös Rkp:n ryhmä vaativat toimeentulotuen paljon suurempaa leikkausta kuin toteutettiin. Tänä päivänä me tiedämme, että kun meillä on noin 300 000 ihmistä, jotka käyvät enemmän tai vähemmän säännöllisesti ruokajonoissa, toimeentulotuen heikentäminen oli eräs keskeinen syy. Se on aivan selvä viesti, joka on tullut myös kirkon taholta ja yleensä niitten taholta, jotka ruokapankeja pitävät. Mielestäni köyhyys, syrjäytyminen ja köyhyyden estäminen, ed. Mäki-Hakola ja muut, on koko eduskunnan tehtävä. Ei se ole sosialidemokraattisen puolueen tai vasemmistoliiton tehtävä vaan koko eduskunnan tehtävä. Tässä nyt pyytäisin edustajia oikealla miettimään ja myös keskustassa, mitä me tarkoitamme pohjoismaisella hyvinvointiyhteiskunnalla.

Puhemies! Me toteamme hallitusohjelmassa myöskin, että hallitus kiinnittää erityistä huomiota köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseen. Kun hallitusohjelmaa käsitellään eduskunnassa esimerkiksi ministerien taholta, silloin pitäisi ottaa kaikki nämä näkökohdat huomioon eikä tuoda

aina pelkästään tätä yhtä lausetta, että valtion menot pidetään vuoden 99 tasolla.

Puhemies! Toinen asia, joka liittyy tähän, on se, että mielestäni pitäisi entistä enemmän harkita, onko meillä mahdollisuuksia tehdä koko vaalikauden talouspoliittista linjausta. Mehän olemme aivan uudessa tilanteessa esimerkiksi nyt vain runsas vuosi vaalien jälkeen kuin vuoden 99 keväällä. Me näemme nyt jo, että talous kasvaa koko vaalikauden ajan paljon enemmän kuin saatoimme aavistaa viime keväänä. Kun nyt esimerkiksi kokoomuksen puheenjohtaja, valtiovarainministeri Niinistö on täällä polttanut päreensä viime viikolla ja todennut, ettei pääministeri saisi esittää omia ajatuksiaan verotuksen alentamisesta, toteaisin, että kun hallitusohjelmassa luvataan 10—11 miljardin markan verohelpotukset, voidaan sanoa näin: Talouden kasvaessa 4—5 prosenttia ja bruttokansantuotteen ollessa tänä vuonna noin 750 miljardia markkaa 47 prosentin veroasteella saamme 16—18 miljardia markkaa enemmän kuin aikaisemmin joka vuosi. Noin 70 miljardia suurin piirtein saamme enemmän verotuloja kuin tiesimme viime vuoden keväällä. Kokonaisuutta ei tietysti voida laskea, mutta joka tapauksessa kymmeniä miljardeja markkoja saamme enemmän nyt verotuloja. Totta kai meillä on mahdollisuuksia. Meillä on mahdollisuuksia monene suuntaan käyttää näitä verotuloja, mutta kannattaa muistaa, että tämä myönteinen talouskasvu antaa meille mahdollisuuksia, vaikka käytäisimme kaikki valtionyhtiöiden myynneistä tulevat tulot valtionvelan maksamiseen.

Voitaisiin todeta, että tämä 16—18 miljardia markkaa enemmän verotuloja kuin on arvioitu vuositasolla antaisi meille mahdollisuudet verohelpotuksiin, antaisi mahdollisuuden siihen, että budjettimme ovat ylijäämäisiä ja että vähennämme valtionvelkaa jopa tällä ylimääräisellä verotulolla. Puhemies! Kaiken lisäksi se antaisi meille vielä mahdollisuuden sosiaaliturvan parantamiseen sitä kipeimmin tarvitsevien osalta, jollaisina pidän toimeentulotukea saavia, työmarkkinatukea saavia ja kaikkein pienintä eläkettä eli kansaneläkettä saavia, joita on noin 130 000 tässä yhteiskunnassa. Onhan hallitusohjelmassa luvattu heille kokonaista 50 markan kuukausitulon lisäys muistaakseni vuonna 2002, ainakin vaalikauden aikana.

Puhemies! Tässä eurooppalaisessa ja suomalaisessa keskustelussa havaitsee selvästi kaksi piirrettä, joihin aina vedotaan, kun yritetään hei-

kentää sosiaaliturvaa. Viime kaudella se oli kannustaminen. Kannustamisen nimissä, johon täällä lähes kaikki kansanedustajat vetosivat, me heikensimme, niin kuin totesimme, työttömyysturvaa ja toimeentulotukea ja olemme myös heikentäneet pienten eläkkeitten ostovoimaa. Tämä on ollut sitä niin sanottua kannustamista. Minä en ole koskaan ymmärtänyt, en viime kaudella enkä nytkään, mihin tällä kannustamisella on päästy. Meillä on edelleen noin 330 000 työtöntä tässä maassa. Ainakaan työttömyys ei ole kannustamisen kautta vähentynyt.

Puhemies! Totean myöskin, että tämän päivän keskustelussa kannustaminen ei enää esiinnykään vaan nyt vedotaan globalisaatioon. Globalisaatio, maailmanlaajuinen talous, vaatii meiltä sosiaaliturvan heikentämistä, se vaatii työttömyysturvan heikentämistä jne., rakenteiden uusimista, niin kuin sanonta kuuluu. Mutta, puhemies, minäpä veikkaan, että tämäkin keskustelu lopahtaa taas muutaman vuoden kuluttua. Mielestäni globalisaation käyttäminen syynä siihen, minkä takia meidän tarvitsisi lisätä tuloeroja ja lisätä köyhyyttä tässä yhteiskunnassa, on väärin. Meidän lähtökohtanamme on se, että me kehitämme suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa, me kehitämme sitä niin, että se lähestyy pohjoismaista tasoa. Kuten, ed. Mäki-Hakola, totesin, meillä on 30 prosentin ero keskimääräiseen pohjoismaiseen perusturvaan.

Puhemies! Ed. Saarinen viittasi siihen, että on jännitteitä syntymässä hallituksen sisällä. Äsken totesin ministeri Niinistön puheenvuorot samaten kuin ed. Zyskoviczin keskipäivän aikaan käyttämän puheenvuoron. Näyttää myös selvästi siltä, että kokoomus on hermostumassa siitä, että kokoomuksen kannatus pysyy alhaalla. Viimeisimmänkin mielipidetiedustelun mukaan kokoomus on selvästi heikommalla tasolla, alemmalla tasolla, kuin viime eduskuntavaalien aikaan. Mutta, puhemies, minun neuvoni, jos nyt neuvoja voidaan antaa — enkä tiedä, olenko mikään neuvonantaja, vaikka olenkin pitkän aikaa ollut opettajana — on se, että ei hermostumalla kannata yrittää lisätä kannatusta, koska hermostumalla saadaan huonompia tuloksia aikaan. Kannattaa rauhallisesti ottaa.

Kun esimerkiksi ed. Zyskowicz alkoi puhua ruotsalaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta ja Neuvostoliitosta samaan aikaan, minusta se oli käsittämätön rimanalitus kokoomuksen ryhmäpuheenjohtajalta. Kun hän samanaikaisesti viittasi

puheenvuorossaan myös ed. Gustafssoniin ja hänen "joukkioonsa", minusta tämä alittaa jo parlamentaarisen keskustelun tason. Jotain hämää on kokoomuksen eduskuntaryhmässä tällä hetkellä tekeillä, ja veikkaanpa, että se on nimenomaan heijastusta huonosta vaalimenestyksestä ja myös gallupluvuista.

Puhemies! Lopuksi sanon sen, että pääministeri Lipposella, joka on sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtaja, on oikeus — ja sosialidemokraattisena kansanedustajana katson, että hänellä on velvollisuus — puhua sosialidemokraattisen puolueen nimissä siitä, minkälainen on sosialidemokraattisen puolueen linja verokeskustelussa. Mielestäni Paavo Lipponen teki aivan oikein, ja tuen hänen näkemyksiään. Itse asiassa joiltakin kohdin olisin mennyt vähän pitemmälle, mutta hän on tietysti hallituksen pääministeri ja hän pääministerinä kirjoitti artikkelinsa.

Puhemies! Jos pääministerillä ja muilla ministereillä ei olisi oikeutta puhua talouspolitiikasta, kenellä se olisi? Se olisi ministeri Niinistöllä ja erityisesti ministeri Niinistön alaisilla valtiovarainministeriön virkamiehillä, jotka hyvin laajalti, puhemies, käyttävät puheoikeuttaan. Milloin tulee valtiosihtööri Sailas, milloin tulee ylijohtaja Hetemäki julkisuuteen, milloin kukin ylijohtaja valtiovarainministeriöstä kertomaan, mikä kansalle olisi parasta. Silloin me kansanedustajat saisimme puhua — kukaan ei oikeastaan olisi kiinnostunut siitä, mitä me puhumme — mutta muut ministerit kuin Niinistö eivät saisi ollenkaan puhua valtiontaloudesta. Puhemies! Tätähän ei voi hyväksyä.

Muistan, kun viime vaalikaudella kirjoitin kerran tästä asiasta ja totesin, että hallituksen pitäisi käydä enemmän sisäistä talouspoliittista keskustelua. Valtiosihtööri Sailas vastasi Helsingin Sanomissa ja totesi, että hän on kannustanut hallitusta käymään talouspoliittista keskustelua, mutta hallituksen muut ministerit eivät ole olleet kovin kiinnostuneita siitä. Nyt sitten ruvetaan syyttämään siitä, jos pääministeri ilmoittaa oman kantansa sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtajana verohelpotuksiin.

Puhemies! Mielestäni myöskin ministereillä on oikeus, kaikilla ministereillä, sanoa oma näkemyksensä talouspolitiikasta. On toinen asia, reagoivatko markkinat muitten ministereiden mielipiteisiin. Käsitykseni on, että markkinat reagoivat ainoastaan pääministerin ja valtiovarainministerin mielipiteisiin.

⁶⁴ **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun tiedän, että ed. Elo itse hallitsee isoa sijoitussalkkua, annan tietenkin arvon hänelle talouspolitiikan asiantuntijana, mutta muuten oli hiukan outo puheenvuoro.

Ensiksikin kokoomuksen kannatus on menossa ylöspäin, jos ed. Elo ei ole sitä huomannut. Olemme yli 20 prosentin ennusteessa ja tulemme nousemaan kovalle tasolle vielä, ennen kuin vaalit ovat. Ei tarvitse kantaa siitä huolta, me huolehdimme siitä puolesta itse.

Kokoomus ei missään tapauksessa ole heittä-mässä ketään sivuraiteelle. Me tulemme varmas-tikin pitämään huolta siitä, että pienempiosai-ten, heikompiosai-ten, asioista huolehditaan. Siinä on myöskin lähtökohta se, että meillä on talouden realiteetit takana. Olen edelleen sitä mieltä, että silloin kun meillä on mahdollisuus mak-saa valtionvelkaa ja löytää sitä kautta lisää liikkumavaraa, taloutta hoidetaan silloin terveel-lä tavalla.

Mitä tulee veropuheisiin, muistutan kuiten-kin, mitä puhui ministeri Tuomioja ja mitä puhui myöskin presidentti Halonen. Mielestäni hekin kantavat sosialidemokraattista taustaa, en tiedä, onko vielä jäsenkirjat tallella, mutta ainakin tausta löytyy sieltä. Oli pikkuisen toisenlainen puheenvuoro kuin pääministeri Lipposella oli. Kannattaisi nyt nähtävästi omassa pesässä harkita, mikä teidän veropoliittinen linjanne kaiken kaik-kiaan on. Meidän linjamme kestää ja toivottavas-ti myöskin teidän.

⁶⁵ **Kyösti Karjula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elon puheessa viitattiin myös käytyyn verokeskusteluun, ja on todella koomista panna merkille se, miten hallituksen sisällä jatkuvasti kuplii erilaisia näkemyksiä veropolitiikasta. Omalta osaltani haluaisin olla kuitenkin hallituksen edustajia rohkaisemassa verokeskusteluun. On selvästi nähtävissä, että tällä linjalla, kun me edustamme lähes maailmanen-nätyslukemia sekä työn verotuksessa että myös monissa välillisissä veroissa, me emme voi kovin pitkään enää jatkaa. Sen vuoksi toivon, että hallituksen sisällä löytyy yksi yhteinen näkemys, jolla käydään riittävän voimakkaasti kiinni veroremonttiin.

⁶⁶ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Elon puheenvuoro veroasiasta oli aika sekava. En saanut oikein ku-

vaa, haluaako hän alentaa verokantaa yleisesti vai haluaako hän verotusta, joka ottaa myös työtömät ja leipäjonoissa käyvät huomioon. Jos puhutaan yleisestä verokannan alentamisesta, niin kysyn talousoppineelta, millä tavalla työttömät ja leipäjonossa kävijät voivat hyötyä siitä. Eikö olisi perusteltua tässä vaiheessa käydä keskustelua elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamisesta, jolloin sekin eläkeläinen, joka vuonna 2002 saa 50 markan lisän kuukausitasolla, saisi jo tämän vuoden lopulla 50 markkaa arvonlisäveron alennuksena kuukaudessa. Tuhannen markan ruokakustannukset tippuisivat 950:een.

⁶⁷ **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Mitä tulee kokoomuslaisten kannanottoihin ja huoleen heikompiosaisista, taisin kyllä ensimmäisen kerran kuulla, kun ed. Mäki-Hakola sivulauseessa tähän asiaan viittasi.

Puhemies! Kokoomuksen taholla mielellään nyt liioitellaan valtionvelan määrää. Sanon liioitellaan: se on todellinen ongelma, mutta jos ajatellaan EU-tasolla, meillä valtionvelka suhteessa bruttokansantuotteeseen on ilmeisesti tällä hetkellä eräs pienimpiä, mutta kuitenkin meidän verotuksemme on eräs korkeimpia. On aivan selvää, että näitä meidän pitää myöskin EU-tasolla katsoa.

Mitä tulee veronalennuksiin, niin ilmeinen närkästyminen kokoomuksen taholla on nyt siitä, että sosialidemokraatit ja varsinkin pääministeri, puolueen puheenjohtaja, on uskaltanut antaa oman avauksensa keskusteluun. Ymmärrän kyllä kokoomusta, joka on aina puhunut verohelpotusten puolesta, mutta sitten käytännössä joutuu kuitenkin noudattamaan sitä, mitä Sauli Niinistö sanoo.

Ed. Karjula on aivan oikeassa. Työn verotus on se keskeinen asia, johon pitää kiinnittää huomiota, mutta varmasti pitää asiaa tarkastella vähän laajemmin kuin mihin hallitusohjelma antaa viitteitä.

⁶⁸ **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos puhutaan EU-kansoista ja verotuksesta EU:ssa, niin täytyy tietenkin peilata meidän sosiaaliturvaamme. Jos ajatellaan esimerkiksi yrittäjyyttä, niin vaikka puhutaan, että meillä on erittäin paljon pk-yrittäjyyttä, niin jos menemme Keski-Euroopan maihin, niin siellähän löytyy näitä kengänkiillottajia ja muita joka kadunkulmalta. Eli siellä ollaan

pikkuisen toisella tasolla. Siellä tehdään töitä, eikä mennä ensimmäisenä luukulle, jos sattuvat loppumaan nämä asiat.

Olemme hallituksessa valmistelemissa perusturvasektoria, syrjäytymissektoria, ja luulen, että sitä kautta tulee myöskin eväitä käydä keskustelua. Siihen tullaan, niin kuin hallitusohjelmassa todetaan, palaamaan varmasti, ja myöskin kokoomuksen tuki tulee varmasti tämän asian eteenpäin viemiseen. Toivon edelleenkin, että me tiedämme, mitkä ovat peruslähtökohdat ja mitä kautta yhteiskuntaa viedään eteenpäin. Mutta jos meidän verotustamme ja velkaamme verrataan eurooppalaiseen tasoon, silloin täytyy muistaa, mikä on peruslähtökohhta, missä esimerkiksi sosiaaliturvan osalta ollaan jossakin muualla.

69 Mikko Elo /sd (vastauspuheenvuoro): Ed. Mäki-Hakolan olisi hyvä paneutua EU-tilastoihin. Yllättävää kyllä, Suomen sosiaaliturva on keskimääräistä EU-tasoa alempi tai suurin piirtein sillä tasolla, mutta hieman alapuolella. Kaikessa muussa kuitenkin olemme kärjessä, paitsi valtion velka meillä on pienimpiä; verotuksessa olemme kolmanneksi kirein maa Ruotsin ja Tanskan jälkeen.

70 Timo Ihamäki /kok: Arvoisa puhemies! Ed. Elon puheenvuoron johdosta haluan todeta, että kyllä me kokoomuksessa arvostamme pääministeriä, arvostamme tämän hallituksen muitakin ministereitä ja arvostamme SDP:tä hallituskumppanina. Emme hermostu emmekä pyri opettamaan, emmekä nyt niin kauheasti arvostelemaankaan. Jos puheet vähän lainehtivat laidasta laitaan, niin se on aika paljon loiskiehuntaa. Pääasia, että saadaan jotakin aikaan. Eikä minusta ole pahasta, minkä ed. Karjula otti esille, että hallituksen sisällä keskustelu kuplii ja erilaiset näkemykset tulevat esiin, pääasia, että hallitus pystyy selkeisiin esityksiin eduskunnalle.

Hallitusohjelmassa on sovittu, että valtion menot pysyvät vuoden 1999 tasolla. Se on perusta, jolla on saatu valtiontalous kuntoon, elinkeinoelämä nousuun ja työllisyys parannettua. Nyt näytetään olevan sellaisessa tilanteessa, että samanaikaisesti voidaan itse asiassa toteuttaa tripla: Voidaan taata hyvinvointiyhteiskunnan palvelutason säilyminen ja sitä voidaan parantaa. Toiseksi voidaan toteuttaa veroale, eli hallitusohjelmassa luvattu vähintään 10—11 miljard-

in markan veroale voidaan aikaansaada. Kaiken lisäksi valtionvelkaa voidaan tuntuvasti alen-
taa.

Näiden esimerkkien valossa menee siis hyvin. Hallituspolitiikka on ollut onnistunutta. Vaikka aina on ollut niin, että tarpeita on enemmän kuin voimavaroja, eduskunnassa kansanedustajien on syytä kuitenkin lausua kansan parissa olevia tarpeita julki. Niitä toki on enemmän kuin voimavaroja ikinä löytyy.

Haluaisin puuttua liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen. Haluan todeta, että siihen on satsattava, jotta esimerkiksi rata- ja tielaitoksen kunto pysyy edes sillä tasolla, millä se oli, kun tämä hallitus aloitti. Valtion on voitava vaihtaa omaisuutta toiseen, joten valtionyhtiöiden myyntituloja voi käyttää tiestön kehittämiseen. Tiestö on myös kansallisuusomaisuutta.

En vastusta lisäbudjetissa olevien tiehankkeiden kehittämistä, mutta ihmettelen sitä, että sieltä puuttuu Valtatie 4:n tekeminen moottoritieksi Lahden ja Heinolan välillä. Meillähän on valmis moottoritie Helsingistä Lahteen, sitten on tavallista tietä Lahdesta Heinolaan ja sitten on taas moottoritie Heinolasta Lusiin. Minkä ihmeen takia tämä väli on jätetty rakentamatta? Lusissa tiet jakautuvat kahtia: Valtatie 4 lähtee pohjoiseen, Valtatie 5 menee itään. Valtatie 4 tiestää itse asiassa koko Keski-Suomen, osan Oulun läänin tai ainakin Oulun läänin länsiosan ja Länsi-Lapin. Valtatie 5 vie taas Savoan, Pohjois-Karjalaan, Kainuuseen ja sitä kautta Lappiin. Itse asiassa Valtatie 4 vie kahteen kolmasosaan Suomen valtakuntaa. Kun katsoo liikennetiheyksiä, jotka ovat budjettikirjassa, niin täytyy sanoa, että Valtatie 4:n liikennetiheys on suurempi kuin monen muun esille otetun hankkeen. Käsittämätöntä, että tätä ei ole vielä kukaan otettu ohjelmaan.

Vaikka tässä budjetissa terveydenhuollon teknologiaa kehitetään, mikä on hyvä asia, haluan todeta, että terveyspalvelujärjestelmä tökkii. Vanhustenhuolto, mielenterveyshuolto ja muunkin terveydenhuolto kaipaa voimavaroja. Ongelma on se, että esimerkiksi terveyssektorilla koulutetaan 3 000 hoitajaa liikaa tänä päivänä muihin töihin ja ulkomaille, eikä siinä ole mitään järkeä. Töitä Suomessa olisi, mutta työpaikkoja ei ole, kunnat eivät niitä perusta. Nyt hoitajat hakeutuvat myös muihin ammatteihin ja hakeutuvat ulkomaille työhön. Ei ole Suomen kansantaloudelle viisasta, että koulutetaan 3 000 sairaanhoitajaa töihin ulkomaille. On tiedossa Suomen

tarve nyt ja tulevaisuudessa. Kymmenen vuoden kuluessa terveysalalla hoitajia jää eläkkeelle noin 60 000, ja heidänkin tilalleen tarvitaan uusia. Kaiken kaikkiaan terveydenhuoltosektorin henkilövoimavaroihin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota.

Haluan todeta, että kun meillä terveydenhuoltomenot ovat 7 prosentin luokkaa bruttokansantuotteesta, niin se tarkoittaa, että kohtuullisen halvalla saadaan hyvää palvelua verrattuna muihin EU-maihin ja verrattuna esimerkiksi USA:han, jossa terveydenhuoltomenot ovat 14 prosenttia bruttokansantuotteesta. Mutta millä tämä selittyy? Se selittyy eräältä osin terveydenhuoltohenkilöstön matalalla palkkatasolla verrattuna muihin EU-maihin. Tämä olisi korjattava, koska heillä on erittäin kova koulutus ja erittäin vastuullinen työ.

Joka vuosi toistuu sama valitus eli poliisi tarvitsee lisää rahaa. Viime vuonna poliisi sai 100 miljoonaa markkaa lisää, ja tänä vuonna on taas 60 miljoonan markan puute. Jos ei poliisi saa lisää rahaa, niin kansalaisten turvallisuus kärsii. Tässä täytyy sanoa, että toivomisen varaa ja puutteita poliisin taloushallinnossa ja taloushallinnon toimeenpanossa on, ja se pitää ottaa remonttiin. Mutta toisaalta yleinen turvallisuus on tärkeimpiä valtion tehtäviä, ja asiaa on katsottava tältä perustalta.

71 Matti Kangas /vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen lisätalousarviossa ehdotetaan tiehankkeisiin rahaa. Rahaa olisi pitänyt tulla paljon enemmän kuin nyt esitetään. Kohteena on neljä tiehanketta. Mielestäni, ja niin kuin on todettu, nämä ovat jonkinmoisia voitelurahoja, että saadaan Tielaitoksen uudistukset läpi, ainakin kun näin keskisuomalaisena kansanedustajana asiaa katsoo.

Me Keski-Suomessa olemme jääneet tiemäärärahoissa jälkeen monta vuotta. Emme saa edes sitä suhteellista osuutta, mikä Keski-Suomeen kuuluisi, vaikka, niin kuin täällä ed. Ihamäki totesi, Valtatie 4, joka menee läpi Suomen, on päässyt huonoon kuntoon monilta kohdin ja pitäisi ottaa erityisrahoitukseen. Se on yksi valtasuoni suomalaisessa talouselämässä ja pitäisi saattaa sen mukaiseen arvoonsa. Siellä on monelta osalta turvallisuus huonossa kunnossa. Kuka siitä sitten ottaa vastuun viime kädessä? Samoin Valtatie 9:n kunto on huono Jyväskylän—Tampereen välillä. Se pitäisi samoin kuin Nelostie

saattaa peruskorjauksen ja erityisrahoituksen piiriin.

Tulevaisuuspaketissa olisi voinut tiemäärärahoja lisätä. Tätä odotinkin. Se olisi ollut panostamista tulevaisuuteen. Niin kuin täällä on todettu, myös alempiasteine tieverkosto on päässyt rapautumaan. Esimerkiksi suomalainen teollisuus, ja etenkin metsäteollisuus, tarvitsee alempiasteisia teitä. Tiemäärärahoja pitäisi saada kyllä muuallekin kuin E18:n alapuolelle ja E18-tiehen. Toki myönnän, että nekin tiet pitää kunnostaa ja koko Suomessa pitäisi tieverkosto saattaa nykyaikaiseen kuntoon.

Täällä on myös todettu, että rahaa on kansantaloudessa enemmän kuin koskaan, mutta siitä huolimatta halutaan heikentää työttömyysturvaa. Viimeksi tällaisia on esittänyt Sailas. Erityisesti tämän suuntaisia esityksiä on tullut valtiovarainministeriön suunnasta. Muistutan siitä, että Suomessa on edelleen 350 000 työtöntä, eikä tietäkseni ole täällä 350 000:ta vapaata työpaikkaa. Tämä on, voisiko sanoa, työttömien kyykyttämistä, vähennetään rahaa, että he jotain tekisivät. Se ei ole minun mielestäni työn tekemistä, vaikka nyt sitä pitääkin toisaalta suosia, että työllistämismäärärahoilla kunnat pakotetaan työllistämään. Sen nimissä ei pidä heikentää työttömyysturvaa.

Toteaisin vielä logistisesta puolesta, että myös minun mielestäni pitäisi suomalainen laivatonniisto säilyttää suomalaisten käsissä ja hallinnassa ja siihen löytää rahat. Samoin pitäisi aloittaa Kymijoen kanavointi. Nämä hankkeet, niin laivasto kuin kanavahankkeen, ovat rinnastettavissa tiehankkeisiin ja pitäisi pikaisesti aloittaa.

72 Eero Akaan-Penttilä /kok: Arvoisa puhemies! Kuunneltuani tätä keskustelua aika tovin haluan aloittaa sanonnalla, jonka kenraali Adolf Ehrnrooth on meille kaikille opettanut monta kertaa. Sehän kuuluu: "Suomi on hyvä maa, sitä kannattaa puolustaa." Minusta se kelvatkoon epiteetiksi kaikelle sille, mitä esimerkiksi tänään olemme tässä salissa puhuneet tai kuulleet. Itse jäin miettimään määritelmäämme ja keskusteluerimielisyyttämme, onko Suomi hyvinvointivaltio vai ei. Minusta se on terminologinen asia. Meillä on eduskunnassa aika paljon näyttöä siitäkin, että Suomi on pahoinvointivaltio tällä hetkellä. Korostan sitä, että se riippuu nyt siitä, mistä näkökulmasta tätä asiaa ajatellaan.

Kertaan vain lyhyesti muutamia asioita. Työtömyys on meillä edelleen ongelma. Syrjäytyneet Suomessa ovat ongelma. Työssä olevat ovat myöskin sen laatuisten paineiden alla, että monet heistä eivät ainakaan oman kertomansa mukaan voi hyvin. Verotus on aika kireää. Jos ottaa yhden selkeän esimerkin uudesta ongelmasta, joka hiipii, se on tietenkin huumeongelma. Yksi ylikomisario vähän aikaa sitten eräessä kirjoituksessa sanoi, että nyt on voimakkain aalto menossa sitten 1970-luvun. Tämän lisäksi esimerkiksi eläkeläisten ostovoima on ihan kiistatta laskeutunut, heidät unohdetaan vaikkapa verotusasioissa niin, että ei muisteta, että heillä on kysymys ansioeläkkeestä, joka pitäisi ottaa samalla lailla huomioon kuin muita termejä käytetään. Et cetera, et cetera, eli näyttöjä siis löytyy, jos haluaa sitä puolta korostaa.

Arvoisa puhemies! Puhun näin vain sen takia, että Suomessahan perusasiat ovat kunnossa. Meidän organisaatiomme voisi toimia nykyisillä voimavaroillakin paljon paremmin. Meillä on liian jäykistä rakenteista kysymys. Voi olla jopa niin, että meidän pitää täällä suuressa salissakin katsoa peiliin tämän asian suhteen.

Edellä luetellut ongelmat olisivat paljon vähäisempiä, jos kaikki meidän organisaatiomme eivät olisi niin lautakankisia. Mikään ei tahdo liikahda, ministeriöiden välillä on aivan mahdottomuus kohdentaa määrärahoja uudestaan. Kun tämän kaiken keskellä sitten oma puolueeni kokoomus meidän jämäkän puheenjohtajamme ja erittäin hyvän valtiovarainministeriön avulla yrittää saada valtion tilanteen edes semmoiseksi, että valtion budjetti olisi ylijäämäinen, jolloin normaalien talousoppien mukaan meille tulee sitä liikkumavaraa, jolla esimerkiksi voidaan meidän suunnatonta velkataakkaamme pienentää, niin sekin monessa poleemisessa puheenvuorossa jo nähdään huonoksi. Sitten kun ei muuta löydetä, niin hänen puhutapaansa kiinnitetään huomiota. Minusta se nyt voitaneen unohdtaa, miten joku täällä jossain vaiheessa ehkä aikamoistenkin paineiden alla puhuu.

Vuonna 1999 pystyttiin nykyisen hallituksen toimenpiteillä lyhentämään valtionvelkaa. Kuinka paljon? 19,9 miljardia, melkein 20 miljardia, kun kokonaismäärä Suomen markoissa on ollut 420—430:n välillä. Tälle vuodelle budjetoitiin 5,9 miljardia, mutta nyt tässä lisätalousarvioehdotuksessa kerrotaan, että pystytään lyhentämään 16,8 miljardia. Nehän ovat hyvässä kun-

nossa olevan valtion vastaus siihen, miten hoidetaan sitä lamaa, johon monistakin erilaisista syistä aikanaan jouduttiin. Jokaisen huushollin pystyessä pysymisen ehdoton edellytys on tietysti se, että velat jollain aikajänteellä vähitellen pienenevät ainakin suhteessa bkt:hen ja mieluummin tietysti myöskin markkamääräisesti.

Arvoisa puhemies! Muutama kommentti eri momenttikohtiin. Esimerkiksi puolustusministeriön hallinnonalalle, josta olen monta kertaa kantanut aikaisemminkin huolta, kun sen kokonaistoimintamenot ovat vain 5,2 miljardia markkaa, tämä niin sanottu lisätalousarvioehdotushan ei tuo mitään oleellista lisäruisketta. Sen takia haluan tämän näin sanoa, ettei nyt arvon kuulijoille jää sellaisia käsityksiä. Kun sinne lisämäärärahoja tulee, onneksi nyt palkkaus- ja muihin menoihin saadaan se, mikä aikaisemmin on sovittu. Mutta huomattavaa tietysti on, että henkilöstön palkka kaikkienensa on aikamoinen ongelma.

Puolustusvaliokunta on vierailut useammallakin varuskunta-alueella, ja maanpuolustuskursini kanssa olen lisäksi päässyt vierailemaan. Uusin uhkahan tälle kaikelle rakenteelle on se, että kun kiinteistöhallinto muuttuu tavalla tai toisella, siinä yhteydessä niiden asuntojen vuokrat, joihin Puolustusvoimain henkilöstö on luullut voivansa suhteellisen edullisesti päästä asumaan ja sillä lailla kompensoida sitä palkkatasoa, mikä sen mielestä on alhaalla verrattuna muuhun yhteiskuntaan, ovat hyvin selkeästi nousseet. Se on merkinnyt heille huomattavaa palkanlaskua. Tämä on ilmeisesti, puhemies, tänä vuonna tapahtunut asia, jolloin se ei ole kirjallisesti kerinnyt meille tiedoksi. Mutta kun siellä on muutenkin kireätä, kun koko maata pitää puolustaa noin 6 miljardilla, tiukasta tilanteesta silloin täytyy kyllä olla kysymys.

Muutenkin totean näistä toimintamenoista, että sinnehän on kosteusvaurioihin annettu 20 miljoonaa markkaa, joka voi tuntua kohtuulliselta määrärahalta. Mutta olen nähnyt Kasarmi numero 4:n, johon 9 miljoonaa kohdennetaan. Se on varmasti jo melkein myöhässä oleva asia eli se on erittäin tarpeellinen. Kun yhteen kasarmiin menee 9 miljoonaa, varmasti on niin, että Puolustuslaitoksen alueella homevaurioihin tarvitaan aivan toisenlainen luku kuin tämä 20 miljoonaa, jos edes ne tilat, joita toimintaan tarvitaan, tosi-aan halutaan kunnostaa.

Sitten opetusministeriön toimialasta. Tämä 112 miljoonaa on osoitettu suurimmaksi osaksi

yliopistojen toimintamenoihin ihan virka- ja työehtosopimusten mukaisesti. Siitä jää 7 miljoonaa Viikin alueen korjauksiin ja pääomavuokriin, mutta mitään muuta erityistä ei ole nähtävissä, vaikka tässä salissa on aika lailla käyty keskustelua siitä, mitä universitas yleensä Suomessa tarkoittaa ja miten paljon pitäisi kohdentaa ammattikorkeakoulupuolelle ja kuinka paljon jättää yliopistoille, onko siellä toimintamahdollisuutta jatkossa. Se henki, millä näitä käsitellään, minua henkilökohtaisesti vähän arveluttaa. En tiedä, olemmeko eräänlaisella vedenjakajalla, jolta eteenpäin ei päästä kuin yliopistoja kuitenkin yhdistämällä, niin että positiivisesti löydetään kunkin yliopiston oma ekspertiisi ja jatko- ja täydennyskoulutus rakennetaan sen mukaisesti.

Sitten sosiaali- ja terveysministeriöstä. Siellähän kaikki menolisäykset perustuvat virka- ja työehtosopimuksiin lukuun ottamatta täydentävässä esityksessä ollutta mainintaa erilaisista sosiaali- ja terveysalan kehityshankkeista, joihin kohdennetaan 10 miljoonaa. Myöskin kerrotaan varsinaisessa kirjassa, että suurin osa muutoksesta kohdistuu sairausvakuutusmaksuun, mikä oli positiivinen asia. Päätöshän tässä salissa kohdistui työnantajien kelamaksuvelvoitteisiin, niin että alin maksuluokka helpottui 0,3 prosenttiyksikköä. Tämä merkitsee valtiolle tappiota tavaltaan 210 miljoonaa eli pienimmille työnantajille tämän verran hyvitystä. Ensi vuodelle 2001 sen vaikutus on peräti 500 miljoonaa, joten se meidän aikaisemmin tekemämme päätös ei ollut sinänsä mitenkään pieni.

Toinen positiivinen asiahan siellä on ylimääräinen rintamaveteraanien eläke, joka nyt onneksi realisoitui lopultakin monien vuosien jälkeen, niin että se on 30 miljoonaa markkaa. Kääntöpuolella näen ongelmana sen, että muun muassa nämä asiat, mitä ed. Ihämäki aikaisemmin mainitsi, ovat erittäin tärkeitä yleiskäsitteitä koko sosiaali- ja terveyssektorin tulevaisuuden suhteen. En lähde niitä tässä nyt toistamaan, mutta ehkä nostan sieltä mielihyvin esille vielä kaksi asiaa. Toinen on lääkekulut, joita täällä ei ole aikaisemmin mainittu. Onneksi on työryhmä selvittämässä, mihin suuntaan ne kääntyvät. Mutta potilas- ja yksilötasolla on esiintynyt hyvin kyseenalaisia ongelmia lääkekorvausten suhteen, joissa saattaa olla useamman sadantuhannen markan määräyksistä kysymys, esimerkiksi syöpälääkkeiden osalta. Toivon, että asia hyvin nopeasti selvitetään ministeriön toimesta ja saamme sen

tänne käsittelyyn, jos yleensä eduskunnan käsitelyä siihen avuksi tarvitaan.

Toinen asia, joka ei näy, mutta joka on todellinen ongelma, on henkilöstö- ja palkkapolitiikka koko meidän sairaanhoitosektorillamme, todennäköisesti myös sosiaalitoimessa, mutta sairaanhoitosektorilta sen tiedän. On aivan totta, että useita tuhansia ihmisiä vuotaa muualle Eurooppaan, lähinnä Pohjoismaihin, sen takia että meidän budjettikirjamme eivät todenna tätä ongelmaa. Me koulutamme heidät, mutta työpanos ja verotus eivät tule meille, vaan ne menevät muihin maihin. Tästä alkaa olla esimerkkejä joka ikisen luottamusmiehen alueella erikoissairanhoidossa. Silmälääkärit ovat ensimmäinen erikoislääkärikunta, joka on joukkokäyttäytymislään osoittanut sen, missä heidän kannattaa olla töissä ja missä heidän ei kannata olla töissä. Minusta se on hyvin vakava signaali.

Arvoisa puhemies! Toivon, että muun muassa näitä asioita muistetaan, kun ensi vuoden todellista budjettia tehdään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uusukainen.

⁷³ **Pekka Vilkuna /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa lähinnä ed. Ihämäen puheenvuoron jälkeen, mutta sopinee molemmille porvaripuolueen edustajille.

Kun valtionvelkaa on viime vuonna lyhennetty 19 miljardilla markalla, minä en ainakaan talonpoikana sillä oikein leuhkisi, jos talossa olisi sellainen tilanne, että velkaa voidaan lyhentää vain omaisuutta myymällä. Sehän meillä on ollut tilanne. Ed. Ihämäki sanoi, että on mahdollisuus jopa triplaan samanaikaisesti. En voi sitäkään mitenkään talonpoikana kehua, jos omaisuutta ei pystytty pitämään kunnossa eli tiemäärärahoja ei ole niin paljoa, että tiestö pysyisi kunnossa, kansallisuusomaisuuden ylläpitämiseen ei ole tarpeeksi rahaa ja kuitenkin puhutaan 11 miljardin veroalesta. Eivät nämä asiat minusta ole oikeassa järjestyksessä.

Automiehiltä kerätään 30 miljardia ...

Puhemies (koputtaa): Minuutti on kulunut!

⁷⁴ **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vilkunalle sanoisin vain, että sen verran edustajaa tunnen, että rohkenen epäillä, että hän on kuitenkin iloinen, että valtionvelkaa on näin paljon pystytty lyhentämään ja enemmän kuin on ollut suunnitelmisaa. Se on kyllä puheenjohtaja Niinistön ansiota.

⁷⁵ **Timo Ihämäki /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen nimenomaan siitä seikasta, että samalla kun voidaan hyvinvointiyhteiskuntaa pitää yllä, voidaan veroastetta alentaa ja myös valtionvelkaa alentaa. Nämä sanoin triplaan kuuluvina seikkoina. Näistä asioista olen iloinen ja luulisin, että kaikki ovat näistä asioista iloisia.

⁷⁶ **Jorma Vokkolainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Listalla meillä on käsiteltävänä lisätalousarvion täydennysosa, ja sitä on nyt 3,5 tuntia käsitelty. Olen yrittänyt kuunnella milloin työhuoneessani ja milloin salissa. Kyllähän selkeästi näkee, että keskustelun on nyt kirvoittanut jokin muu kuin lisätalousarvion täydennysosa. Myös hallituspuolueiden erilaista ideologista debattia on käyty ja käsitelty niitä erilaisia painotuksia, joita hallituksen sisällä tunnetaan eri hallitusohjelmien kohdalta, ja oppositio on tietysti ollut hyvinärkevänä välissä. Minä en pidä millään tavalla ihmeellisenä, että jos ideologisia erisuuksia on hallituspuolueiden välillä, niistä keskustellaan. Päinvastoin minusta on hyvä, että niistä keskustellaan avoimesti myös salin sisäpuolella. Tämä kai tämän monipuoluehallituksen rikkauskin on.

Arvoisa puhemies! En itse aio puuttua kuin käsiteltävän asian yhteen kohtaan, joka mielestäni on kuitenkin periaatteellinen kohta. Se on valtioneuvoston periaatepäätös 26.5., jossa valtioneuvosto ilmoittaa, että hallituskaudella valtion omaisuuden myynnistä kertyvät tulot käytetään valtionvelan lyhentämiseen periaatepäätöksessä mainittuja määrärahoja lukuun ottamatta, joilla tarkoitetaan lähinnä niin sanottua tulevaisuuspakettia. Mielestäni se on rankasti sanottu. Ed. Gustafsson keskustelun alussa totesi, että ainaakaan sosialidemokraattinen ryhmä ei ole tällaista mandaattia antanut. Sekin on kovasti sanottu.

Toisaalta olen myös sitä mieltä, että mandaatti on nyt hallituksen sisältä otettu, ja useissa kohdin on verrattu sitä siihen, mitä hallitusohjelmassa on sovittu. Hallitusohjelmassa ei ole ainakaan

näin sovittu. Siteeraan suoraan hallitusohjelmaa: "Valtion omaisuuden myynnistä saatavat tulot ohjataan ensisijaisesti valtionvelan lyhentämiseen, tutkimus- ja kehitystyön saavutetun menotason turvaamiseen sekä Suomen teollisuussijoitus Oy:n toimintaedellytysten vahvistamiseen". En minä voi tulkita, että valtioneuvosto tekee periaatepäätöksen, että kaikki hallituskauden loppuosalla tulevat valtionyhtiöiden myyntitulot käytetään valtionvelan lyhentämiseen.

Sen kyllä ymmärrän ja tiedänkin, että hallituksen sisällä valtioneuvoston jäsenillä on selkeää ideologista tarvetta päästä eroon osasta valtionyhtiöitä. Siitä on oiva esimerkki viime viikolla täällä käyty hyvinkin ravakka keskustelu, jossa selkeä halu oli osasta valtionyhtiöitä päästä eroon. Siinä mielessä toivonkin, että valtioturvainvaliokunta, joka lisätalousarvion täydennysosan myös käsittelee, suhtautuu asiaan sillä vakaavuudella, joka myös hallitusohjelmassa on, ja pyrkii omalta osaltaan tuomaan selkeän kannanoton.

Henkilökohtainen kantani on edelleenkin se, että valtionyhtiöiden myyntituloja pitää pystyä käyttämään kokonaisvaltaisesti muuhunkin valtionvelan lyhentämiseen, jos aiotaan tämä Suomi-niminen valtio pitää myös hyvinvointivaltiona ja toisaalta turvata elinkeinoelämän ja teollisuuden tulevaisuus.

⁷⁷ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut keskustelua melkein sanasta saanaan ja liikennevaliokunnan vetäjänä joudun käyttämään puheenvuoron erästä osasta tätä keskustelua, nimittäin siitä osasta, joka liittyy lisäbudjetin Tielaitosta koskeviin miljooniin ja jossa erät edustajat ovat todenneet, että kysymys on — käyttäkseni erästä siteerausta — simputuksesta.

Tässä asiassahan on kolme erilaista totuutta.

Yksi totuus on se, jonka hyvin jälkijättöisesti liikenneministeri kehitteli liikennevaliokunnan tapaamista varten ja jonka mukaan sitä pakettia, joka nyt on tulossa, tarvitaan käynnistysvaiheessa markkinoiden luomiseen. Se on siis yksi asia.

Arvoisa puhemies! Toinen totuus on se, jossa minäkin olen ollut uhrina mukana. Se oli erään kansallisen kokoomuksen kansanedustajan ja kai piiritoimiston järjestämä simputustilaisuus juuri puhuvalle, jossa minua röykytettiin 2,5 viikkoa sen jälkeen, kun hallituksen esitys oli liikennevaliokuntaan lähetetty, jossa uhkailtiin, kiristettiin,

julkisessa tilaisuudessa viimeiseen hengenve-
toon saakka. Nöyränä kuuntelin ja sitten pois-
tuin. Tämä tehtiin tilanteessa, jossa kaikki asiat
liikennevaliokunnassa olivat niin hyvin hallin-
nassa kuin olla voi, kaikki oli edennyt siihen het-
keen saakka täsmälleen aikataulussa, niin kuin
eteni loppuun saakka, siis aivan loppuun saakka
täsmälleen siinä aikataulussa, mikä oli alun pe-
rin tehty. Kaikki poliittiset keskustelut käytiin
jnp.

Arvoisa puhemies! Kolmas totuus on se, että
simputus syntyy vasta siinä vaiheessa, kun sim-
putettava hyväksyy sen, että häntä tai sitä simpu-
tetaan. Minä olen iloinen, että liikennevaliokun-
nassa ei kukaan, ei kukaan mistään poliittisesta
ryhmittymästä, ole sanallakaan viitannut tähän
asiaan, jota täällä on käsitelty kohta neljä tuntia
ainakin osan aikaa, ei kukaan. Kukaan ei ole pu-
hunut tästä paketista sanaakaan. Kukaan ei ole
vedonnut siihen, eivät kansallisen kokoomuksen
edustajat eikä kukaan muukaan. Kaikki on hoi-
dettu juuri niin kuin valiokunnassa asioita hoide-
taan. Siis toisin sanoen: Valiokuntaa ei ole sim-
putettu. Se ei ole alistunut simputettavaksi.

Tästä, arvoisa puhemies, tullaan siihen johto-
päätökseen, joka minusta on olennainen, että mi-
käli tämä oli tarkoitettu joksikin kiristämiseksi,
niin jääköön ihmeessä vihonviimeiseksi laadus-
saan.

⁷⁸ **Ossi Korteniemi /kesk:** Arvoisa rouva pu-
hemies! Lisätalousarvion täydennyksesitys on terve-
tullut. Se, että tierahoitukseen on osoitettu lisära-
haa, on hyvä asia. Tiedämme hyvin näiden rahojen
syntymishistorian. Rahathan tulevat ikään kuin
palkkiona siitä, että eduskunnan enemmistö on
taipumassa hallituksen tahtoon Tielaitoksen uu-
distamisessa. Tästä riippumatta tierahojen lisäys-
tarve on erittäin todellinen ja lisäys on tarpeelli-
nen.

Hallituksen esityksissä suuriin hankkeisiin tu-
levat rahat kohdistetaan neljään hankkeeseen.
Rahat ovat tulossa eri puolille maata. Tässäkin
näkyä, niin kuin monessa muussakin asiassa, että
Suomi päättyy Oulun tasolle. Oulun pohjoispuo-
lelle ei näitä suuria hankkeita ole ainakaan nyt
julkistettuun luetteloon mahtunut. Suomen pinta-
alasta Oulun pohjoispuolella on lähes puolet, ja
tällä alueella on huomattavat tiestöt. Tämän ties-
tön kunto on heikentynyt kaiken aikaa. Lapissa
onkin tosi tarpeellisia ja kiireellisiä tiehankkeita.
Näihin hankkeisiin tulisi pikaisesti osoittaa lisä-

määrärahaa. Tarpeita on Lapissa päätiestössä ja
myös alemman asteisessa tiestössä ja sen kun-
toon saattamisessa.

Toivon, että niistä lisärahoista, joita perustien-
pitoon nyt on tulossa, osoitetaan riittävästi mää-
rärahoja myös Lapin tiestön kuntoon saattami-
seen.

⁷⁹ **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa rouva puhemies! Pitää varmaan paik-
kansa, että liikennemäärärahoja tarvittaisiin eri
puolille Suomea eri kohteisiin, koska määräraho-
ja voimakkaasti viime vuosina on leikattu. Mutta
näin eteläsuomalaisesta näkökulmasta katsottuna
ja usein Lappiin autoilevana haluan edustaja-
kollega Korteniemelle kertoa, että täältä lähties-
sä aina toivoo, että voi kun pääsisi sinne Oulun
pohjoispuolelle, jolloinka tiet levenevät ja suo-
ristuvat ja on myös öiseen aikaan katuvalot. Siel-
lä on niin paljon helpompi ja kevyempi ajaa kuin
täällä kotinurkissa Etelä-Suomen ruuhkissa ja
heikkokuntoisilla teillä, joita täälläkin on. Nämä
asiat ovat vähän suhteellisia. Halusin antaa etelä-
suomalaisena autoilijana tämän palautteen ed.
Korteniemelle. Te tietysti koette omalla alueel-
länne asiat vähän toistepäin. Mutta niin kuin sa-
noin, nämä kokemukset ovat suhteellisia.

⁸⁰ **Ossi Korteniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa rouva puhemies! Ed. Saarisen pu-
heenvuorosta näkee, että hän on ajanut Lapissa
ainoastaan pääteitä. Osa näistä pääteistä on todel-
la hyvässä kunnossa. Siitä olemme tyytyväisiä.
Mutta tosiasia on se, että suurin osa Lapin ties-
töstä vaatii pikaisesti korjausta. Senpä tähden tie-
määrärahoja olisi lisättävä totta kai ympäri maan,
mutta myöskin Lapissa on tärkeitä, kiireellisiä
hankkeita, jotka pitäisi saada mahdollisimman
pian käyntiin.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia
lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

**2) Hallituksen esitys laiksi viranomaisten toi-
minnan julkisuudesta annetun lain 38 §:n
muuttamisesta**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 36/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 12/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain (65/1994) nojalla vuodelta 1999 maksetun opintorahan ja asumislisän vapaaehtoiselle palauttamiselle asetetun määräajan jatkamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 65/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2000 vp
Lakialoite LA 10, 49/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laeiksi vuodelta 2000 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta annetun lain 4 §:n sekä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 62/2000 vp
Sosiaali- ja terveysthuollon valiokunnan mietintö StVM 14/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoidon ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 181/1999 vp
Sosiaali- ja terveysthuollon valiokunnan mietintö StVM 15/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis esitys laiksi erikoissairaanhoidon ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta, ja muutama kommentti tähän asiaan.

Tämä on hyvä ja taloudellinen uudistus luokun ottamatta ehkä yhtä seikkaa, johon hetken päästä palaan. Tämä lakiesityshän ja voimaan tuleva laki täydentää terveysthuollon toimintayksiköiden määritelmää sekä potilasrekisterien ylläpitoa ja potilastietojen luovuttamista eli siis lisää tietoturvaa ja tietosuojaa, jotka ovat nykyään entistä tärkeämpiä asioita. Tämän seurauksena tietysti on se, että tutkimus ja hoito on entistä sujuvampaa. Lakiperusteluissa sanotaan ja varmaankin näin myös käy, että päällekkäiset tutkimukset vähenevät, koska tiedonvälitys paranee. Totta kai silloin ammattihenkilöiden käsissä myöskin hoidon laatu nousee. Kun näin saadaan samaan tietojärjestelmään sairaanhoitopiirin toimintayksikkö terveysthuollon keskuksiin, sairaanhoitopiiriin toisille toimintayksiköille signaloimat tiedot ja myöskin erityishuoltopiiriin toimintayksiköt, luulisi, että asia on mahdollisesti kunnossa, mutta, arvoisa puhemies, tässä on se kohta, joka minua edustajana vähän närästää.

Se on se, ettei lain perusteluissa millään lailla erityisesti otettu esille eikä valiokunnassakaan erityisesti saanut kannatusta se, että myöskin yksityinen sairauden- ja terveydenhoidon palvelujen tuottajapuoli olisi pitänyt ottaa tässä asiassa huomioon. Jäin miettimään niitä lopullisia syitä, minkä takia yksityinen palveluntuottaja ei tullut kysymykseen tämän lain sisällössä. Osittain sanottiin, ettei sitä tarvitse ottaa tänne. Se turvataan muuta kautta, se ei edellytä erikoissairaanhoidolainsäädäntöä. Mutta ei ollut myöskään esitetty sille, että se olisi otettu mukaan. Nimittäin kun kuntainliitot jatkossa kilpailuttavat näitä asioita, niin se, että yksityistä palveluntuottajaa ei samanlaiseksi toimintayksikkömääritelmään kuuluvaksi osaksi hyväksytty, aiheuttaa sen, että se on kilpailulainsäädännön mukaan eriarvoisessa asemassa, sillä on tietenkin selvää, ettei omistuspohjan pitäisi ratkaista, minkälaisia salassapitosääntöjä käytetään.

Käytännön ongelma on se, että jos ei yksityisellä puolella ole oikeutta olemassa, se on joka kerta potilaskontaktien yhteydessä erikseen kirjallisesti pyydyttävä. Siihen ei edes riitä suullinen lupa, ei ainakaan, jos huolellisia aiotaan olla, puhumattakaan, että se olisi niin päin, että se olisi ilman muuta selvä, kun ammattihenkilöt työtään tekevät, paitsi niissä tapauksissa, joissa potilas itse aktiivisesti sen kieltää. Sehän olisi tietysti paljon joustavampaa asian kannalta. Tiedonsiirron kaikissa tilanteissa pitäisi luonnollisesti myöskin olla kaksipuolista.

Käytännössä toisaalta on tilanteita, joissa ani harvoin tähän mennessä Suomessa on ollut minikäänlaista harmia tietosuojan vuotamisesta. Yksittäisiä tapauksia olen havainnut olleen gynekologian, pediatrian ja psykiatrisen sairaanhoidon alueilla. Mutta toisaalta osa niistä on liittynyt faksin käyttöön tai vastaaviin käytännön asioihin, joten nekin ovat varmasti hoidettavissa. Sen sijaan tämä lainsäädäntö nykyisellään tietojeni mukaan helpottaa johtavien lääkärien työtä erilaisissa valitusprosesseissa ja parantaa myöskin yhteistyötä. Mutta suuresta muutoksesta tältä osin kaiketi ei ole kysymys, vaikka se on hyvän suuntainen.

Tämän lainsäädännön ohessa luonnollisesti olisi syytä muistaa vielä lyhyesti se, että moderni tekniikka yhteiskunnassa menee joka tapauksessa eteenpäin, haluttiin tai ei. Sen mukaisesti tietysti lainsäätäjänkin pitäisi elää. Esimerkiksi toimintayksiköiden osalta on käymässä näköjään

niin, että jo sairaala-käsittekin on hämärtyvässä. Meillehän tulee telemediisiinaa, tulee telekirurgiaa, erilaisia päiväkirurgisia toimenpiteitä, jolloin siis fyysiset seinät välttämättä eivät ole se, mikä olisi tulevaisuudessa ymmärrettävä sairaalaksi, vaan pikemminkin toimintakokonaisuus, joka voi sijaita vähän eri paikoissa. Tietenkin toimeksiantosuhteen tässä kaikessa on se, jonka pitäisi säilyä selvänä: kuka vastaa siitä tiedosta, mikä jonnekin on rekisteröity ja sieltä siirtyy jonnekin muualle.

2 Marjatta Vehkaoja /sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä olisi soveltunut varmaan vastauspuheenvuoroksi myöskin. Kuuntelin huoneessani ed. Akaan-Penttilän puheenvuoroa, ja hän siinä pohdiskeli ääneen, minkä takia yksityistä sairaanhoitoa ei otettu esitykseen mukaan. Hän ei puheessaan kuitenkaan maininnut sitä ainoasta syytä, minkä takia sitä ei voitu edes harkita, ja se on tietysti se, että erikoissairaanhoidolaki koskee vain julkisia laitoksia. Näin ollen se oli mahdotonta tässä yhteydessä. Yksityistä sairaanhoitoa varten on olemassa oma lainsäädäntönsä. Se ei ollut tässä yhteydessä auki. Tietysti voidaan ajatella, että hallitus olisi voinut ottaa sen huomioon, kun se tätä asiaa valmisteli, koska olimme varmaan aika yksimielisiä siitä, että riippumatta siitä, onko yksityinen tai julkinen terveydenhuolto kyseessä, tämän tyyppiset asiat tulisi säädellä mahdollisimman yhdenmukaisesti.

Kiinnostavaa oli hänen puheenvuorossaan sairaalan määritelmä. Siinä olen ihan samaa mieltä. Mehän puhumme tänä päivänä jo kotisairaaloitakin. Esimerkiksi terveyskeskuksemme Vaasassa on avannut kotisairaaloita. Jokaisen ihmisen kotona on sairaala. Näin päästään hoitamaan vähän uusin keinoin.

3 Eero Akaan-Penttilä /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että ed. Vehkaoja, valiokuntamme puheenjohtaja, kiiruhti saliin kuullessaan tästä tärkeästä asiasta puhuttavan. Minä kyllä sanoin puheenvuorossani, että nimenomaan erikoissairaanhoidolain takia sitä ei voitu muodollisesti sinne sisälle laittaa. Tarkoitin, että valiokuntakäsittelyssä tämä asia olisi vähän toisella lailla voitu kohdentaa, koska hallitus ei sitä omaan esitykseensä erillisenä lakiehdotuksena halunnut ottaa mukaan. Otin sen täysistunnossa esille vain sen vuoksi, että jatkos-

sa muistamme myöskin tämän voimavaran, mitä yksityinen sektori meille merkitsee.

⁴ **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! Yksinkertaisuudessaan tämä laki pitää sisällään sen, että sairaanhoitopiiri voi saada tietoa potilaasta, joka on lähetetty terveyskeskuksesta sinne, niin ettei samoja verikokeita tarvitse ottaa ensin terveyskeskuksessa ja sairaalassa taas uudestaan.

On aivan ilmeistä, että tässä jäi vähemmälle yksityisen palveluntuottajan puoli, mutta nimenomaan se jäi sen takia ulkopuoliseksi, kuten täällä on todettu, että tässä on erikoissairaanhoitolain muutos. Mietinnössään valiokunta katsoo tarpeelliseksi, että myöhemmin selvitetään, voitaisiinko samanlainen oikeus myöntää vastaavia palveluja tuottaville yksityisille tahoille samoin kuin terveyskeskuksille. Tässä itse asiassa jäädään nyt odottamaan ministeriön uutta ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys arvo-osuusrekisterien keskittämistä arvopaperikeskukseen koskeksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 28/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 15/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi eräistä Valtion asuntorahastosta maksettavista avustuksista

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 67/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 7/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laeiksi Tiehallinnosta ja Tielikelaitoksesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 25/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 2/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Pohdin, millä tavoin toista käsittelyä alkaisin lähestyä, kun ensimmäisessä käsittelyssä käsitellin aika laajasti niitä näkemyksiä, joita minulla tästä lakiuudistuksesta on. Viime viikonvaihteessa eräs lehtiartikkeli antoi aiheen siihen, että ehkä olisi parasta lähteä liikkeelle siitä, mihin ensimmäisessä käsittelyssä jäin ja mihin lopetin. Silloin totesin, että eräs valiokunnassa kuultavana ollut asiantuntija totesi, että kyseessä on kaiken kaikkiaan varsin onneton asia. Siitä koituvat vahingot eivät tässä vaiheessa enää liene vältettäviä, mutta niiden tiedostamisella on oma arvonsa.

Näin päätin puheeni ensimmäisessä käsittelyssä ja toistan tässä toisessa sen saman. Se johtuu siitä, että yksi suurimmista maakuntalehdistä julkaisi neljän palstan jutun viikonvaihteessa, jonka otsake on "Tielaitos hoitaa päätiet ja aliura-koitsijat muut tiet". Tässä on haastateltu alueen

urakointiyksikön päällikköä, ja hämmästykseni oli suuri, kun luin, mitä hän sanoi. Väliotsakkeessa muun muassa on todettu, että "ei vaikuta pahemmin." Sen jälkeen on pikkasen tekstiä. Sen jälkeen tulee luettelo: Peräseinäjoki, Kuortane, Lehtimäki, Soini pikkuhiljaa suljetaan, toimintoja keskeytetään. Tämähän me kaikki tiesimme valiokunnassakin, että jotakin tulee tapahtumaan.

Mutta minä en voi ymmärtää lainkaan, että tällaisessa asemassa oleva henkilö sanoo seuraavaa, jos asianomainen toimittaja Martti Saranpää nyt on kirjoittanut sillä tavoin kuin haastateltava puhui: "Vaasan ja Seinäjoen urakointiyksiköt on yhdistetty hallinnollisesti vuodenvaihteessa. Yhdistämisestä ei juurikaan ole viestitetty talon ulkopuolelle. Martimo sanoo, että tämän asian osalta on oltu hieman suu supussa." Eli kun on tiedossa, että hallitus antaa esityksen ja asiaa käsitellään valiokunnassa, suu pidetään supussa.

Meillä on ollut valiokunnassa kuultavana asianomaisen teettäjäpuolen päällikkö. Ihmettelen, että tällaista asiaa ei tuotu esille edes valiokunnassa. Siellä esitettiin ja pohdittiin kaiken maailman kysymyksiä, mitä on tehty, mitä tulee tapahtumaan, ja sanottiin, että mitään kaameuksia ei tule. En tiedä, ovatko ne nyt kaameuksia, kun pienellä alueella neljä tukikohtaa lopetetaan jokuinkin välittömästi. Sitten tosiaan lehtiartikkelissa todetaan, että on vuodenvaihteessa jo yhdistetty suurempia hallintokokonaisuuksia, mutta pidetään suu supussa. Sen jälkeen, kun valiokunta on saanut mietinnön ulos ja se on ensi kertaa käsitelty eduskunnassa, aletaan puhua asiasta. Minun mielestäni kyllä valiokunnassa tällaiset asiat olisivat saaneet Tielaitoksen asianomaisen johdon taholta taikka ainakin pääjohtajan kertomana tulla esiin. Valiokunnan puheenjohtaja voi oikaista minua, jos muistan väärin, etteikö näistä asioista olisi kysytty, kun heitä kahteen eri kertaan kuultiin.

Eli yhä enemmän asia saa yllättäviä piirteitä. Niin kuin viime kerralla totesin, en koskaan ole 13-vuotisen urani aikana valiokunnassa joutunut sellaiseen tilanteeseen, että asiantuntija kertoo samassa kuulemistilaisuudessa erilaisia lukuja samasta asiasta. Tämä herättää joitakin ajatuksia ja nimenomaan sitä kritiikkiä, mitä valiokunnan mietinnössäkkin hyvin voimakkaasti tuodaan esiin, vaikkakin valiokunta enemmistön päätöksellä päätyi myönteiseen kantaan.

Eräs asia, joka, niin kuin ensimmäisessä käsittelyssä totesin, jostakin syystä ei tullut siinä kiireessä ilmeisesti mietintöön, ei haluttu saada, on nimenomaan hoitosakot. Itse olisin halunnut, että ne olisi otettu sinne tavalla taikka toisella, koska viikonvaihteessa sain käytännön esimerkkejä lisää, millä tavoin kyseinen tarkastaja hoitosakkoja esimerkiksi viime talvena on määrännyt, jolloin urakoitsijalla, pienyrittäjällä, ei ole mitään keinoa puolustautua, ei voi muuta kuin maksaa. Muun muassa valiokunnan puheenjohtaja totesi eräässä tilaisuudessa, että hän on kuullut, että jopa — mikäli muistan oikein siteerata valiokunnan puheenjohtajaa — urakkatarjoukseen sisällytetään tämän johdosta hoitosakkoja. Minä en silloin vielä tahtonut uskoa, mutta tämän viikonvaihteen aikana kuulin, kun muutamia soittoja kyseisiltä pk-yrittäjiltä tuli, että näin on todella tilanne.

Näillä yrittäjillä tällä hetkellä ei ole minkäänlaista oikeusturvaa. Tarkastaja määrää sakot, ja ne on maksettava. Ne sakot eivät ole kovinkaan pieniä, 5 000—40 000, 20 000—25 000 on normaalia. Eräs esimerkki: Hiekka-auto oli liikkeellä, minkä varmasti tarkastaja tiesi. Saman tienpätkän toisessa päässä mittarilla mitattiin kitkerointia, ja kun auto ei ollut ehtinyt vielä sinne saakka, siitä tuli sakko. Toinen esimerkki: Kun lumilingolla ajettiin ja lingosta lentänyt lumi tarttui osittain merkkiin, perästä tuli tarkastaja, ja väitetään, että hoitosakko tuli, kun ei ollut toista perässä harjaamassa sitä mukaa. Mielestäni jonkinlaista järkeä pitäisi olla siinä, millä tavoin rangaistaan mahdollisista todellisista laiminlyönneistä. Tällaisia sakkoja määrätään, vaikka ei ole ollut kohtuudella edes mahdollista hoitaa asiaa, vaikka tarkoitus olisi ollut.

Onko todella niin kuin ensimmäisessä käsittelyssä sanoin, että kyse on siitä, että halutaan vain tilastollisesti osoittaa esimiehille, että suoritetaan tarkastusta? Onneksi mietinnössä on lausumia, ja toivottavasti eduskunta hyväksyy ne. Valiokunnalla on vuosittain mahdollisuus seurata tätä toimintaa, miten se on kehittynyt. Silloin tämä valiokunta, mikäli eduskunta pystyy pystyssä koko vaalikauden, saa ehkä puheenjohtajan toimesta — toivottavasti nykyinen puheenjohtaja silloin vielä on — selvityksen muun muassa näistä asioista. Tämä puoli jostakin syystä jäi hieman sivummalle. Näitä asioita käsiteltiin lyhyesti, mutta ne jäivät valitettavasti hieman sivummalle.

Nämä seikat ovat mielestäni erittäin tärkeitä silloin, kun puhutaan pk-yrityksistä, nimenomaan vastuusuhte siinä tilanteessa, jos esimerkiksi Tielaitos, Lemminkäinen, Skanska tai YIT voittaa ison hoitourakan ja kilpailuttaa pk-yrityksiä. Jos tällaiselle yhden kahden auton yrittäjälle sattuu jokin pieni laiminlyönti, niin mikä on silloin vastuusuhte? Minun mielestäni se olisi ehkä pitänyt tarkemmin selvittää, ainakin tämän kirjoituksen perusteella, koska näyttää siltä, että nyt, aivan toisella tavoin kuin valiokunnassa kuultu Tielaitoksen edustaja, asianomainen urakointiyksikön päällikkö puhui siitä, että he hoitavat vain päätiet ja alirakoisijat hoitavat muut tiet. Se käsitys, minkä me saimme valiokunnassa, oli aivan toinen.

Arvoisa puhemies! Joudun ehkä hieman toistamaan, mitä äsken sanoin, koska liikenneministeri tuli juuri paikalle. Kertaan vain sen, että toivon, että asianomainen ministeri, mikäli asia menee huomenna läpi ja hyväksytään, huolehtii siitä, että hoitosakkojen osalta ministeriössä vaaditaan, että hallinto takaa sen, että jonkinlainen oikeusturva hoitosakoissa on. Ei voi olla sellainen järjestelmä, joka tällä hetkellä mitä ilmeisimmin on, ja josta esimerkiksi viime viikonvaihteessa minulle kerrottiin, niin kuin äsken eduskunnan pöytäkirjoihin totesin. Ei Suomessa mikään järjestelmä pelaa sillä tavoin, että ei ole mitään oikeusturvakeinoja. Tähän saakka on ollut, mutta toivon, että tämä osa paranee sillä tavoin, että siitä ei lähde kovinkaan suuria valituksia eteenpäin. Olen kuullut, että ulkomaalaislain osalta kovasti on puhuttu oikeusturvakysymyksistä, että pitää päästä vielä henkilökohtaisesti kuultavaksikin. Ei riitä, että saa valittaa.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu hyvin paljon ja myös valiokunnassa kuultu asiantuntijoita siitä, pitääkö olla erikoiskalustoa vai ei. Selvittelin asiaa tarkemmin vielä viime viikonvaihteessa, koska eräät valiokunnan jäsenet väittivät, että erikoiskalustoa voi käyttää myös muulloin. Varmasti voi, mutta nykyisin tilanne on kehittynyt siihen, että esimerkiksi talvitienhoidossa käytettävä auto pidetään periaatteessa vain 181 päivää vakuutuksessa nimenomaan sen vuoksi, että bonussysteemi pelaa, kun sitä ei voida käyttää muuna aikana. Kyseinen urakoitsija on pyrkinyt rakentamaan sellaisen auton, että tieliikenne-merkit eivät peittyisi eikä tien varrella olevien talojen ikkunoihin lentäisi kiviä ja lunta. Sellaista järjestelmää toistaiseksi ei ole hyväksytty työko-

neeksi jostakin syystä, vaikka sitä ei voi käyttää mihinkään muuhun kuin lumen auraamiseen, linakoamiseen jne. Sanoisin, että kyllä myös liikenneministeriössä asianomaisten virkamiesten tulisi miettiä tai edes käydä kentällä selvittämässä ja katsomassa, mikä tilanne on, jos valokuvista eivät ymmärrä, mikä on työkone ja mikä on kuorma-auto.

Kaiken kaikkiaan voi todeta, että on aika vaikeaa ajatella, millä tavoin pk-yritykset pärjäävät tämän jälkeen, jos pahimmassa tapauksessa käy niin, että yksityissektori osittain liittoutuu ja on ainoastaan kaksi tai kolme, jotka kilpailevat hoitourakoista. Onneksi valiokunta on mielestäni hyvin voimakkaasti ottanut kantaa nimenomaan niin sanottuun suunnittelu- ja viipalointipolitiikkaan, eli että hoitourakat eivät olisi niin suuria, kuin Tielaitoksen johdon taholta tuotiin valiokunnassa esille. Se tarkoittaa sitä, että jos mennään siihen, mitä Tielaitoksen johto esitti, niin ei yksikään pienempi yrittäjä voi lähteä siihen mukaan. Tällä hetkellä, niin kuin mietinnöstä käy ilmi, suurin osa kilpailutetaan. Se on käynyt tällä hetkellä aika jouhevasti, eli siellä on yhden kahden auton yrittäjiä, jotka ovat pystyneet kilpailemaan ja hoitamaan niitä tehtäviä, joita on kilpailutettu. Tässä on suuri vaara nimenomaan siinä, että maaseudulta pienet yrittäjät eivät pääse siihen todellisuudessa mukaan. Tällä hetkellä tietysti voi kilpailuttaa, niin kuin ensimmäisessä käsittelyssä totesin, muutamia asioita, joita minun mielestäni on hyvin vaikea kilpailuttaa, kun täytyy ottaa huomioon se, mistä asianomainen yrittäjä saa vakuudet. Puoli kuntaa pitää kiertää, saako sittenkään, ja viimeinen ainoa mahdollisuus on mahdollisesti kunta. Lähtekö kunta antamaan takauksen sitten tälle yrittäjälle?

Tässä on erittäin paljon ongelmia, jos urakakilpailu menee nimenomaan tähän suuntaan, kuin Tielaitoksen johto esitti. Mietinnössä tätä on pyritty lieventämään jonkin verran, mutta minua henkilökohtaisesti se ei tyydytä, koska minun mielestäni tämä ei edistä mitään. Niin kuin valiokunnan mietinnössä todetaan, ei edes pyydetäessä pystytty tuomaan mitään konkreettista esitystä, mistä ne 300—400 miljoonaa säästyvät. Tähän mennessä on säästetty porukkaa niin paljon ja myyty ulos kalustoa sitä mukaa, ja jotkut ovat väittäneet, että jopa alihintaan. Siihen minä en uskalla ottaa mitään kantaa, koska en tunne asiaa.

Mutta nimenomaan henkilökunnan osalta tämä ratkaisu saattaa olla todella turmiollinen.

Meille on annettu lupauksia, mutta me, jotka olemme olleet täällä pidempään, tiedämme, mitä ne lupaukset ovat olleet Postin osalta, VR:n osalta: eivät mitään. Vaikka ministeri eräessä seminaarissa eduskunnan auditoriossa joitakin aikoja sitten vannoni nimenomaan, että näin käy, että ketään ei sanota irti jne., ei kulunut kuin muutama kuukausi, kun valiokunnalle tuli tieto, että irtisanomiset ovat alkaneet.

Mielenkiintoisesti minun mielestäni on mieltäni kerrottu se tilanne nimenomaan sillä tavoin, kuin asiantuntijat kertoivat, että osalle henkilöstöä on ilmoitettu jo, että, oliko se nyt syyskuun alussa, pitää ilmoittautua työvoimatoimistoon. Jos et ilmoittaudu, et ota työtä vastaan, se on irtisanomisperuste. Sitten jos otat vastaan, niin silloin sinut voidaan sanoa irti tuotannollisista tai taloudellisista syistä. Tietysti silloin, jos yksityinen työnantaja menee nurin, niin ilman muuta loppuvat työt. Minusta tilanne on aika riskitoinen siitä huolimatta, vaikka eräät tahot tätä puolustavat hyvinkin voimakkaasti nimenomaan sillä, että henkilöstön asema on turvattu. Minä en näe sitä näin.

Toinen asia, jonka johdosta minä en voi tätä hyväksyä, on nimenomaan se, että hoitourakoitten enimmäispituus on liian suuri. Pk-ryrittäjät eivät voi osallistua tähän. Minä kannan huolta nimenomaan siitä, että he pystyisivät nyt hoitamaan niitä asioita. Nimenomaan silloin, kun hoitourakat olisivat pienempiä, heillä olisi paremmin mahdollisuus hankkia niitä vakuuksia, joita Tiehallinto tulee joka tapauksessa vaatimaan.

Näistä syistä ehdotan, että lakiehdotukset hylyttäisiin.

² **Tero Mölsä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle täytyy antaa tunnustus johdonmukaisuudesta, jolla hän tätä lakiesitystä on käsitellyt valiokunnasta lähtien. Tavallaan ne ovat ongelmakohtia, joihin hän puuttui, mutta sanoisin, että niiden käsittely on kuitenkin joka kohdassa edennyt parempaan suuntaan. Se oikeastaan näkyy siinäkin, että mieltäni on kahden henkilön vastalause; monet niistäkin, jotka epäilivät alun perin tämän lakihankkeen hyvyyttä, ovat viime kädessä kuitenkin kääntyneet tämän kannalle.

Se peruskysymys, jonka takia tähän on jouduttu menemään, on tietysti siinä, joka näkyy tämän vuoden budjetistakin, että ne määrärahat, joita hallitus on tienpitoon varannut, eivät riitä pit-

mään teitä kunnossa. Jos ed. Vistbacka lupaa, että rahaa tulee budjettiin niin paljon vastaisuudessa, että teitten kunnosta voidaan huolehtia, tietukikohdat voidaan säilyttää jnp., niin okei, silloin on kaikki hyvin, mutta itse en tähän usko.

³ **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä voisin todeta, että mikäli tällä asialla ei olisi ollut näin kiire, että se tämän kevätkauden aikana piti saada valiokunnasta ulos riittävän ajoissa, mihin puheenjohtaja täällä aikoinaan on syyt kertonut, niin voi olla, että tämä olisi ollut jopa siinä muodossa, että me kaikki olisimme voineet sen hyväksyä. Kehitystä tapahtui koko ajan, mutta minun mielestäni ei riittävästi sillä tavoin, että minä olisin voinut tätä hyväksyä.

Ed. Mölsä, miettikää nyt vähän: Ei kai yksittäinen kansanedustaja, on hän nyt oppositiossa tai hallitusryhmässä, suuremman tai pienemmän puolueen edustajana, voi mitään luvata. Mutta me kaikki tiedämme, että yhteistyössä voidaan jotakin saada aikaan.

⁴ **Mauri Pekkarinen /kesk**: Arvoisa puhemies! Kovin pitkälti, ainakaan ajallisesti, sanottavaa minulla ei enää ole, mutta kun näen salissa suomalaisen tienpidon ja suomalaisen tienrakennustyön merkittäviä, sanoisinko, vastuunkantajia kansanedustajien joukossa, niin jo heidän kunniaksennekin täytyy muutama sana tässä vielä sanoa.

Totean ensinnäkin sen, että kun hallitus esityksensä tähän taloon toi, keskustan eduskuntaryhmä totesi, että siinä muodossa, miten se esitetty oli, se ei voinut meitä tyydyttää. Ilmoitimme, että emme hyväksy sitä. Ilmoitimme, että pyrimme tekemään siihen parannuksia. Monista syistä parannukset hallituksen alkuperäiseen esitykseen olivat tärkeitä ja välttämättömiä.

Ensinnäkin siitä syystä parannuksia ja muutoksia oli tarpeen saada, että kyllähän tämän uuden logiikka tai perusajatus oli johtava siihen, kun kilpailuttamiseen sekä kunnossapidossa että rakentamisessa oltiin menemässä, että helposti olisi käymässä niin, että tienpidossa keskityttäisiin entistä enemmän mitassa entistä harvempien, entistä suurempien, entistä enemmän suurempaa liikennettä omaavien tiekohteitten rakentamiseen ja kunnossapitoon, ylipäänsä huolenpitoon. Ilman muuta näin. Huoli oli, että hivenenkin syrjäisemmät ja hivenenkin alemman as-

teiset tiet ja tiestö jäisivät vaille kunnollista huomiota yksinkertaisesti siitä syystä, että tämän tyyppisen kilpailuttamisen ajatus helposti vie tähän.

Sinänsä kilpailuttaminen on kuitenkin paikallaan ja perusteltua. Sille tielle astuminen ei voinut olla keskustalle mikään periaatteellisesti ylivoimaisen vaikea asia.

Kolmas seikka, joka meidän arvioissamme vaikutti hyvin merkittävästi, oli kysymys siitä, miten Tiehallinnon piirissä olevan henkilöstön käy, miten heidän työnsä turvaaminen jatkossa voidaan tehdä sekä siinä vaihtoehdossa, että uudistus tehtäisiin, että siinä, miten heille kävisi tilanteessa, ellei mitään uudistettaisi, jos kaikki jatkuisi entisellään. Näistä lähtökohdista aseutimme tähän työhön.

Kun valiokunnan työ on täällä ollut jo meidän käsittelyssämme pitempäänkin, ihan pelkistäen vain totean sen, että oikeastaan kaksi perusasiaa mietinnössä on ylitse muiden, joiden vuoksi keskustan eduskuntaryhmä pääpiirteissään tulee kannattamaan mietintöä. Muutokset lakiin, sen tärkeimpään pykälään, Tiehallinnon tehtäväpykälään, nimenomaan sellaiset muutokset, jotka tunnistavat tienpidon selkeästi osaksi aluekehitystä, tasapainoisen aluekehityksen vaadetta ja tarvetta, olivat ihan tärkeä ja hyvä asia. Se on nyt pykälään kirjoitettu, ja se on tässä mielessä jotain uutta.

Toinen asia, joka on aivan poikkeuksellista: Ei pykälään yleensä kirjoiteta sellaista määrettä kuin huolen kantamista alemman asteisesta tiestöstä. Nyt se on sinne kirjoitettu. Se turvaa mielestäni pitkälti sitä, että todellakin, kun peräti tehtäväpykälässä on näin sanottu, hallinnon myös käytännössä on tätä pykälää noudatettava ja otettava se omassa toiminnassaan huomioon. Nämä muutokset olivat tärkeitä.

Pykälämuutos äsken sanotulla tavalla oli toinen tärkeä asia, ja toinen erinomaisen tärkeä asia liittyy todella valiokunnan kantamaan vankkaan huoleen henkilöstöstä. Valiokunta on omilla lausunnoillaan ja mietinnössä muutoinkin yrittänyt etsiä sellaista pehmeätä tietä, pehmeätä ratkaisua, joka turvaisi työnsaannin joko hallinnon piirissä tai muissa likimain vastaavanlaisissa tehtävissä. Totta kai me, jotka olemme asioita seuranneet, niin kuin kaikki olemme pitkään, julkisen sektorin työllistämistä, tiedämme, että näistä suosituksista, näistä lausumista, kiinni pitäminen ei tule olemaan mikään helppo asia. Mutta

kun vankka tahdonilmaus nyt eduskunnan toimesta ollaan näiltä osin sanomassa, täytyy nyt sitten toivoa, että se tahdonilmaus käytännössä myöskin muuttuu teoksi, että henkilöstöstä huolehditaan, niin kuin valiokunnan hyvä mietintö henkii näiltä osin.

Totta kai lisäksi mietintöön sisältyy monta erinomaisen laaja-alaista ja -kantaista lausumaehdotusta, jotka uskon eduskunnan hyväksyvän. Harvoinpa taitaa olla niin, että mietinnössä on lausumia enemmän kuin pykälää. Tässä sisältöpykälää on vähemmän kuin lausumia tähän lakiin liittyen. Se mielestäni kertoo valiokunnan ja valiokunnan puheenjohtajan aktiivisuudesta ja koko valiokunnan väen aktiivisuudesta ja paneutumisesta itse asiaan.

5 Lauri Kähkönen /sd: Arvoisa puhemies! En käy toistamaan niitä asioita, mitkä lakiesityksen ensimmäisen käsittelyn aikana toin esille. Kuitenkin vielä lyhyesti henkilöstön asemaan.

Ensinnäkin siirtymäaikana siinä erittäin problemaattista on mielestäni kuntatyönantajaan tukeutuminen. Myös siirtymäajan jälkeen henkilöstön asema on erittäin epäselvä ja epämääräinen. Toisaalta siirtymäajan jatkaminen: Kuka takaa, että sitä yleensä jatketaan? Se ei sido varmasti toisia hallituksia. Mikä on kynnyksi siirtymäajan jatkamiseen? Paitsi että hyvin keskeisesti koen, että henkilöstön asemaa ja tulevaisuutta ei ole riittävän hyvin ratkaistu, tietysti on kyseenalainen alemman tieverkon liikenneturvallisuus, löytyykö kalustoa, millä hinnalla alemman tieverkon kunnosta pidetään huolta.

Kaiken kaikkiaan lakiesitykseen liittyy liian monia epävarmuustekijöitä. Toin silloin jo esille, että en voi sitä hyväksyä. Niinpä kannatan ed. Vistbackan hylkämisehdotusta.

6 Mikko Kuoppa /vas: Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä todetaan: "Liikenneminstö on ilmoittanut Tielaitoksen ohjaavan tarpeellisena pitämänsä henkilökunnan työvoimatoimistoon työnhakijaksi vuoden 2000 elokuussa." — Tämä on erittäin selvää tekstiä. Henkilökunta ohjataan työvoimatoimistoon työnhakijaksi. On selvää, että se tulee merkitsemään irtisanomisia ja sitä kautta Tielaitoksen alasajon alkamista.

Toista pontta, joka valiokunnan mietintöön on liitetty, ihmettelen suuresti. Tässä todetaan näin,

että eduskunta edellyttää, että henkilökuntaa ei lomauteta tai irtisanota eikä pakkosiirretä työssäkäyntialueelta toiselle siirtymäkauden aikana ja että hallitus laatii yhdessä kuntasektorin kanssa sille osalle Tielaitoksesta vapautuvaa henkilökuntaa, jolle ei ole käyttöä Tiehallinnossa tai Tielielaitoksessa, sijoitusohjelman.

Tietenkin on aivan hyvä, että on käännytty kuntien puoleen, mutta kun itsekin jonkin verran kunnalliselämässä olen ollut mukana, niin siellä tällä hetkellä kaivataan aivan muunlaista henkilöstöä kuin Tielaitokselta vapautuvaa henkilöstöä. Kunnissa kaivataan lähinnä sairaanhoitajia, terveydenhoitajia, opettajia, kotiaavustajia, lastenhoitajia jnp. Siitä henkilökunnasta on pula ja niille sektoreille tarvittaisiin lisähenkilöstöä, ei ehkä niinkään kunnan tekniselle puolelle, vaikka sielläkin on varmaan pula, mutta aivan muilla sektoreilla pula on varmasti kipein.

Tämä on tietenkin hyvä asia ja tätä voi kannattaa siinä mielessä, että henkilöstö yritetään sijoittaa. Siitä tietenkin täysi tunnustus valiokunnalle, mutta mielestäni tämä ei ole kovin johdonmukaista eikä realistisesti mahdollista. Se tässä on kaikkein huonoin puoli henkilöstön kannalta. Tämän johdosta takuut, mitä henkilöstölle on pyritty luomaan, mielestäni ovat juuri sen paperin arvoisia, mihin ne on kirjoitettu. Tämä on huono asia.

Lisäksi tässä on periaatteellinen asia. Kun Tielaitos liikelaitostetaan, se merkitsee yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien supistumista myös tällä osa-alueella. Tämä on yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien supistamista ja alarajaa eli myös yksityistämistä. Kehitys näyttää johtavan joka hallinnonalalla samaan suuntaan, enkä voi pitää sitä oikean suuntaisena. Tielaitoksen liikelaitostaminen merkitsee tulevaisuudessa — uskallan väittää edelleenkin — sitä, että liikelaitos yhtiöitetään lähivuosina. Näin on käynyt muillekin. Esimerkiksi Posti on tällainen yhtiöitetty liikelaitos, ja se merkitsi myös Posti- ja telilaitoksen pilkkomista moneen osaan. Ilmeisesti tämäkin tullaan vielä pilkkomaan useampaan osaan. Se merkitsi myös Postin henkilöstön supistumista, Postin palvelujen heikkenemistä se on merkinnyt ja tulee edelleenkin merkitsemään, ja pelättävissä on, että myös Tielaitoksen puolella käy samalla tavalla. Loppujen lopuksi suurena maksumiehenä on "haalarikansa", jota työpaikkojen menetyksen eniten koskee. Tavalliselle työläi-

sellehän, joka on tehnyt kymmeniä vuosia Tielaitoksella töitä, lopputili sieltä viimein tulee.

Näin ollen tulen toisen käsittelyn äänestyksessä äänestämään Tiehallinnon liikelaitostamista vastaan eli sen puolesta, että lakiehdotukset hylätään.

Ed. Huuhtanen merkitään läsnä olevaksi.

7 Hannes Manninen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tielaitoksen liikelaitostamisen historia on monella tapaa pitkä ja ehkä kummallinenkin. Kun tätä hanketta on viety eteenpäin, voi todeta osin ed. Vistbackan puheenvuoroon yhtyen, että monessa yhteydessä reki on kulkenut hevosen edellä. Ehkäpä se on yksi suuri syy siihen, että tämä hanke on ollut vaikea hyväksyä ja että tämän hankkeen tiimoilta esiintyy niin paljon epä-määräisiä lupauksia ja puheita, eikä myöskään luottamus ole varmaan tästä toimintatavasta kohtunut.

Hallituksen esitys sellaisenaan olisi merkinnyt todella mittavia muutoksia ja vaikeuksia monille alueille. On todettava, että esitys on valiokunnan käsittelyssä kulkenut huomattavasti parempaan ja selkeään suuntaan, ja tästäkin on syytä antaa kiitos valiokunnalle, vaikka mielestäni kuitenkin käytettävissä olevassa ajassa valiokuntakaan ei ole voinut päästä sellaiseen ratkaisuun, joka ainakaan minua kaikilta osin tyydyttäisi.

Viime maanantaina Lapin tiepiiriin täydyessä 75 vuotta oli tilaisuus keskustella piiriin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden kanssa. He eivät antaneet kannatustaan myöskään valiokunnan mietinnölle. Heidän käsityksensä mukaan uudisrakentaminen ja vastaava olisi täysin luonnollista panna yleisen kilpailun piiriin, mutta he katsoivat, että normaali peruskunnossapito ja muu vastaava monilta osin ei tule hoidettua sillä tehokkuudella ja asiantuntemuksella kuin tänä päivänä tapahtuu.

Eräs heistä lähes 30 vuotta sillankorjaustiimisä olleena totesi, että kun hän oman alueensa kaikki maantiesillat yhdessä tiimin kanssa on huoltanut, hoitanut, ja jatkanut niiden ikää perusparannuksilla 30 vuotta, ei hän voi mitenkään uskoa, että esimerkiksi vuosittain vaihtuva urakoit-

sija ja sen henkilökunta pystyisi samalla asian-
tuntemuksella tätä tehtävää hoitamaan. En voi-
nut sanoa vastaan tälle perustelulle, oli se miele-
stäni niin laittamattomasti sanottu.

Samalla on ehkä syytä todeta, mikä täällä tuli
esiin, että tämän yhteydessä on annettu monia lu-
pauksia mutta valitettavasti ne lupaukset eivät
ole useinkaan realisoituneet todellisuudeksi.
Niinpä tiedän hyvin, että etelän herrojen lupauk-
set eivät ole kovin korkeassa kurssissa ainakaan
Lapissa, vielä vähemmän nykyhallituksen minis-
tereiden lupaukset. Sellaista jälkeä hallituksen
politiikka on viime vuosina saanut aikaan Lapis-
sa ja muillakin maamme kehitysalueilla.

Arvoisa puhemies! Koska valiokunnassa ei
ole pystytty riittävästi kaikilta osin tekemään ni-
itä parannuksia, joita olin toivonut ja odottanut,
en voi kannattaa valiokunnan esitystä.

8 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies!
Eräänlainen, kollektiivinen, kokoava vastauspu-
heenvuoro käytettyjen puheenvuorojen johdosta.

Ensinnäkin totean — lähdän loppupäästä —
ed. Manniselle, että henkilökohtaisesti olen hän-
nen kanssaan, samoin kuin Lapin kenttäväen
kanssa aivan samaa mieltä siitä, että talviperus-
kunnossapito olisi ollut erittäin paljon parempi
säilyttää nykyisellään, 700 miljoonan markan
potti, virastomuotoisena hoitojärjestelmänä,
asiantuntijahoitojärjestelmänä. Vielä totean kor-
jauksena, että urakkasopimukset ovat siis kolmi-
vuotisia eikä yksivuotisia. Tästä sopivasti voin
hypätä ed. Vistbackan, entisen liikenneministe-
rin, asiantuntevaan puheenvuoroon. Hänhän osaa
nämä asiat harvinaisen tarkkaan ja selvästi.

Ensinnäkin tiedonsaannista: Onhan tämä ollut
äärimmäisen tuskallinen prosessi. Tässä kävi
sillä tavalla, jääköön se historian lehdille, kun
joskus tehdään Tielaitoksen historiaa, eduskun-
nan pöytäkirjasta historiankirjoittajalle kopioita-
vaksi, että meillä oli asiantuntijoita, jotka oli ta-
vallaan ilmoitettu todelliseksi asiantuntijoiksi, jo
siinä vaiheessa, kun esitys tuli ensimmäisen ker-
ran valtioneuvostoon. Mutta kun sitten piti tulla
valiokuntaan, niin pupu meni pöksyyn, ei suin-
kaan sen takia, että jollakin tavalla henkilöko-
htainen kantti olisi siinä vaiheessa pettänyt, vaan
siksi, että työnantajan taholta oli ilmoitettu hy-
vin karusti, että sinne ette sitten mene.

Toinen oli se, että me emme saaneet esimer-
kiksi tiejohtajilta tilastotietoja, joita pyysimme,
vaikka ne tiedot nyt ovatkin mietinnössä. Ne on

saatu sillä tavalla, että me olemme käyttäneet
eräänlaista kyökinpörrastietä siten, että ne asian-
tuntijat, jotka saatiin, joilla oli nämä tiedot, toi-
mittivat ne meille monistettavaksi ja jaettavaksi
valiokunnalle. Sillä tavalla niitä voitiin käyttää
mietinnön aineistona. Tämä on ollut äärimmäis-
sen tuskallinen prosessi kaiken kaikkiaan.

Sitten ed. Vistbackalle hoitosakkojutusta: Ai-
van oikein, kyllä juuri puhuvakin mieltä tapaa,
millä tavalla asia voitaisiin mietinnössä käsitel-
lä. Minä jouduin tekemään sillä tavalla, kun tämä
ei muuten ruvennut aukeamaan, että kävin yksi-
tyisen kuulemisen. Maanantaita vietin eduskun-
nan kabinetissa ja kuuntelin Tielaitoksen ihmi-
siä, samoin kuin maakunnassa, ja sain tästäkin
yksityiskohtaisen kuvauksen. Mutta kun ei löyty-
nyt ketään, joka olisi tullut kertomaan sen ed.
Nepposelle, joka kantoi huolta, että jokaisen asi-
an pitää olla dokumentoitu viimeiseen pistee-
seen saakka, niin ei siitä voinut kirjoittaa mitään.
Ketään ei saanut kertomaan valiokunnassa ja
tuomaan sitä paperilla sinne. Tässä sitä ollaan
puhtaan kaulan kanssa. Ed. Vistbacka oli asiassa
aivan oikeassa. Se olisi ehdottomasti pitänyt ku-
vata juuri niin kuin se on. Hänen kuvauksensa oli
täsmälleen se kuva, minkä minä olen saanut yk-
sityisessä kuulemisessa, mutta niin sanottu todis-
tajalauma jäi puuttumaan ja sillä tavalla se asia
on auki ja se jäi auki tästä. Nytpähän tuli pöytä-
kirjaan kirjoitettua niille, jotka tästä asiasta ovat
kiinnostuneita.

Edelleen tässä samassa yhteydessä voidaan to-
deta, että Tiehallinto harrastaa jopa kolminker-
taista turhaa tarkastustoimintaa nykyisellään. Eli
tarkastajat kiertävät katsomassa tietäen, ettei ku-
kaan ole tehnyt sillä välillä yhtään mitään. No,
puuhaa piisaa. Paljon tämmöistä asiaa. Päätie—
sivutie-asiakin oli yksityisesti tiedossa, mutta
kun ei ole ketään, joka olisi sanonut sen valio-
kunnassa. Asianomainen tiejohtaja oli siellä
kuultavana, niin kuin ed. Vistbacka totesi. Jäl-
leen: Mitäs nyt sitten kirjoitat, kun ei ole sitä vi-
rallista todistusta, asiantuntijalausuntoa?

Ed. Vistbacka kantoi huolta pk-yrittäjistä.
Minä jättäisin sen k:n pois, koska tällä alueella ei
ole k- eli keskisuuria yrittäjiä. Siinä se puute
juuri on. Meillä on vaan p- ja sitten isoja yrittä-
jiä. Siitä juuri se olennainen siivu on pois. Se asia
toki käy mietinnöstä jollakin tavalla ilmi.

Edelleen totean ed. Kuopalle vielä, kun hän
sanoi ensin, että se tämän vuoden elo—syys-
kuun prosessi johtaa irtisanomiseen, ja sitten hän

siteerasi, että ei johdakaan. No, siinä on pieni riski. Ei se johda irtisanomiseen missään nimessä. Kunta-asiaakin on olennaista se "muulle julkiselle sektorille". Kuntasektori on vain siltä varalta, että sieltä löytyy yhteistyökumppani, kun rahaa on käytettävissä, ja siinä kaikki.

Sitten vielä yksi asia. Kun siellä pohditaan 300—400 miljoonan markan säästöoptiota, hyvin merkittävää on se, että täsmälleen tältä samalta paikalta kävi liikenneministeri Heinonen ilmoittamassa, että nämä lausumat toteutetaan viimeiseen piirtoon saakka ja mietintö hyväksytään. Se tarkoittaa sitä, että myöskin sitä kohtaa koskeva arkirealismi on juuri niin kuin se on kirjoitettu, hyvin karusti ja yksiselitteisesti.

Arvoisa puhemies! Toistan sen, mitä sanoin ensimmäisen käsittelyn aikana, että tämä 300—400 miljoonaa markkaa on vähän kurja juttu siitä syystä, että sitä jossakin valtiontalouden nykyistä huonommassa tilanteessa voitaisiin käyttää itse tienpitoa vastaan, eikä niin, luomalla kuva, että siellä on nyt irtanaista rahaa ja käyttäkää sitä, että teille ei anneta lisää rahaa. Sen takia on hyvä, että se on arkirealismiin puiteissa todettu.

Arvoisa puhemies! Kuinka sitten ylipäätään voi olla, että olen sitä mieltä, että tämä pitää hyväksyä? Olen sitä mieltä, että tällä hetkellä on ajauduttu siihen tilanteeseen, että kilpailuoikeudellisesti, jos ollaan tarkkoja, nykyisessä torsossa tilanteessa tuotanto ei voi tehdä varsinaisia omia urakkatarjouksia vaan olla alirakoitsijana yksityiselle puolelle, jolloin tuotannon ihmiset ovat tavallaan turhan päällä. Siinä on irtisanomisen paikka tuotannollis-taloudellisilla perusteilla. Siksi kahdesta pahasta pienempi paha on se, että tämä hyväksytään.

⁹ **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tässä kieltämättä yksityistä kuulemista joutunut harrastamaan jopa henkilöstön pelottelunkin takia. Johtopäätöksiä olisi kuitenkin pitänyt tehdä olennaisilta osin. Ei oikein riitä ja auta se, että todetaan, että hoito olisi pitänyt irrottaa rakentamisesta. Liikenneturvallisuuden ja alueellisen työllisyyden ja ennen kaikkea perusinfran kunnossapidon kannalta olisi pitänyt hoito ilman muuta jättää yhteiskunnalliseksi perustehtäväksi. Tämä on ydinkysymys. Sen takia minua kovasti mietityttää, että ilmeisesti valiokunnan enemmistö on ollut sitä mieltä, että myös perusinfran kunnossapito eli hoito piti antaa kilpailun ja markkinavoimien alttarille. Se

minua huolestuttaa, että todella liikennevaliokunnassa tällainen tilanne oli, koska enemmistön tahdon vastaisesti tämä surkea esitys ei olisi edennyt saliin.

¹⁰ **Tero Mölsä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki kuvasi tätä surkeaksi ratkaisuksi. Hän esitti, että nimenomaan hoitourakat olisi pitänyt irrottaa rakentamisurakoista. Kyllä se oli esillä valiokunnassa. Ei se mitenkään läpi päässyt sieltä käsittelemättä. Kysymys on vain siitä, että jos se olisi tullut kuvaan mukaan, yhtä kaikki tämä uudistus olisi sen myötä kaatunut. Todettiin, että liian kapea sektori on kilpailuttaa pelkkä rakentaminen, vaan siihen kuuluu koko tienpito, johon kuuluvat myös hoitourakat. Ed. Rajamäki, voidaan kyllä totuutena puhua suuria asioita, mutta toteaisin, että tästä asiasta on puhuttu hyvin paljon.

¹¹ **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mölsä, muistella nyt, mitä valiokunnassa oli. Hoitourakka ja teiden rakentamisurakka ovat aivan eri asioita. Ei niistä samana päivänäkään voida puhua, ed. Mölsä, ja siinä se ongelma olikin, kun osa ei ymmärtänyt sitä, että teiden hoitaminen on eri asia kuin teiden rakentaminen.

Ed. Takkula merkitään läsnä olevaksi.

¹² **Tero Mölsä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackan kanssa istuimme todella vierekkäin, ja melko sanatarkasti liikenneministeriön edustaja Tervala totesi, että jos tähän mennään, esitys vedetään pois. Näin yksinkertaista se on. Jos sitä olisi haluttu, totta kai näin olisi voitu menetellä, mutta liikennevaliokunta ei näin halunnut.

¹³ **Olli Nepponen /kok**: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämän asian käsittely liikennevaliokunnassa on ollut varsin vaikeaa ja jopa poikkeuksellista. Lopputulokseen on kuitenkin päästy, ja olen vahvasti sen takana, että valittavista vaihtoehdoista tämä ratkaisu, mikä nyt on esillä, on paras. Onko se kuitenkin joistakin muista, mutta niistä, joita oli esillä, se on ainut toteuttamis-

kelpoinen. Paluuta vanhaan ei ole mitenkään, sillä henkilöstön asema on ollut erittäin vaikea tilanteessa, jossa he joutuvat odottamaan vuodesta ja kuukaudesta toiseen, mikä on ratkaisu. Kun ratkaisu nyt syntyy, niin toivottavasti siitä edetään johdonmukaisesti, ja ainakin ne selvitykset, joita minulle on tullut, osoittavat, että henkilöstön tulevaisuuteen on todella panostettu. Olen vakuuttunut siitä, että Tiehallinnon ja Tielikelaitoksen puolella tullaan tekemään kaikki mahdollisimman hyvin, niin että henkilöstön asema hoidettaisiin kaikkien lainsäädännöllisten ja muiden seikkojen puitteissa, mitkä on mahdollista tehdä.

Tämä varmasti koituu toivon mukaan ratkaisuna myöskin meidän tienpidollemme parhaaksi, mutta haluan toistaa sen, että tässä yhteydessä tarvitaan myöskin perustienpitoon varoja lisää. Teiden kunto on auttamattomasti heikkenemässä.

¹⁴ **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Voi todeta, että markkinatalous Suomessa etenee monella eri tavalla. Nyt se on tulossa sellaisellekin puolelle, mihin ei varmaan menneinä vuosikymmeninä olisi ehkä kuviteltukaan voitavan mennä. Se on tietysti monelta osin ihan tervettä ja toivottavaakin, koska näin saadaan tehokkuutta ja vähäiset tai ehkä ainakin niukat varat sellaiseen käyttöön, mikä on tarkoituksenmukaista. En voi puutteellisen asiantuntemukseni vuoksi syyttää Tielaitosta mitenkään tehotomuudesta, mutta todennäköistä on, että tehoa sieltä on lisääkin saatavissa ja varoja ohjattavissa varsinaiseen tienpitoon hallinnon ja byrokratian puolelta.

Huolta tässä uudistuksessa todellakin on syytä kantaa siitä, miten teiden hoito laajassa maassa toteutuu. Meillä on arvokas tieverkko. Sen hoito on kansallinen velvollisuus. Kansallisuusomaisuutta pitää aina hyvin hoitaa. Tässä yhteydessä on ilolla todettava, että valiokunta on sisällyttänyt lakiehdotukseen 2 §:n, joka tuli ensimmäisessä käsittelyssä hyväksytyksi. Siinä on tärkeitä kohtia. Tietysti aina voimme pohtia, mikä on edes pykälän pysyvyys. Eduskuntahan voi yksinkertaisella enemmistöllä muuttaa pykälää haluamallaan tavalla, ja jos hallitus jossakin vaiheessa toteaa, ettei se halua tai pysty kakkospykälää eduskunnan tahdon mukaisesti toteuttamaan, se voi esittää muutosta ja eduskunnassa se voi mennä läpi. Näin voi tietysti tapahtua, oli tilanne mikä tahansa. Ehkä näin on toisaalta sikäli

parempi, että nyt tämän tyyppistä pykälää ei ole-massa lainkaan, eli eduskunnan tahtoa ei tässä suhteessa ole missään nähtävissä, ainoastaan budjetin perusteluissa voi jotakin tämänsuuntaista olla, mutta lain tasoa ei näillä määräyksillä ole. 2 § on todella arvokas ja tärkeä tässä kokonaisuudessa. Se helpottaa suhtautumista myönteisesti kokonaisuudistukseen.

Edelleen on paljon puhuttu henkilöstön asemasta, ja näin äkkiä ajatellen näyttää siltä, että säästöt, joita uudistuksen myötä on luvattu, aika pitkälti tulevat henkilöstön vähenemisen kautta. Eli tiehallinnosta poistuu väkeä, ja osittain aika nopeaan, ja näyttää olevan jo menossa sellaista kehitystä, että sitä jo toteutetaan, vaikka uudistus ei vielä ole edes voimassa. Se on toisaalta järkevää ja viisasta, mutta toisaalta ikävää, koska haja-asutusalueilla ja maakunnissa, missä vähentämistä erityisesti tapahtuu — eihän Helsingissä Tielaitoksella ole lapiomiehiä eikä konemiehiäkään, kun täällä Tielaitos ei taida paljon teitä ja katuja kunnossapitää, vaan nämä kohdistuvat nimenomaan suomalaisiin maakuntiin — vastavia työpaikkoja ei ihmisille kovin hyvin ole eikä ole näkyvissä tulevaisuudessakaan.

Valiokunta esittää kakkosponntta, joka on sinänsä ihan ok ja hyvä, tärkeä. Joiltain osin se on ongelmallinen siinä suhteessa, että se jäykistää uudistusta, mutta toisaalta henkilöstön kannalta se on välttämätön ja paikallaan. Kakkoslausumaehdotuksessa on käsittämätöntä kuntasektorin vetäminen mukaan, ja kun vielä todetaan tämän sisältävän myös kuntasektorin vakanssisiirrot, niin ei meillä yleensä ole tehty valtiolta kunnille vakanssisiirtoja. Kyllä saman työnantajan sisällä on tehty vakanssisiirtoja eli valtion laitoksesta toiseen voidaan tehdä, mutta aika hankalaa on, että valtio ja kunnat, 450 kuntaa, kävisivät neuvotteluja vakanssisiirroista niin, että näin tapahtuisi.

Tiedän, ed. Pulliainen, että tämä on vain eräs osa tässä, ja äsken totesitte, että tämä on pienehkö osa, mutta kuntasektorin tähän tällä tavalla vetäminen tuntuu erittäin ihmeelliseltä nimenomaan mainiten vakanssisiirrot ja edelleen, että siirtyville henkilöille taataan palvelussuhteen ehdot niin sanottuina vanhoina työntekijöinä eli että valtiolta siirretään henkilöitä kunnille vakanssisiirroilla vanhoina työntekijöinä. Tämä on aika outo järjestely, jonka valiokunta on sisällyttänyt lausumaansa. Voi olla, että tämä on vain kaunista ajattelua ja hyväntahtoisuutta, mutta

erittäin kyseenalainen menettely sinänsä. Kyllä valtion tulee pyrkiä itse huolehtimaan työntekijöidensä asemasta ja tulevaisuudesta eikä siirtää heitä kunnille. Ei edes tällaista ajatusta olisi viisasta näin arvokkaaseen yhteyteen lisätä ja nostaa, kuten nyt on tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Tähän kokonaisuuteen liittyy rahoituspaketti, josta äsken lisäbudjetin täydennyksen osalta keskusteltiin, ja se tuo kokonaispakettiin ikäviä piirteitä, koska sillä ostetaan tukea hallituksen esitykselle. Tällainen menettely mielestäni ei ole kohtuullista eikä vastuullista, ja älköön tällainen menettely, että merkittävälle uudistukselle hankitaan tukea eduskunnassa satojen miljoonien paketilla, tulko tavaksi. Se murentaa uskottavuutta uudistuksen todelliselta arvolta ja merkitykseltä. Tämä kohta tekee hankalaksi suhtautumisen myönteisesti tähän uudistukseen.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin katsottava kokonaisuutena hallituksen esitystä, mietinnön tekstejä, muutettua pykälää ja lausumia. Lausumat kuten pykäläkin voivat olla vain sanahelinää. Jos niitä halutaan muuttaa, niin se saattaa onnistua helpostikin, ja tiedämme, että eduskunnan lausumat, vaikka ne ovat yksimielisiäkin, eivät aina näytä merkitsevän yhtään mitään, ehkä istuvalle hallitukselle jonkin verran, mutta tulevia ne eivät enää tunnu sitovan. Tänne tulee hallituksen kertomus, jossa esitetään, että lausuma poistettaisiin tarpeettomana tai muuta sellaista. Ne saattavat mennä pienellä pohdinnalla historian lehdille, ja ollaan siinä tilanteessa, mikä on ehkä ollut alkuperäinen tavoite ja tarkoitus, joka voi olla tässä asiassa se, että tänne tuodaan myös yksityistäminen, yhtiömuoto, mukaan jossakin vaiheessa. Sitä en pidä ollenkaan hyvänä. Yhdyn selkeästi siihen, että hoitopuoli olisi pitänyt jättää puhtaasti valtion toiminnaksi.

Kun kokonaisuus joudutaan ratkaisemaan huomissa äänestyksessä, olen harkinnut, että saatan voida luottaa liikennevaliokunnan puheenjohtajaan Pulliaiseen, joka on hyvin perehtynyt asiaan, ja kun omankin ryhmän edustaja Seivästö, joka on vakaa ja varsin viisaaksi osoittautunut, harkitseva kaveri, valiokunnassa mietinnön hyväksyi, saatan äänestää tämän uudistuksen puolesta. Kun vielä sain Keski-Suomen tiepiiristä sellaisia tietoja, että siellä tämä ei suuria ongelmia näyttäisi tuottavan, niin ehkä on perusteita hyväksyä tämä. Mutta paljon kysymyk-

siä ja paljon toiveita tähän sisältyy. Uskon ja toivon, että ne toiveet hyvällä tavalla toteutuvat.

¹⁵ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän kauniista sanoista ed. Kankaanniemeä. Mitä tulee kakkosponteen, niin täällähän sattuu kuitenkin lukemaan näin: "- - muulle julkiselle lohkolle käyttäen muun muassa vakanssiirtoja." Siinä oli se olennainen pointti, eli se viittaa siihen. Tämä tästä.

Kuitenkin, arvoisa puhemies, kyllä Suomen historia ja eduskunta tuntee sen, että on valtiolta niin sanotusti kunnalle siirretty. Se tapahtui 1970-luvulla, niin kuin ed. Kankaanniemi hyvin muistaa. Silloin tehtiin työministeriön pääluokan kohdalla sillä tavalla, että siirrettiin rahaa. Siellä oli valtiolla niin sanottu virastotyöntekijämomentti, ja sitten kun keksittiinkin, että potentiaaliset tehtävät ovatkin kuntapuolella, siirrettiin ne valtion momentilta kuntapuolen momentiksi työministeriön pääluokkaan, ja sieltä saattoi kuntapuoli hakea näitä varoja ja perustaa sitten jopa vakansseja jnp. näillä porkkanarahoilla. Kyllä tätä on käytetty. Muun muassa ed. Vehkaojan kanssa kävimme tämän historian tarkkaan läpi ykköskäsittelyn aikana.

¹⁶ **Mauri Salo /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Liikennevaliokunnan mietintö on syntynyt kovan työn tuloksena ja sen 2 §:ään on tullut merkittävä lisäys, joka on sinänsä hyvä asia. Tiehallinto varmasti elää tulevaisuudessakin omaa elämänsä, mutta Tielikelaitoksen kohdalla tilanne saattaa olla kolmen vuoden päästä jo aivan erilainen. Tämä liikelaitos joutuu tilanteeseen, jossa se aina joutuu tekemään kaikki työt halvimmalla mahdollisella markkinahinnalla. Se on tietenkin sen heikko puoli. Itse olisin kokenut ja nähnyt asian niin, että Tielikelaitosta ei olisi tarvinnut synnyttää, vaan tätä tuotannon osaa olisi supistettu niin, että sillä olisi ollut täystyöllisyys, ja siten ne muut palvelut ostettu.

Tähän tilanteeseen on tultu, kun valtio on merkittävästi vähentänyt budjettirahoja tiestön ylläpitoon. Kuitenkin on olemassa miehitys ja koneistus nimenomaan sitä tarvetta varten, jota suomalainen tiestö edellyttää. Nyt me olemme ihan uudessa tilanteessa. Näillä rahoilla, joilla tällä hetkellä toimitaan, ei kyetä ylläpitämään tiestöä. Tästä myös Tielaitoksen ongelmakenttä tällä hetkellä johtuu. Toivottavasti valtio pitää huolen siitä, että meillä jatkossakin on myös valtion omis-

tuksessa tielaitos, joka pitää kriisienkin aikana suomalaisen tiestön kunnossa.

¹⁷ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Salon puheenvuoron johdosta: Ed. Salo on ihan oikeassa nimenomaan siinä, että tämä saattaa aiheuttaa nyt sen, että kun kilpailua tulee, niin joku yksityinen "piruuttan" tekee niin halvan tarjouksen, että Tieliikelaitos ei pärjää, jolloin tämä osa henkilöstöstä joutuu todellisiin vaikeuksiin, jos sillä yksityisellä sattuu olemaan niin paljon rahaa. Tällöin kysymys on, riittääkö se 90 miljoonaa. Ehkä ei riitä. Silloin pitää saada lisää sinne. Tämä on kaikkein heikoin kohta tällä hetkellä.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

9) Hallituksen esitys siemenkauppalaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 45/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 7/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan laakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Jos aamun lehdissä kerrottaisiin, että suomalainen ruokahuolto on vaarantunut, jos kerrottaisiin, että satoja miljoonia markkoja, ehkä miljardeja markkoja on menossa kankkulankaivoon, niin jos täällä eduskunnan isossa salissa sattuisi olemaan kyselytunti, käytäisiin aika pirteä keskustelu sen asian johdosta, kuinka on saatettu ajaa asiat tähän jamaan, kuinka ylipäättään voi jokin tällaista tapahtua. Suomen hallitus on 70-luvulla kaatunut 20 miljoonaan markkaan, niin kuin poliittisesta historiasta muistamme.

Kuitenkin olemme juuri nyt sellaisen asian kanssa tekemissä, jossa nämä kuvaukset ovat täysin relevantteja — siis asiaan liittyviä, suomen kielellä — ja vaikuttavia ja jossa on kuitenkin äärimmäisen vaikea näköjään tajuta, kuinka isosta asiasta on kysymys. Näin oli vuonna 1993,

kun siemenkauppalakia silloin käsiteltiin. Silloinen hallitus toi tänne esityksen, joka olisi käytännössä merkinnyt sitä, että sen geeniperinnön vaaliminen, johon perustuu meidän kotimaisten viljelykasviemme satoisuus, olisi perustavaa laatua olevalla tavalla vaarannettu, suoranaisesti jopa ajautettu tilanteeseen, että sitä ei nyt lähes kymmenen vuotta myöhemmin enää olisikaan. Ehkei nyt ihan näin lähellä oltaisi, mutta sinne päin.

Silloin maa- ja metsätalousvaliokunta katsoi, että näin ei voi olla, ei näin voi päästää tapahtumaan, vaikka EU:n piirissä sellaisenaan silloiseen Etaan, nyt Euroopan unioniin liittyen saataisikin olla ihan sikäläisten suurten ylikansallisten yritysten intressissä ajaa asia siihen tilanteeseen, että suomalaisilta oma ruokatuotanto loppuu. Siihen ei kerta kaikkiaan tällaisesta yleisrooppalaisesta integraationäkökulmasta voi suhtautua myönteisesti. Niin kävi silloin vuonna 1993, että eduskunta muutti siemenkauppalain perusteiltaan toiseksi.

Sen jälkeen, kun on siirrytty vuoden 1995 alusta lukien Euroopan unionin jäsenyyteen ja kun oli pakko ylimenokauden mentyä ottaa jollakin tavalla EU-direktiivistö huomioon, on täällä aina käsitelty siemenkauppalain muutosta vuodeksi kerrallaan ja toistettu niitä ponsia, jotka eduskunta silloin alun perin asian tiimoilta toimeksiantona istuville hallituksille toimittaessa Euroopan unionissa antoi.

Nyt siemenkauppalaki tuotiin tänne jälleen uutena kokonaisuutena, jossa EU-direktiivistö on samassa hengessä kuin aikaisemminkin kuvassa mukana. Hallituksen esityksen lähetekeskustelussa palautin tämän historian mieliin ja totesin, että on mitä ilmeisintä, perusteltua tarvetta siihen, että hallituksen esitystä pieneltä osalta muutetaan ja erikoisesti muistutetaan nyt istuvaa hallitusta ja tulevia hallituksia siitä, että tästä perintöaineksen säilyttämisestä täytyy pitää kiinni ja taata sillä tavalla oma kotimainen ruokahuolto kaikissa olosuhteissa, mitkä ne olosuhteet tulevaisuudessa saattavat ollakin.

Niin sitten maa- ja metsätalousvaliokunta palautti nämä aikaisemmat ponnet mieleen, jotka nyt tarjotaan eduskunnan hyväksyttäväksi. Lisäksi on sitten maatiiskasvien siemenasiaa nimenomaan geeniaineksen säilyttämistarkoituksessa tarkennettu sillä tavalla, että ei missään tilanteessa pääsisi tapahtumaan sitä, että tähän niin sanottuun sertifiointipakkoon vedoten ajaututtaisiin siihen tilanteeseen, että jonkun yksittäisen virka-

miehen toimenpitein tehtäisiin kohtalokas virhe. Tässä suhteessa, arvoisat kaksi puhemiestä, olen sitä mieltä, että maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt aivan oikean teon siinä, että se on käynyt hyvin tarkkaan hallituksen esityksen läpi ja yksimielisesti suorittanut tarpeelliset tarkennukset, jotka voivat vain olla Suomen kansan eduksi ja hyväksi tulevien sukupolvien aikana.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

² **Pertti Mäki-Hakola /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun otetaan huomioon, minkälaisessa maassa me asumme ja kuinka kaukana täällä äärimmäisessä kolkassa joudumme maataloutta harjoittamaan, niin tämän tyyppiset lait, kuin nyt hallituksen esitys siemenkauppalaiksi on, ovat maataloutemme pärjäämisen kannalta erinomaisen tärkeitä lakeja. Elämme maassa, jossa meidän oma perinteinen siemenaineksemme on sopeutunut näihin äärimmäisiin olosuhteisiin ja varmentaa sen, että katastrofeja, jotka vievät kaiken, pääsee suhteellisen harvoin tulemaan siitä huolimatta, että olosuhteemme vaihtelevat.

Toisaalta kun otetaan huomioon myöskin se, että maataloutemme pärjäämisen yksi haaste ja varmasti tulevaisuuden mahdollisuus on nimenomaan huolehtia siitä, että pystymme tuottamaan tervettä ja nimenomaan puhdasta elintarviketta, meidän pitää kyllä pyrkiä kaikin mahdollisin tavoin huolehtimaan siitä, ettei millään epäkurantilla siemenaineksilla ainakaan vaikeuksia meille ehdoin tahdoin aiheuteta.

Se, mitä ed. Pulliainen erinomaisen ansiokkaasti esitteli meidän perintöaineksemme, geeniaineksemme, säilyttämisen tarpeesta, pitää kyllä varmasti meidän olosuhteissamme erityisen painokkaasti paikkansa. Siihen on todella pyritty kiinnittämään huomiota niin, että pystyttäisiin oma maatiaisaines myöskin turvaamaan.

Se, mistä on keskusteltu myöskin aika runsaasti valiokunnan mietinnön valmistelun yhteydessä, on ollut irtotavarana markkinoitava kylvösiemen. Valiokunnan lähtökohta oli selkeästi se, että meidän olisi pystyttävä järjestämään myöskin meillä sillä tavalla asiat, että irtotavarana markkinoitu siemen olisi myöskin mahdollista

ottaa käyttöön ja koettaa sillä tavalla joustavasti rakentaa tämä järjestelmä, että se voidaan edullisesti ja joustavasti toteuttaa. Valiokunnan käsityksen mukaan tähän täytyy jatkossa pyrkiä panostamaan, että tämä pystytään sillä tavalla hoitamaan.

Sitten on keskusteltu myös myyjän ankarasta vastuusta markkinoimastaan siementavarasta. Siinä tuli valiokunnan asiantuntemisessa myöskin erilaisia käsityksiä esille. Osa siementä markkinoivista yrittäjistä lähti siitä, että tämä asia on heille liian raskas hoitaa ankaran vastuun periaatteella sen takia, että osa siemenistä on sellaisia, että niitä ei Suomen olosuhteissa tuoteta, vaan ne tulevat suoraan EU-maista. Tässä kuitenkin lähdettiin siitä, että jos ajatellaan nimenomaan viljelijän oikeusturvaa, niin kyllä meidän pitää pysyä huolehtimaan siitä, että viljelijä voi luottaa siihen siemeneseen, jota hänelle tarjotaan viljelytarkoituksiin. Siinä mielessä ollaan valmiit säilyttämään tämä ankara vastuu, vaikka se varmasti joissakin tapauksissa saattaa olla pikkuisen kohtuutonakin. Mutta jos kerran siemenen markkinoijalla on puhtaat jauhot niin sanotusti pussissa, kyllä tästä pitää pystyä vastuu ottamaan.

Kaiken kaikkiaan muutenkin tällaisen lain soveltamisessa täytyisi kyllä pyrkiä kaikin tavoin siihen, että se pystyttäisiin mahdollisimman joustavalla tavalla panemaan toimeksi. Siihen liittyy myöskin valvontajärjestelmä, josta ainakin osa asiantuntijoista oli sitä mieltä, että oma-valvonnan kehittämistä pitäisi viedä eteenpäin. Myöskin valiokunta lähti siitä, että näiden asioiden vieminen siihen suuntaan saattaa olla hyvinkin tarkoituksenmukaista, kun olosuhteet täällä muuttuvat ja lakia päästään soveltamaan.

Kaiken kaikkiaan muuten tuntuu, että tämä antaa nyt hyvän pohjan toteuttaa niitä meidän tavoitteitamme, joita maataloutemme ja siemenhuoltomme turvaamiseksi turvallisella ja puhtaalla tavalla pystytään viemään eteenpäin. Valiokunta oli näissä asioissa, niin kuin ed. Pulliainen totesi, täysin yksimielinen ja mielestäni löysi sieltä keskeisiä kohtia, jotka kirjattiin ylös.

³ **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta on tehnyt hyvän lausunnon siemenkauppalaista ja kiinnittänyt oleellisiin asioihin huomiota. Vähän surkuhupaisana voisi todeta sen, että Suomen, joka on itsenäinen valtio ja jolla on unioniin nähden omanlaisensa toimintaym-

päristö maatalouden kohdalla, eduskunta toivoo, että komissio toimii niin, että Suomessa saadaan omaa siemenkauppaa harjoittaa ja turvata sillä tavalla oman, suomalaisen ympäristöön sopivan siemenen saatavuus. Toivoisi, että tässä asiassa ainakin unioni olisi suoraviivaisempi, voitaisiin tehdä tällaiset päätökset kansallisella tasolla, toimia juuri niin kuin kansallinen etu edellyttää, koska ei meidän siemenemme varmaan sovi ranskalaiseen peltoon, mutta ei myöskään se ranskalainen tänne meille, elikkä saataisiin olla siemenkauppa-asiassa itsenäisiä. Esitys ja lausuma, jotka tähän on kirjoitettu, varmaan menevät eteenpäin, mutta toivottavasti ne tulevat myös hyväksytyiksi, niin että voimme toimia kansallisesti asianmukaisesti.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

10) Hallituksen esitys laiksi taimiaineistolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 44/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 8/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

11) Hallituksen esitys laiksi potilasvahinkolain 10 a ja 11 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 54/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 16. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

12) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 33/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 17/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys numero 33 saumattomista palveluketjuista ja sosiaaliturvakortin kokeilusta. Tämä on erittäin mielenkiintoinen ja ehkä vähän jännäkin kokeilu, varsinkin kun se nostetaan lainsäädäntötasolle, ja arvoisa puhemies, sen takia halusin käyttää tämän puheenvuoron ja kiinnittää muutamaan asiaan huomiota.

Ensinnäkin kohderyhmä on jo alueellisesti rajattu. Lakihan koskee vain Satakuntaa, kun se nyt tulee voimaan, siellä olevia noin 20 000:ta henki-

lää. Budjetti — siitä ei aivan tarkkaa tietoa meille valiokuntaankaan lopullisessa mielessä saatu, koska osa tästä projektista on ollut jo pitkään käynnissä — lienee noin 60 miljoonaa, vaikka jotkut tahot sanovat, että se saattaa nousta jopa 300 miljoonaankin laskutavoista riippuen. Toisin sanoen on huomattavasta summasta rahaa kysymys, jos sitä vertaa esimerkiksi lasten psykiatriseen hoitoon, siihen lisämäärärahaan, jonka viime vuonna sinne löysimme.

Tällä lailla meillä on edessämme siis tärkeä laki. Se kulkee nimellä Makropilotti käytännön sloganissa, ja vähän teille kerron, mikä tällaisen Makropilotti-hankkeen tarkoitus on. Sen tarkoitus on edistää uuden tietotekniikan käyttöönottoa terveydenhuollossa. Hankkeeseen sisältyvät myös muun muassa palveluketjua kehittävän asiakaskortin kokeilu ja tietosuojan ja tietoturvaan liittyvien ongelmien selvittäminen. Projektiin osallistuvat muun muassa — tahoja on aika monta — Tekes, kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Stakes, Kansaneläkelaitos, Kansanterveyslaitos ja Suomen Kuntaliitto. Se tulee päättymään tämän tai ensi vuoden aikana. Tämän kaiken johdosta laki pyrkii siihen, että asiakaslähtöisyys lisääntyy, tiedonkulku paranee, organisaatioiden, eri ammattiryhmien eroavuus heikkenee ja yhteistyö paranee. Näin esiteltynä varmasti vallan mainio asia, eikä ole siitä muuta kuin hyvää sanottavaa.

Mutta kun muualla perehdyin vähän näihin asioihin, niin Suomessa on aika monta tällaista hanketta yhtä aikaa menossa. Sen ehkä halusin tälle salille aivan erityisesti kertoa. En vastusta näitä muitakaan hankkeita, mutta ajatukseni kyllä kulkee niin, että kaiken tämän jälkeen luulisi, että nämä hankkeet vedetään yhteen ja sen jälkeen ruvetaan tositoimiin potilaiden ja asiakkaiden, vanhusten ja vammaisten ja sairastavien ihmisten kanssa.

Tärkeimpiä näistä muista hankkeista ovat muun muassa kansanterveyden neuvottelukunnan koordinoima työ Terveyttä kaikille -ohjelman uusimiseksi, Finnohtaan liittyvä Stakesin alainen terveydenhuollon menetelmien arviointitoiminta, varsin tärkeä ja iso muualla priorisointikeskusteluissa mainittu seikka. Sitten on sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen kuntaliiton yhteinen kehittämisprojekti Terveydenhuolto 2000-luvulle, ja sitten on sosiaali- ja terveysministeriön hankkeet lääkekustannusten korvaami-

seksi ja myös Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin Käypä hoito -hanke.

Eli monia projekteja on liikkeellä. Ajatukseni lähteekin siitä, toistavatko ne kenties joiltain osin itseään. Tämä Makropilotti osittain pyrkii sitä esittämään ja kokoamaan asioita yksiin. Muutama kommentti siinä olevista tärkeistä asioista. Sitä ennen sanoisin vain arvoisille edustajille, että mikäli nämä asiat teitä syvemmin kiinnostavat, valiokunnan lausunto kannattaa lukea huolella läpi. Siinä on sopivalla tavalla kerrottu, miten nämä eri asiat painottuvat.

Omaneuvoja on uusi termi, ja sitä mietin moneen muun kanssa, onko järkeä terveydenhuollon kenttään ottaa jälleen uusi termi, kun on olemassa kuntoutusohjaajat, sosiaalityöntekijät, terveydenhoitajat, kodinhoitajat, muu kodin palveluhenkilökunta. Käytetään vertaistukihenkilönimeä, joka on erinomainen maallikkoihin kohdistuva nimi sairaanhoidon apukeinona. On omaishoitaja. Kaiken tämän toteuttamiseksi on hoitosuunnitelmia, palvelusuunnitelmia, kuntoutussuunnitelmia. Tulee kyllä mieleen, että vaara on, että meillä palvelujen käyttäjät, toisin sanoen sairastavat ihmiset, potilaat, menevät jo sekaisin näiden termien kanssa. Nytkin on jo nimittäin kaikki potilaan auttaminen nykykeinoin, nykyorganisaatiolla ja -rahalla mahdollista.

Jos omaneuvoja tulee, niin mielenkiintoista on hänen virkavastuunsa tai sen mahdollinen puute. Hallintovaliokunta lausunnossaan mainitsee, että virkavastuusta olisi säädettävä tämän lain yhteydessä. Oikeusministeriö oli samaa mieltä. Sosiaali- ja terveysministeriö puolestaan ei nähnyt sitä aiheelliseksi, koska jos omaneuvoja yleensä joutuu päätöksiä tekemään, hän on useimmissa tapauksissa ilmeisesti virkamies, jolla on jo virkavastuu, ja päätökset hän tekee sillä vastuulla ja muun auttamisen erikseen. Mutta tietysti on niin, että on myös yksityisiä, jotka saattavat joutua omaneuvojiksi, jos se on asiakkaan tai omaisen tai potilaan valinta. Yksityinen puolihan ei käytä julkista valtaa, eikä yksityisten virkavastuusta ole säädetty. Jossain vaiheessa tätä varmaan täytyy täydentää tai tarkentaa. Samaten, jos naapuri ottaa naapurin omaneuvojakseen, miten siinä mahdollinen vastuu, ainakaan virkavastuu, toteutuu, tuskinpa.

Toinen asia, joka tässä laissa on aika tärkeä, on sosiaaliturvakortti. Nuoret ja mahdollisesti työelämässä olevat ihmiset suurimmaksi osaksi varmaan pitävät sitä hyvänä asiana, mutta miten

lienee meidän tämän päivän vanhusten suhteen puhumattakaan dementeistä ihmisistä? On selvää, että silloin tulee vaikeuksia sosiaaliturv kortin käytön suhteen. Huomattava on myös se, minkä kannan hallintovaliokunta otti tähän. Se ei pitänyt nimittäin erillistä sosiaali- ja terveystietoa aiheellisenä, vaan katsoi, että ainakin valiokunta ja mahdollisesti sitä kautta eduskunta on jollain tavalla jo esittänyt huomionsa siitä, että yhden yhteisen kortin ihmisen kaikkien asioiden taltioimiseen sirukorttina pitäisi riittää. Näin olisin taipuvainen itsekkin henkilökohtaisesti ajattelemaan.

Vielä muutama sana viitetietokanta-asiasta, joka on mahdollisesti vähän outo terminä. Se nimittäin sisältäisi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasrekisterin osarekisterinä tietoja siitä, missä sähköisessä rekisterissä on asiakasta koskevaa tietoa ja muun muassa tiedot asiakkaan antamista viitetietojen luovuttamista koskevista suostumuksista. Tämä, arvoisa puhemies, on kenties tärkein syy, miksi tämä kokeilulaki tulee määräaikaisena ja alueellisesti rajattuna, mutta kuitenkin meille lainsäädännön kautta selvänä hallituksen esityksenä. Se, mikä koski omaneevojaa, palveluketjusuunnitelmia, mahdollisesti jopa sosiaalikorrttiakin osittain, ehkä ei, olisi voitu järjestää ilman lainsäädäntöä.

Lopuksi sanoisin vain, että tässä on oivallinen kokeiluprosjekti, jota toivon koko eduskunnan seuraavan. Se saattaa koskea jokaisen meidän elämäämme jatkossa.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

13) Hallituksen esitys laiksi maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 66/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 8/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

14) Hallituksen esitys laiksi pelastustoimilain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 70/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 72/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen lakiesitys ei ehkä ole järjestyttävä. Tällä määritellään tavallisen poliisisaattueessa ajavan siviilikuljettajan asema hyvinkin tarkasti, ja sikäli se varmaan puoltaa paikkaansa. Myös se on hyvä, että siviileistä, jotka liikkuvat tien varrella saattueen mennessä, lain tasoisella säädöksellä säännellään. Täytyy vaan ihmetellä sitä, että tämän suuntaista esitystä ei aikaisemmin ole saatu ministeriössä aikaiseksi.

Eräs pykälä minua hieman huvittaa, kun tuolla katselee joskus näitä saattueita, 25 § eli se, että saattueessa ajoneuvon kuljettaja, olkoon poliisi taikka siviili, voi sillä tavalla kuljettaa, että voi ylittää tarkoitettua suurimman sallitun nopeuden. Joskus vaan ihmetyttää, mikä se välttämätön kii-

reellisyys jatkuvasti on. Aina kun joitakuuta valtiavieraita viedään, tuhatta ja sataa pitäisi mennä teillä ja kaduilla. Eikö silloin voitaisi ajatella sitä, että pannaan kolme minuuttia enemmän sitä siirtymäaika, ettei tarvitsisi 130—150:tä Helsingin kaduilla ajella?

Keskustelu päättyi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys laiksi telemarkkinain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 73/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

17) Hallituksen esitys postipalvelulaiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 74/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

¹ Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen: Arvoisa puhemies! Todellakin haluaisin lyhyesti nostaa tässä lähetekeskustelussa esille hallituksen esityksestä postipalvelulaiksi ne keskeiset muutosehdot, joita lakiesitys sisältää. Sen keskeinen lähtökohtahan on turvata hyvälaatuisten postipalveluiden saatavuus tasapuolisin ehdoin koko maassa. Se on se keskeinen tavoite, mihin tuolla lainsäädännöllä pyritään.

Lain antamiseen on olemassa useampiakin syitä. Ensimmäinen ja keskeisin syy on luonnollisesti se, että laki on vastaus yhteiskunnalliseen keskusteluun ja niihin käytännön elämän huoliin, joita postipalveluiden osalta on viime aikoina noussut esille, luonnollisesti myöskin siihen keskusteluun, mitä eduskunnassa on postipalveluiden osalta käyty useankin otteeseen. Sekä asian tiimoilta annetun pääministerin ilmoituk-

sen että välikysymyskeskustelun yhteydessä että monissa muissa yhteyksissä eduskunnan taholta on toivottu lainsäädännön uudistusta. Nyt tämän kaltainen lainsäädäntö on todella tuotu käsitte-lyyn.

Jos katsoo nyt esiteltävän lainsäädännön yleispiirteitä suhteessa voimassa olevaan postitoimintalainsäädäntöön, se on kyllä perusluonteeltaan sääöstasoltaan tiukempi lainsäädäntö palvelujen määrittämisen osalta kuin olemassa oleva lainsäädäntö. Tässä keskeisenä lähtökohtana on ollut todella postipalvelujen käyttäjien näkökulman vahvasti huomioon ottaminen. Siinä suhteessa lain nimenkin kautta on haluttu kuvata tuota muutosta, elikkä kun on siirrytty postitoimintalaista postipalvelua koskevaan esitykseen, tämä palvelun luontoisuus on tässä haluttu vahvasti esittää.

Toinen motiivi lain uudistukselle on ollut uusi perustuslaki, joka edellyttää muutoksia olemassa olevaan lainsäädäntöön. Ehkä keskeinen kysymys on se, että keskeisimmät kansalaisia koskevat oikeudet ja velvollisuudet, jotka ovat olleet aikaisemmin alemmantasoisissa säännöksissä, on nyt nostettu perustuslain mukaisesti uuteen postipalvelulakiesitykseen. Samalla on myös haluttu tuoda kaikki postitoimintaa koskeva säätely yhden lainsäädännön piiriin eli koota se kaikki yhteen lainsäädäntöön ja siten myös selkeyttää sitä lakikokonaisuutta noin kansalaisen näkökulmasta katsottuna.

Kolmas motiivi lainsäädännön uudistamiseen liittyy siihen muutokseen, joka eurooppalaisessa kentässä postitoiminnan osalta on selkeästi tapahtumassa. Euroopassa on näkyvissä kehitystilanne, jossa postitoiminnassa kilpailu on tulossa entistä enemmän mukaan ja jossa aikaisemmat kansalliset monopolit ovat tänä päivänä muuttumassa ylikansalliseksi postiyrittäjäksi, jotka toimivat laajemmin Euroopan alueella. Tämän kaltaista kehitystä on monissa Euroopan maissa näkyvissä. Silloin on tietysti myös katsottava se, miten Suomen postitoiminta tämän kaltaiseen muutokseen suhteutuu, miten se kykenee siihen muutokseen varautumaan. Tietysti myös se nostaa esiin kysymyksen siitä, miten meillä Suomessa Suomen Posti Oy kykenee tämän kaltaisessa tilanteessa omaa toimintaansa kehittämään.

Alun perin oli ajatus se, että olisimme voineet jo tämän lain uudistuksen yhteydessä ottaa huomioon myöskin EU:n direktiivin uudistamisen, mutta valitettavasti direktiivin uudistaminen on

venynyt oikeastaan vuosilla. Jo 98 luvattiin tu uusi direktiivi postitoiminnan osalta komission taholta antaa. Nyt olemme tilanteessa, jossa juuri, kun tämä esitys annetaan eduskunnalle, tuo direktiiviesitys on myöskin jo annettu, mutta sen sisältö ei ole kyllä vaikuttanut tähän annettuun esitykseen. Toisaalta on jo näkyvissä se, että välttämättä se direktiiviehdotus, jonka komissio on esittänyt, ei kovin suuria muutoksia läpimennessään tulisi tarkoittamaan esillä olevaan lakiehdotukseen.

Tämän lainsäädännön lähtökohta on ollut se, että tässä ehdotetaan säädettäväksi postipalvelujen maan kattavasta yleispalvelusta ja sen jälkeen määritellään se, mitä yleispalveluun sisältyy. Siihen kuuluisivat ehdotuksen mukaan alle 2 kilon painoisten kirjelähetysten ja alle 10 kilon painoisten postipakettien keräily, lajittelu, kuljetus ja jakelu kotimaassa ja ulkomaanliikenteessä. Keräily ja jakelu tulisi hoitaa esityksen mukaan vähintään viitenä päivänä viikossa. Lisäksi postipalveluiden käyttäjillä tulee olla mahdollisuus jättää kirjelähetys postiyrittäjien kuljetettavaksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen.

Näiltä osin yleispalvelun määrittely on itse asiassa identtinen Euroopan unionin yleispalvelun määrittelyn kanssa ja sisältö vastaa samaa tasoa. Uudessa esityksessä on kuitenkin menty siitä, mitä EU:n yleispalvelun määrittely pitää sisällään, pidemmälle eli tiukempaan suuntaan, niin kuin aluksi totesin. Hallituksen esitykseen on otettu myöskin ehdotus siitä, että yleispalvelua tarjoavalla postiyrittäjällä tulee olla vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste jokaisessa kunnassa. Näin luotaisiin siis säännös, joka asettaa ehdottoman minimin toimipisteiden lukumäärälle. Lain perusteluissa määritellään myös se, millä perusteilla toimipisteverkko tulisi päätettäväksi. Tavoitteena lainsäädännössä on se, että kunnissa olisi toimipisteitä sen mukaisesti, kuin kunnan asukasluku, pinta-ala, kunnassa ilmenevät asiointitarpeet sekä muut paikalliset olosuhteet edellyttävät.

Yleispalveluvalvoite voidaan asettaa sen kaltaiselle postiyrittäjälle, jolle taloudellisten voimavarojen, aikaisemman toiminnan tai muun vastaavan syyn perusteella voidaan katsoa olevan edellytykset vastata yleispalvelun tarjoamisesta. Suomen osalta tämä tarkoittaa sitä, että yleispalvelujen tarjoajaksi on tarkoitus nimetä Suomen Posti Oy.

Toinen keskeinen muutos lakiehdotuksessa on muutos myöskin tiukempaan suuntaan eli hinnoittelua koskevan sääntelyn tiukentaminen. Nykyisinhän me olemme tilanteessa, jossa hinnoittelun osalta on määritelty yleisesti ne periaatteet, joihin hinnoittelun tulee perustua. Hinnoittelun nykyisenkin lainsäädännön mukaan tulee olla kohtuullista, tasapuolista, ja hintojen tulee olla sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla. Tähän lisäyksenä ja tiukennuksena on hallituksen esitykseen kirjoitettu säännös siitä, että kotimaan kirjelähetysten tulee olla yleispalvelun tarjoajalla saman hintaiset koko maassa. Aikaisemminkin tämä on ollut tilanne, mutta se on perustunut puhtaasti Suomen Posti Oy:n sisäiseen päätöksentekoon, ja lain tasolla tämän kaltaista velvoitetta ei ole ollut. Nyt tällä velvoitteella on haluttu pitää huoli siitä, että tuon keskeisen postin ydinpalvelun, kotimaan kirjelähetysten, osalta yleispalvelun tarjoaja ei voi eriyttää hinnoittelua, vaan hintojen tulee olla samantyyppiset koko maassa.

Postitoiminta on varmasti sektori, joka tulee olemaan suurten muutosten edessä, suurten haasteiden edessä paitsi niistä eurooppalaisista kehityspiirteistä johtuen, joita edellä mainitsin, myös siitä syystä, että jatkuvasti lisääntyvä sähköinen viestintä on jo osoittautunut kilpailukykyiseksi vaihtoehdoksi perinteisille postipalveluille. Tästä syystä hallitus pitää tärkeänä sitä, että Suomen Posti Oy:llä ja mahdollisesti myöskin muilla tulevaisuuden postiyrittäjillä on mahdollisuus selvitä tulevaisuuden haasteista ja kehittää uusia asiakkaiden tarpeita vastaavia liiketoimintoja.

Tulevaisuuden haasteena ja mahdollisuutena postiyrittäjällä on se, miten se voi palvella asiakkaitaan myöskin verkkoympäristössä. Myöskin sähköisen kaupankäynnin mukanaan tuomat kuljetukselliset tarpeet, logistinen kehitys, tulevat edellyttämään erityisesti Suomen Posti Oy:ltä panostuksia. Tietysti toisaalta ne tarjoavat merkittäviä kehitysmahdollisuuksia yhtiölle positivisessa mielessä kasvaa. Muun muassa näistä syistä lähtien hallitus on katsonut, että vaikka lakiesityksessä mennäänkin tiukempaan ja yksityiskohtaisempaan sääntelyyn, tätä pidemmälle menevää, yksityiskohtaisempaa sääntelyä ei olisi järkevä toteuttaa, koska se ei johtaisi asiakkaiden palvelun kannalta parempaan lopputulokseen.

Arvoisa puhemies! Tulkoon vielä lopuksi todettua se, kun viime päivinä on ollut esillä myös-

kin postitoimintaan annetun alueellisen toimiluvan kysymys, josta hallitus teki ratkaisun viime viikolla, että todellakaan tämä lainsäädäntö ei tässä suhteessa merkittävästi muuta tilannetta nykyisestä, eli edellinen postitoimintalain muutos oli se tekijä, joka vaikutti nimenomaan postikilpailun avaamiseen. Tässä suhteessa nyt annettu esitys määrittelee tiettyjä toimiluvan saajan ehtoja tiukemmin kuin vanha, vielä voimassa oleva lainsäädäntö. Tällä tiukemmalla säätelyllä on pyritty siihen, että palvelujen käyttäjien, postipalvelujen asiakkaiden, tarpeet tulisivat mahdollisimman hyvin huomioon otetuiksi.

² **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt postipalvelulaki on eduskunnan käsittelyssä, ja tämä tarkoittaa sitä, että Posti Oy alkaa toimia lain puitteissa, mikä ymmärtääkseni, kun Posti on nyt osakeyhtiö, edellyttää myös kilpailun avaamista. Kysyn ministeriltä, olisiko voitu välttää postimarkkinoiden kilpailuttaminen, jos Posti olisi edelleen vi-rastomuodossa. Toisaalta johtaako tämä aika myöten siihen, kun Posti hoitaa yhdellä hintataksalla kirjeet koko maahan, mutta Pääkaupunkiseudulla tai jossain muissa keskuksissa on niin sanotut kermankuorintayritykset, jotka toimivat huomattavasti halvemmalla, että vaikka meillä onkin laissa, että on yhdenmukainen hinta koko maassa, Postin taksa voi olla kolmin—nelinkertainen esimerkiksi johonkin kilpailevaan yritykseen nähden?

³ **Inkeri Kerola /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri toi esityksessään hyvin julki sen, kuinka kautta linjan lakiesityksessä kulkee laatuajattelu, mikä on ihan positiivinen seikka. Kahta asiaa haluaisin yksityiskohtaisemmin tiedustella:

Kun Postin henkilöstö tulee heitetyksi ulos entisestä toimestaan, tullaanko heitä ja heidän asiantuntemustaan käyttämään millään tavalla laatuajattelukysymyksessä, kun uusia postitoimipaikkoja järjestellään?

Kohdassa 4.2 Alueelliset vaikutukset viitataan alueella sijaitsevaan erityispalvelua vastaavaan toimintaan. Tällöin järjestelyjen postin osalta kerrotaan olevan erityistarkastelun kohteena. Mitä näillä erityispalveluja vastaavilla toiminnoina kullakin alueella tarkoitetaan?

⁴ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomaisen tärkeää, että tämä tärkeä lakiesitys on näin pikaisesti tänne saatu, oikeastaan aivan kuin eduskunnan talousvaliokunta toivoikin, että mahdollisimman pikaisesti myös tämä tulee keskusteluun.

Aivan kuten ed. Kerolakin totesi, on erittäin tärkeää, että läpi esityksen kulkee laatuajattelu. Myöskin pidän erittäin hyvänä sitä, että huomioidaan kunnan asukasluku, pinta-ala, kunnassa ilmenevät asiointitarpeet ja muut paikalliset olosuhteet näitä asioita pohdittaessa. Aiheuttaako palvelun laadun arviointi ja valitusten käsittelymenettely, jonka toivotaan olevan yksinkertainen ja selkeä, Telehallintokeskukselle kuitenkin joitain lisäresurssointitarpeita, vaikka näitä ei ole lakiesityksessä mainittu?

Sitten ihan pieni tarkentava kysymys: Mikähän mahtaa olla tämä kohtuullinen matka, jonka päähän kirjelmähetkyksiä voi jättää postin kuljetettavaksi?

⁵ **Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen**: Arvoisa puhemies! Jos aloitan kohtuullisesta matkasta: muotoilu on sen kaltainen siksi, että sen määrittely muulla tavalla on äärimmäisen vaikeaa, koska kilometrimitalta matkaa saattaa olla hyvin vaikea mitata. Voi olla, että fyysisesti lähellä oleva paikka saattaa kuitenkin olla kohtuuttoman kaukana, jos siinä on esimerkiksi sen kaltainen tekijä, joka tekee mahdottomaksi sen saavuttamisen. Nimenomaan tästä syystä on jätetty harkintaa sanamuotoon, koska se on aina tulkintakysymys ja tietysti sen kaltainen tulkintakysymys, joka tulee sitten loppujen lopuksi, jos niin halutaan katsoa, viranomaisen katsottavaksi.

Kysymykseen Telehallintokeskuksen henkilöstön lisätarpeesta: Telehallintokeskushan on virasto, joka toimii periaatteella, että se kattaa menonsa maksutuloillaan, ja tätä periaatetta on Telehallintokeskuksen osalta tarkoitus jatkaa. Täytyy sanoa, että se on virasto, jonka osalta meillä on aika paljon paineita, sen tehtävän osalta tulevaisuudessa. Listalla edellisenä ollut hallituksen esitys, josta ei käyty keskustelua, on myös esitys, joka tulee varmasti toteutuessaan aika vahvasti lisäämään paineita Telehallintokeskuksen toimintaa kohtaan. Meillä on tietysti toimin tarkoitus pyrkiä vahvistamaan viraston toimintaa edellytyksiä.

Sitten kysyttiin, voitaisiinko välttää kilpailu, jos Posti olisi virasto. Tietysti Suomi voisi tehdä

ratkaisun, että me tavallaan postipalvelujen osalta laittaisimme rajat kiinni ja lähtisimme siitä, että meillä on virastomonopoli, joka toteuttaa palvelut. Sillä strategialla emme kuitenkaan kovin pitkälle pötkisi, koska on selvää, että EU:ssa kilpailua on avattu ja postipalvelut nähdään sen kaltaisena tekijänä, jossa halutaan tulevaisuudessa kilpailua avata entistä enemmän. Näen, että me olisimme silloin sen kaltaisessa tilanteessa, että kilpailu ja kilpailijat tulisivat meille ulkoa tilanteessa, jossa virastomuodossa toimiva kansallinen postiorganisaatio olisi perin huonosti varautunut sen kaltaiseen tilanteeseen, ja sillä saataisi olla hyvinkin suuria negatiivisia vaikutuksia kotimaisen keskeisen postitoimijan, eli yleispalvelun tarjoajan, näkökulmasta. Siinä mielessä näen kyllä hyvin järkevänä sen kehityksen tien, jota meillä on kuljettu, että meillä on aika maltillisesti tuotu Suomen Posti osakeyhtiöksi ja hyvin maltillisesti avattu kilpailua ensin lainsäädännön taholla ja nyt sitten myöskin toimilupia myöntämällä.

Kysymys hintataksasta on tietysti erittäin hyvä kysymys, mihin suuntaan toimii tämän kaltainen ajatus, että yleispalvelujen tarjoajalla tulee olla yhtenäinen hinnoittelu koko maassa tietyllä toimialueella eli kirjellähetyksissä. Voidaan tietysti nähdä, että se on tekijä, joka osin jopa heikentää Suomen Postin asemaa kilpailutilanteessa. Toisaalta voidaan sanoa, että Suomen Posti Oy:n lähtökohtatilanne on tietysti äärimmäisen vahva siinä kilpailuasetelmassa. Toisaalta on muistettava, että meillä on säädetty veronluonteisesta maksusta, jolla nimenomaan pyritään estämään ne tilanteet, joissa jokin postitoimintaa harjoittamaan tuleva yritys keskittää toimintansa esimerkiksi pelkästään Helsingin alueelle. Jos tämän kaltainen yritys niin tekisi, niin silloin tuo veronluonteinen maksu tulisi maksettavaksi ja sitä kautta pidettäisiin huoli siitä, että tämän kaltaista kermankuorintaa ei voitaisi toteuttaa. Euroopan unionin puiteissa on parhailaan katsottavana, onko tämän kaltainen sääntely kermankuorinnan toteuttamisessa kilpailuoikeudellisesti kestävä lainsäädäntöä. Kun sieltä tulee ratkaisuja, näemme, voimmeko jatkaa sen kaltaisella lainsäädännöllä vai tulisiko meidän miettiä toisenlaisia lainsäädäntöratkaisuja tässä suhteessa, esimerkiksi saman kaltaista rahastomallia, joka yleispalvelujen tarjonnassa tietyillä muillakin toimialoilla, esimerkiksi teletoiminnassa, on käytössä.

Suomen Posti Oy:n henkilöstön hyödyntämistä ja henkilöstöä koskevat tässä ne ratkaisut, joita on tehty toimipaikkaratkaisun yhteydessä, ja se henkilöstöpolitiikka, joka on tullut määriteltyä hallituksen toimesta ja joka myöskin eduskunnassa on tullut vahvistetuksi. Sen mukaisesti pyrimme toimimaan, ja tietysti siihen on liittynyt se, että näissä muutostilanteissa henkilöstö on vahvasti mukana silloin, kun muutoksia vieään lävitse.

6 Kari Kantalainen /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä pari havaintoa ihan täydennyksenä siihen, mitä ministeri sanoi, kun satun istumaan Postin hallintoneuvostossa ja kokouksessa, joka käsitteli myöskin tätä samaa asiaa. Ensinnäkin kun yrittäjäpostit lähdettiin tekemään, samassa yhteydessä myöskin Postin henkilökunnalla on, totta kai, mahdollisuus miettiä, onko sillä edellytyksiä lähteä tällaiseen yrittäjäpostijärjestelmään mukaan. Siinä on tietty järjestelmä ja tietyt toimintaedellytykset, jotka pitää täyttää, eli kyky vastata siitä. Mutta lähtökohta on se, että pitäisi olla myöskin muuta toimintaa kuin pelkästään asiamiespostitoiminta, eli tämä ehkä täydennyksenä.

Toinen asia, mikä tähän liittyy ja on ehkä hyvä muistaa, on se, että Postin bisneksistä 90 prosenttia tulee yrityksiltä ja 10 prosenttia yksityisiltä. Tämä on sellainen havainto, joka useimmiten unohdetaan, ja tässä mielessä kokonaisuutta pitää tarkastella, että palvelujen kattavuus on hyvä ja palveluverkko toimii.

7 Håkan Nordman /r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Det har skett en enorm förändring i nätet av postkontor. I dag löper inte bara byar och stadsdelar, utan hela kommuner risk att förlora en fast punkt för posttjänster. Mot den här bakgrunden sedd så är regeringens proposition synnerligen viktig. Det minsta medborgarna bör ha rätt till är ett serviceställe i egen kommun.

Lagstiftningen behövs inte bara för att trygga ett serviceställe på ett skäligt avstånd, utan för att över huvud taget trygga posttjänsterna. Inte heller på det här området får krassa affärsekonomiska synpunkter diktera villkoren. Därför är det viktigt att paragraf 4, som handlar om postens public service-funktion, inte luckras upp i riksdagen. Den paragrafen är en klar linjedragning, som jag ser det, från regeringens sida. Ifall servi-

cen inte kan ordnas via ombud, måste posten själv åta sig uppgiften.

I det här förslaget ingår även en paragraf om språkliga rättigheter. Paragrafen behövs, men formuleringen att språklagens bestämmelser skall tillämpas i tillämpliga delar väcker både frågor och farhågor. Något stort utrymme för tolkning får det inte handla om, vare sig för posten eller för ombudet. Utgångspunkten måste självfallet vara att postens svenskspråkiga kunder har rätt till likvärdig betjäning.

Ehdotuksessa on myös pykälä koskien kielellisten oikeuksien turvaamista. Pykälän sanamuodon mukaan kielilakia on sovellettava soveltuvin osin. Tämä "soveltuvin osin" herättää kysymyksiä ja epäilyksiä. Sanamuoto ei tietenkään saa johtaa pykälän mielivaltaisiin tulkintoihin, ei Postin eikä asiamiehen osalta, vaan lähtökohtana pitää olla, että ruotsinkielisillä asiakkailta on oikeus tasavertaiseen palveluun.

8 Lauri Kähkönen /sd: Arvoisa puhemies! Aluekehitys on monien osatekijöiden summa. Ministeri Heinonen lakiesitystä esitellessään totesi, että lakiesityksen tarkoitus on taata hyvälaatuiset, tasapuoliset postipalvelut koko maassa. Toisaalta ministeri totesi, että palvelujen laatu-kriteerien kannalta lakiesitys on tiukempi kuin nykyinen postitoimintalaki. On todella toivottavaa, että postipalvelut myös tulevaisuudessa pystyttäisiin kattamaan eri alueilla tasavertaisesti ja sillä tavalla tasaamaan alueiden kehityseroja.

Postitoimintahan on yksi yhteiskunnan perustoiminto, perusrakenne, ja kansalaiset ovat hyvinkin vilkkaasti käyneet keskustelua postipalveluista, niin kuin tässäkin talossa on käyty, ja ihmiset ovat oikeutetusti olleet huolissaan palvelujen saatavuudesta tulevaisuudessa. Samoin Postin henkilöstö on jo pitemmän aikaa elänyt epävarmuuden ajassa. Postin ja Leonian yhteistyö tunnetusti kariutui, ja ensi vuodenvaihteessa yhteistyö lopullisesti päättyi. Kaiken kaikkiaan konttoriverkon alasarjoon liittyvät listat on julkistettu ja yrittäjäpostien, asiamiespostien, etsiminen ja neuvottelut ovat varmasti hyvin monella paikkakunnalla kesken.

Postitoimintalain tuomista eduskuntaan on odotettu, ja se on nyt sitten nimellä hallituksen esitys postipalvelulainsiksi. Esityksen keskeinen tavoite on paitsi säännellä toivottavasti todella myös turvata näiden palvelujen saatavuus koko

maassa. Lain mukaan postitoimiluvan haltija, niin kuin ministerikin totesi, käytännössä Suomen Posti Oy kai jatkossakin, voidaan velvoittaa hoitamaan niin sanottuja yleispalveluja. Lakiin on otettu uusi yleispalvelu-käsite, johon kuuluvat ne postipalvelut, joiden tulee olla saatavilla koko maassa. Mikä myös on erittäin tärkeää, siinä painotetaan myös sitä, että palveluiden on oltava kohtuuhintaisia.

Yleispalveluun kuuluvat vain peruspostipalvelut. Ensinnäkin postitoimipisteen on oltava joka kunnassa, joko oman konttorin tai yrittäjäpostin, asiamiespostin. Mutta asiamiesposteihin liittyy, meillä on jo sen verran kokemusta, monenlaisia ongelmia. Väitän, että siltä osin nämä palvelut ovat tavallaan aika haavoittuvia. Aiemmissä keskusteluissa tässä talossa on tullut esille, että välttämättä näistä palveluista maksetut hinnat eivät ole olleet riittäviä. Äsken juuri ed. Kantalainen yrittäjäposteihin liittyen kertoi, että olisi erittäin hyvä, jos myös muita palveluita, muita toimintoja, olisi mukana. Tietysti tällaisella liikkeenharjoittajalla se on tavallaan kakkostoimintaa, mutta joskus aiemmin myös itse olen tuonut esille, voitaisiinko postitoimintapalvelut yhdistää esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen toimipisteeseen tai olisivatko esimerkiksi veikkauspalvelut tavallaan myös tätä tukevaa toimintaa, että niitä voitaisiin asianomaisessa pisteessä järjestää jne.

Edelleen yleispalveluun kuuluu korkeintaan 2 kilon kirjelähetysten keräily, lajittelu, kuljetus ja jakelu, niin kuin ministeri totesi, ja myös tiettyyn rajaan asti postipakettien hoitaminen. Nämä palvelut tulisi hoitaa vähintään viitenä päivänä viikossa.

Myös ministeri esittelypuheenvuorossaan korosti hinnoittelua. Mielestäni tärkeintä on todella turvata niin sanottujen tavallisten ihmisten tavallisen postin osalta yhteishinnoittelu koko maassa. Tässä juuri kirjeisiin viitattiin, että koko maassa kannettaisiin kirjeet samalla hinnalla.

On syytä myös muistaa, että valtioneuvosto myönsi jo vuonna 97 Suomen Suoramainonta Oy:lle toimiluvan rajoitetun postitoiminnan harjoittamiseen Helsingin, Vantaan, Espoon ja Kainuun alueella. Tällöin toimilupa myönnettiin kolmeksi vuodeksi. Mutta kuten tiedämme, yritys ei kuitenkaan ole aloittanut toimintaansa, koska sen mukaan postipalveluiden turvaamiseksi haja-asutusalueilla perittävä maksu on tehnyt toiminnan kannattamattomaksi. Mielestäni aiheellinen huoli tulevaisuudenkin osalta liittyy tä-

hän asiaan. Joka tapauksessa pitäisi pitää huoli, ja toivottavasti tämä laki sen takaa, että hinnat peruspalveluista eivät nouse kohtuuttomiksi.

Tietyksi hyvin monia tässä salissa huolestuttava erityisesti postilaisten asema, johon viitattiin debatin aikana. Itselleni nyt ei täysin selväksi kuitenkaan tullut, miten tässä on päästy etenemään, sopeuttamaan. Miten heidän asemansa ratkaistaan ja sopeuttaminen toteutetaan, siltä osin mielestäni tulevaisuus on vielä tietyllä tavalla epä-määräinen. Kuitenkin valtiovallan keskeisin tehtävä on huolehtia, että henkilökysymykset hoidetaan mahdollisimman hyvin. Posti suorittaa yhtä keskeistä yhteiskuntamme palvelutehtävää, niin kuin totesin, ja Postin tulevaisuus on turvattava yhteiskunnallisia peruspalveluita tarjoavana liikelaitoksena. Tärkeintä on postin kulku ja asiakkaiden palvelu eikä voiton maksimointi ja taloudellinen menestys. Tähdentäisin vielä peruspalveluluonteisuutta. Toivon, että se todella vielä korostuisi, kun valiokunta lakiesitystä käsittelee.

Ed. Rantakangas merkitään läsnä olevaksi.

⁹ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Voimassa oleva postitointilaki on aiheuttanut harmaita hiuksia tässä talossa vuosikausia. On järjestetty seminaareja, on ollut välikyymystä, on ollut pääministerin ilmoitusta jne.

Voimassa olevan postitoimintalain aikana mitkään lupaukset eivät pitäneet paikkaansa. Toivoisin, että nyt, kun nimikin on muutettu postipalvelulaiksi, tämä muuttaa tilanteen kokonaan siitä, mikä meillä valitettavasti aikaisemmin on ollut täällä.

Liikennevaliokunta on odottanut ja varmasti monessa muussakin valiokunnassa on odotettu tätä uutta lakia. Valiokunnassa aikoinaan esitimme toiveen, että uusi kilpaileva lupa postitoiminnan harjoittamiseen olisi voitu siirtää siihen saakka, kunnes tämä uusi postipalvelulaki olisi tullut voimaan, mutta se ilmeisesti ei ollut mahdollista enää, koska vanhan lain mukaan annettu lupa palautui aina korkeimmasta hallinto-oikeudesta ja mitä ilmeisimmin — en ole ihan varma — oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota siihen, että jokin ratkaisu täytyy tehdä.

Nyt kun uusi lupa on annettu, mielenkiintoinen mielestäni on siirtymäsäännös 44 §:ssä. Itse en ole nähnyt uutta lupaa, minkälaiset toimilupaehdot ovat. Nopeasti lukien pykälän sanamuodon voisi ajatella, että jos esimerkiksi valiokunta suuressa viisaudessaan tulee tekemään lakiehdotukseen joitakin sellaisia muutoksia, jotka mahdollisesti ovat ristiriidassa myönnetyn luvan kanssa, tulkinta lienee se, että pitäisi hakea uusi lupa. En ole ihan varma tästä tulkinnasta, koska, arvoisa puhemies, en ole ehtinyt lukemaan kovinkaan tarkasti tätä esitystä, mutta joitakin havaintoja nopeasti silmäillessä on tullut esiin. Tämä on yksi asia, joka minua erityisesti kiinnostaa, eli se, kun on myönnetty toimilupa, minkälaiset toimilupaehdot ovat. Arvoisa ministeri totesi esittelypuheenvuorossaan, että myönnetty lupa täyttää tämän esityksen sisällön, mutta jos tulee muutoksia, mikä mahtaa olla tilanne? Toivotaan nyt, että tämä hallituksen esitys on paremmin valmisteltu ja riidattomampi kuin se, joka käsiteltiin loppuun joitakin aikoja sitten.

Arvoisa puhemies! Muutama ajatus yleispalvelusta. Toisaalta on ihan hyvä nimenomaan sillä tavoin kuin ministeri totesi, että koko maassa täytyy olla kohtuullisin hinnoin tämä palvelu saatavissa. Kun yleispalvelun tarjoajaksi on nimetty Suomen Posti Oy, Posti Oy on velvollinen huolehtimaan tästä toiminnasta koko maassa. Mutta eräs asia, joka minua hieman nopeasti lukien mietityttää, on 4 §:n 2 momentin sanonnat. Perusteluissa on kauniisti sanottu ja niin sitä julkisuudessa markkinoitiin, että on oltava toimipiste vähintään joka kunnassa. Tämä herättää monenlaisia ajatuksia, kun lukee tarkasti kappaleen loppupuolen. Siinä puhutaan asiamiesposteista jne. Sitten on sana "voisi". Tämä sana tulee aiheuttamaan aika paljon keskustelua valiokunnassa: Mitkä ovat ne tilanteet, että voisi-sana käytännössä konkretisoituu eli että voidaankin laittaa, jos löytyy asiamiespostin hoitaja, asiamiesposti taikka sitten yhteispalvelupiste. Tämä rajanveto tulee mitä ilmeisimmin olemaan valiokunnassa aika vaikea kirjata, että se käytännössä riidattomasti toimisi.

Toinen asia, joka kiinnitti huomiota, on nimenomaan mahdollinen tuki, koska tässä perustellaan nimenomaan sitä, että ei voida lähteä tukemaan, Euroopan yhteisö jo kieltää, minkälaisia yritystukia ei saa antaa. Olemmeko me nyt siinä tilanteessa, että kun me yhtiöitimme Postin, se luokitellaan sillä tavoin yritykseksi, vaikka on

kyse peruspalveluista? Jos ei se kannatakaan, tulee tappiota, niin kuinka herkästi EU mahdollisesti puuttuu siihen, jos joudutaan tavalla taikka toisella tukemaan? Niin kuin täällä sanotaan, tuoksi voidaan lukea myös epänormaalin pienet osingot. Mikä on se epänormaalin pieni osinko, jonka Suomen Posti Oy periaatteessa antaa valtiolle, omistajalleen? Mikä on se epänormaalin pieni osinko? Tätä jäin pohtimaan silloin, kun tätä nopeasti menin ensi kertaa lävitse.

Olisi täällä joitakin muitakin kohtia, mutta kun en ole, arvoisa puhemies, niin syvällisesti tähän vielä perehtynyt, niin en lähde arvioimaan erilaisia tulkintoja, joita mieleeni tuli. Mutta eräs asia, josta olisin odottanut, että ministeri olisi esittelypuheenvuorossaan maininnut jotakin — myönnän kolmannen kerran sen, että en ole tätä niin tarkasti mennyt lävitse — on rahaliikenne asiamiesposteissa tai yhteispalvelupisteissä. Valiokunnassa, kun meillä oli asiantuntijoita kuulavana, tuli esiin se, että on se kumma, kun alueellisen kalastuskortin osalta rahaliikennettä voidaan harjoittaa, muttei valtakunnan kortin osalta. Eräs asia, joka maakunnissa on aiheuttanut ongelmia, on furfuroidulla polttoaineella ajamaan oikeuttava päiväkortti. Kun joka talossa ei ole vielä hienoja päätteitä ja on varmasti sellaisia ihmisiä maakunnissa, jotka elinaikanaan eivät sellaiseen koske, niin ehkä ainakin valiokunnassa joudutaan tätä pohtimaan, jos ministeriössä ei ole sitä pohdittu, kun asiaa on valmisteltu ja tuotu hallituksen esityksenä eduskuntaan.

—————

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

—————

¹⁰ **Pertti Turtiainen /vas:** Arvoisa puhemies! Ensimmäiseen postipalvelulakiin ja sitä edeltäviin tilanteisiin liittyen ja johdannaisena tähän totean, että henkilöstön asema on erittäin tärkeä, mihin ed. Kähkönen viittasi, ja ministerikin osittain totesi, että henkilöstöstä pyritään huolehtimaan. Se palaute, mikä on henkilöstön taholta tähän prosessiin liittyen tullut yt-menettelyn osalta, ei ole ollenkaan myönteistä. On todettu, että yt-menettely on toteutettu muodollisena periaatteena ja lupaukset, joita ministerikin on antanut osaltaan Postin henkilöstöön liittyen, eivät ole kaikin osin

pitäneet paikkaansa. Postin henkilöstövaltuusto on vaatinut, että henkilöstöä ei saa nimetä uudelleensijoitukseen ennen kuin meneillään oleva työnmitoitus on valmis. Siinä selvitetään, millä henkilöstöllä Postin konttorit voivat palvella asiakkaitaan Leonia-pankkipalvelujen poistumisen jälkeen.

Henkilöstövaltuusto pitää myös ehdottomasti kiinni ministeri Heinosen lupaamasta kolmen vuoden niin sanotusta sopeuttamisaikataulusta. Toivoisinkin, että tähän ainakin jonkin verran saisi vastauksia, miten prosessi on edennyt ja minkälaisia mahdollisuuksia uudet palvelujen tuottamismuodot avaavat Postin henkilöstön työllistämisen osalta.

Hyvä asia on tietysti se, että postipalvelulaki pitää sisällään palvelujen kattavuuden eli pyritään turvaamaan postipalvelut koko maassa kaikissa kunnissa. Mutta millä tapaa palvelut toteutetaan, onko toimipiste asiamiesposti vai perinteinen postitoimipaikka, siinä tietysti erilaisuuksia on. Asiamiespostien kohdalta on tehty palvelutkimus, ja siitä on palautteita ainakin hallituksen esityksen joissakin kohdissa. Perustelujen Nykytila-kohdassa on viitattu tähän tutkimukseen ja annettu varsin myönteinen kuva siitä, että asiamiespostipalvelu on täydellistä ja hyvää ja asiakkaat ovat tyytyväisiä. Mutta tutkimuksista on tullut toisenlaisiakin palautteita, että nämä tutkimukset on tietyllä tapaa rakennettu vastamaan tiettyjä tarkoituksia. Tällaisia kannanottoja on ainakin henkilöstön suunnalta tullut.

Pidän hyvänä asiana sitä, että postipalvelujen määrittämiseen sisällöllisesti tulevaisuutta ajatellen on kiinnitetty huomiota, koska se on yksi osa, joka voi mahdollistaa työntekijöiden työpaikkojen turvaamisen ja mahdollisesti työpaikkojen lisääntymisen jossakin vaiheessa ajatellen sitä, mikä tuotepaletti tulee jatkossa olemaan.

Tähän liittyy Postin periaatepäätös, että multikirjettä lähdetään syksyllä toteuttamaan. Tämähän on ainutlaatuista maailmassa. On hieno asia, että Posti on lähtenyt itse kehittämään toimintaa siihen suuntaan, että voidaan hyödyntää niitä mahdollisuuksia, joita sähköinen viestintä pitää sisällään. Tähän voi tietenkin liittää ajatuksen, että sähköistä asiointia voitaisiin lisätä postitoimipaikoissa. Olen useampaan kertaan ja eri yhteyksissä tuonut esiin sen, että Postin pitäisi miettiä sitä mahdollisuutta, että yksityinen kansalainen voisi käyttää, liittyen multikirjetoimintoihin, asiakaspäätettä postitoimipaikassa. Postin henki-

lökunta voisi auttaa asiakaspäätteen käyttämisessä henkilöitä, jotka eivät sitä hallitse. Siinä voisi toteuttaa vaikka työnhakuilmoituksia tai asiointia viranomaisiin päin. Se loisi kyllä paljon mahdollisuuksia.

Kustannusvaikutuksista todetaan, että minäkäänlaisia taloudellisia vaikutuksia ei ole. Minun nähdäkseni, jos halutaan kehittää toimintaa tähän suuntaan, mihin edellä viittasin, kustannusvaikutuksia varmaan jonkin verran on ja siihen pitää varautuakin, koska tämä on silloin oikean suuntaista toimintaa, jos halutaan, että toiminta kehittyy ja paranee ja laajenee.

Toimilupien kohdalta hallituksen esityksessä todetaan, että toimilupia voidaan myöntää yrittäjille, yhteisöille ja muille tahoille, jotka täyttävät tietyt kriteerit. Esityksessä ei ole millään tavalla mainittu, tai sitten olen ymmärtänyt väärin, esimerkiksi kuntia. Kunnathan voisivat olla yksi taho, joka voisi postipalveluja hoitaa. Tällaisen etäispalvelupisteen yhteyteen voitaisiin sisällyttää kunnallisia palveluita. Tähänkin olisi hyvä saada jonkinlainen vastaus, onko mahdollista, että kunnat voivat olla yhteispalveluitten tuottajia.

Miten toimintaa muutoin voisi kehittää? Muutama huomio hallituksen esityksen yksityiskohdistista, mitä nyt ehdin tutustua lyhyellä ajalla.

Hallituksen esityksen kohdassa 2.3 Nykytilan arviointi tuodaan esille Postin nykyistä toimintaa. Listasta on kuitenkin jäänyt huomiotta muun muassa sähköisen postin lisääntyminen, mihin viittasin aiemmin. Siksi on kysyttävä, vähentääkö sähköinen viestintä — sähköposti plus muut elektroniset lähetykset ja lähetyksmuodot, kuten pdf-muotoiset lehdet, kirjeet — normaalien postikuljetusten määrää vai lisääkö sähköinen viestintä muuta normaalia Postin lähettämistä aineita väliaikaisesti.

Sitten toinen kohta. Pitemmällä ajalla pyritään luonnollisesti kustannusten karsimiseen, eli kuten kohdassa 3.1 Tavoitteet todetaan: "Postitoiminnassa ja siihen rinnastettavassa jakelutoiminnassa kilpailevat monet erilaiset jakelu-, lähetti-, kuriiri- ja pikakuljetusyritykset." Edelleen tätä aihetta sivuten: Tietoviikko-verkkolehden sivulla on epävirallinen pikagallup, jossa kysytään, uskooko vastaaja nettikaupan pienentävän logistiikkakustannuksia. Noin kolmannes on sitä mieltä, että näin käy, ja toinen kolmannes uskoo siihen, mutta pidemmän ajan kuluessa.

Niin ikään kohdassa 4.1 Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset todetaan: "Hyvälaatuisilla, hinnoiltaan kohtuullisilla sekä kaikkien käytettävissä olevilla postipalveluilla on suuri merkitys sekä pienten että keski suurten yritysten ja muiden yritysten toimintaan." Siksi pitää esittää kysymys: Järjestävätkö esimerkiksi ostoskeskukset tai muut vastaavat yrityskylät yhteisiä lähettipalveluja, jotka voivat olla tehokkuudeltaan ja kustannuksiltaan Postin tarjoamia palveluja kiinnostavampia?

Esimerkkinä voi käyttää Helsingin alueelta Itäkeskuksen ja Vuosaaren kokoisia lähialueita, joissa on laajaa taloudellista toimintaa sekä myös teollisuuden toimintaa. Mikäli tämän alueen yritykset organisoisivat oman täsmäjaketun tuolle kymmenien tuhansien henkilöiden lähiöryppäälle sekä myös jopa muualle valtakuntaan, voisi Postille jäädä helposti vain murto-osa niistä tuloista, jotka tuovat toiminnan edellyttämiä markkoja. Eli jos alueelta lähtee autoja ja pakettiautoja tai jopa rekka-autoja eri puolille Suomea ja näiden logistiikka saadaan esimerkiksi yhteisen lähettipalvelun sekä tietoverkkojen avulla toimivaksi, voi toiminta olla postitoimilain kannalta varsin ongelmallista. Missä siis menevät tulkin-
tarajat?

Niin ikään hallituksen esityksen sivulla 22 toisen palstan toisessa kappaleessa todetaan: "Muilta kuin yleispalvelun osalta toimilupamenettely ei koskisi pakettien välitystoimintaa, koska soveltamisalaan ei kuuluisi yleinen tavarankuljetus, jota harjoittavia yrityksiä on markkinoilla runsaasti pienistä jakelijoista Matkahuolto Oy Ab:n kaltaisiin suuriin toimijoihin. Yleispalveluvelvoitteeseen sisältyvä enintään 10 kilon painoisten postipakettien postipalvelu ja maahan saapuvien lähetyksien kuljetus- ja jakelupalvelu enintään 20 kiloon asti voitaisiin määrätä yleispalveluvelvoitetta koskevana toimilupamääräyksenä yleispalvelujen tarjoajalle koko maan kattavan yleispalvelun turvaamiseksi". Mitä tämä tarkoittaa suomeksi? Jos jotain määräyksiä tulee esimerkiksi jostain painorajoista, voidaanko lakia kiertää painavammalla paketilla tai muulla sellaisella keinolla, esimerkiksi tavarakorilla?

Arvoisa puhemies! Tässä joitakin huomioita hallituksen esityksestä postipalvelulaiksi.

¹¹ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Suomella ei ole varaa Suomeen. Se käy päivittäin yhä selvemmäksi. Tähän voidaan jatkoksi

vielä todeta, kuinka oikeassa olivatkaan Suomen EU-jäsenyyden vastustajat silloin kansanäänestyksen alkuhetkinä ja kohta sen jälkeen, kun eduskunta käsitteli Suomen EU-jäsenyyttä. Silloin todettiin, että mitkään sellaiset puheenvuorot, joita täällä ministerit nyt käyttävät, eivät voi tulla kysymyksenäkään. Täsmälleen sama asia koskee Postin kehitystä osakeyhtiöksi. Muistamme, kuinka lähdimme virastomuodosta liikkeelle, sitten muutettiin liikelaitokseksi, sitten kahdeksi osakeyhtiöksi. Muistamme, kuinka valtiosalissa kansliapäällikkö Korpela aina joka muutoksen edellä — kerran se yritys kaatuikin jo siinä välillä — todisti, että mitään tällaista ei voi tapahtua, mitä nyt on tapahtunut, ei missään nimessä, jos jokin niin postitoimintalaki pitää siitä huolen. Ei mitään ole sellaista, se on aivan yhtä hölinää ja pölinää.

Me olemme myöskin siirtyneet 90 prosentin Suomeen. Siitä ed. Kantalainen antoi erittäin hyvän näytön oikein kuin tilauksesta äsken. Hän sanoi, että 90 prosenttia Suomen Posti Oy:n rahoista tulee yrityksiltä ja 10 prosenttia tulee yksityisiltä. Hän sanoi, että sen takia pitää yrityksiin pillin mukaan tanssia, niin kuin se piti ymmärtää. Sitaatti ei ollut aivan täsmällinen. Joka tapauksessa 90 prosentin sääntö.

Kun Suomen Posti Oy toteutti pakettiuudistuksen, niin jälleen oli 90 prosentin sääntö: 90 prosentin osalta siinä suurin piirtein tuli valinnaisuutta, 10 prosentin osalta postipakettipalvelu heikkeni. Muun muassa Oulun eteläisellä alueella tapahtui erittäin selvä heikennys. Kun olimme valiokuntana Suomen Posti Oy:n vieraana Pääpostitalossa, niin siellä todettiin, että näin se on nyt vain päässyt käymään.

Edelleen 90 prosentin sääntö pätee siihen, onko ensimmäisen luokan kirje seuraavana päivänä perillä vai ei. 10 prosenttia ei meinaa yhtään mitään, kun 90 prosenttia sen saa, taikka 90 prosentin pitäisi se saada. Tässä tuoreita esimerkkejä, miten laatujärjestelmä Suomen Posti Osakeyhtiössä toimii, kaikki on tältä keväältä: Oulusta lähetettiin minulle perjantaina ensimmäisen luokan virkalähetys, siis kirje. Se oli seuraavana keskiviikkona täällä perillä. Kaleva Oy:n painosta lähetettiin minulle tiistaina asianomaisesti frankeerattu lähetys ykkösluokassa. Se oli perjantaina täällä perillä. Siinä tätä laatujärjestelmää kerrakseen. Kuka puhuu tässä laatujärjestelmästä yhtään mitään?

Sitten ihan muutama näkökohta höysteeksi näistä muista näkökohdista. Täällä puhutaan, että jokaisessa kunnassa on tällainen palvelupiste, hyvä näin. Mutta sen pitää tietysti olla sellainen, että se on kiinteä, tunnistettavissa oleva. Sanaa kiinteä ei hallituksen valmistelussa siihen voinut missään nimessä laittaa. Piti ottaa mummut huomioon, niin kuin se meille eduskuntaryhmässä esitettiin. Edelleenkin, entäs jos kunnat fuusioituvat ja kuntien määrä pienenee? En ole kerinnyt katsomaan, onko esitykseen ilmestynyt viime vaiheessa siltä varalta joitakin lausumia.

Edelleen, kun eduskunnassa on pääministerin ilmoituksen jäljiltä ja ties milloin keskusteltu yritysposteista, kuviteltiin, että se johtaisi siihen, että yritysposteille todella neuvoteltaisiin relevantti ja tehtävän mukainen palkkio tehtävän hyvin suorittamisesta. Vastaus oli juuri päinvastainen. Tuli tarjous ja peruspalkkioita alennettiin kolmasosaan entisestään. Sitten tulee erillisiä muutaman markan rullakkokorvauksia. Ainut, mikä on positiivista viime aikojen kehityksessä, on ollut se, että jos ei kukaan eikä mikään suostu ottamaan yrityspostia paikkaseudulle, sen jälkeen Suomen Posti Oy:n on pakko järjestää se omaan piikkiinsä. Sehän on tietysti maaseudun pelastus. Kun tekee yhteisen päätöksen, ettei kukaan sitä ota, niin siellä säilyy Suomen Posti Oy:n erittäin hyvä palvelukeskus, jossa on varmasti myös pankkipalvelut ja kaikki muutkin. Se on kansanvaltaa se.

Sitten vielä hinnoittelusta muutama näkökohta. Se, että säädellään vain ensimmäisen luokan kirjeestä — onko raja 20 vai 50 grammassa, siitä en kerinnyt ottaa selvälle, mikä se on — joka tapauksessa on tietysti vähin, mitä voi olla, mutta ehdottomasti sen myöskin pitäisi olla jollakin tavalla fiksattu pakettien osalta, semmoisen peruspaketin 2 kiloon saakka niin, että mistä tahansa Suomesta lähetettynä se on jollakin tavalla minimihinnoiteltu. Siihen tämä nykyinen pakettiuudistus, joka tähän hätään äkkiä kyhättiin, ei vastaa.

Eli onpa taas, arvoisa puhemies, valiokunnalla töitä.

¹² **Matti Kangas /vas:** Herra puhemies! Hallituksen esitys postipalvelulaiksi lähtee siitä, että on turvattava kaikille postipalvelujen saatavuus ja hyvä palvelu. Nämä ovat ihan hyviä päämääriä ja tähän pitää pyrkiäkin. Mutta kysyisin, niin kuin on aikaisemminkin kysytty: Mikä on se ki-

lometrimäärä, missä lähin postitoimipiste uuden lain mukaan on? Onko se 2, 20 vai 50 kilometriä? Mikä on saatavuus, kun lähtökohtana on yksi toimipiste kunnassa, jos, niin kuin ed. Pulliainen totesi, kuntia vielä yhdistetään? Entä vammaiset ja vanhukset ja muutoin liikuntakyvyttömät? Olen huolissani heidän postipalvelujensa saatavuudesta. Myös kiinnittäisin huomiota Postin henkilöstön aseman turvaamiseen, että pidettäisiin kiinni ainakin siitä, mitä on luvattu.

Lehtitietojen mukaan Leonia ryhtyy yhteistyöhön vakuutusyhtiö Sammon kanssa ja käyttää sen konttoriverkosta apuna tarjotessaan pankkipalveluja. Kysynkin vielä: Miksi Leonialle kelpaa Sampo mutta ei toinen valtionyhtiö Posti? Näin olisivat säilyneet posti- ja pankkipalvelut ainakin niissä toimipisteissä, joita vielä jäljelle jää. Nyt on muutoinkin valtion omaisuutta ja yhtiöitä myyty ja yksityistetty. Mieli tekee kysyä: Ovatko meillä kaikki valtionyhtiöt tehottomia ja pitäisikö näiden yhtiöiden johdon suhteen tehdä johtopäätöksiä, kun ne eivät pysty kehittämään yhtiötä kilpailukykyiseksi ja vastaamaan nykyajan haasteisiin?

¹³ **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Kangas esitti muutaman kysymyksen, joihin tietysti on ministeri pätevin ja tietävin vastaamaan. Kysymystä, joka koski Leonian ja Postin suhdetta, itse kukin on pohtinut, mutta se juna meni jo. Siihen ei ole paluuta. Siitä seurausta osin on juuri lainsäädäntö, jota nyt olemme tekemässä.

Kun ed. Kangas kysyi, kuinka monta kilometriä täytyy postiin olla, eihän sellaista kilometrirajaa tietenkään ole. Tämä on sidottu kuntiin, ja Suomen kuntarakente on peräti epälooginen. Tietysti on pelättävissä, että näin myöskin Postin rakenteesta tulee epälooginen, jos kiinteästi sidotaan postitoimipisteet kuntiin. Sitä paitsi jo nyt Posti tuo palvelut kotiin, jos matkaa lähimpään toimipisteeseen on yli 5 kilometriä. Tällainen kilometriraja kyllä löytyy jo nykyisestä käytännöstä, mutta ei niin, että postin seinät olisivat määriteltävissä tiettyjen kilometrien päähän.

¹⁴ **Toimi Kankaanniemi /skl**: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on nyt postipalvelulaki, joka uudistaa postitoimintalain. Voidaan tietysti todeta, niin kuin juuri ed. Kekkonen totesi, että juna meni jo eli ollaan jonkin verran myöhässä siinä suhteessa, että kun Leonia—Posti-yhteis-

työ on jo päätetty lopettaa ja sen jälkeen Postin toimipaikkojen alasajosta on jo päätetty, nyt ollaan hieman jälkijunassa eli postivaunussa, joka kulkee väärään aikaan. Mutta siitä huolimatta, että ajankohta on myöhäinen tälle asialle, on ihan hyvä, että tämä monen tahon ja itsenikin monta kertaa peräänkuuluttama lain uudistus on tuotu tänne. Tässä on, niin kuin ministerin puheenvuorosta kuulimme, paljon hyviä periaatteita ja sisältöä, joka joiltakin osin kiristää jopa nykyistä menettelyä. Se, että tämä kiristää voimassa olevan lain menettelyjä, on tietysti hyvä, mutta on siis myöhässä.

Posti ja Tele eriytettiin aikanaan, ja oli tietysti erinomaista, että Sonera Oy perustettiin, koska se on pelastanut valtiontalouden ja tuonut hallituksen käyttöön sellaisia rahoja, joilla voidaan maksaa velkaa ja tehdä paljon muutakin hyvää, niin kuin on tänään kuultu. Soneran puolen menestystarina on tosiasia. Postin osalta ei todellakaan voi aivan samaa sanoa. Kehitys on ollut monelta osin valitettava ja kehityksen suunta on yhä alaspäin. Saadaanko lailla tässä vaiheessa pysähdys aikaan tai jopa käänös parempaan aikaan, siihen tarvitaan paljon uskoa, että näin voi arvella tahtuvan.

Lakiesityksessä on kirjattu 4 §:ään maininta, että yleispalvelun tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. On ihan paikallaan, että säädös on nimenomaan laissa, ja yleispalvelun tarjoajaksihan määritellään Suomen Posti Oy. Yleispalvelu on samaisen 4 §:n 1 momentissa sisällön puolesta määritelty, ja tämä turvaa jokaiseen kuntaan Postin peruspalvelut. Miten ne sitten järjestetään fyysisesti, se jää Postin sisäiseksi asiaksi, mutta Posti Oy:llä on siihen velvollisuus.

Tässä yhteydessä tulee eteen se tilanne, mistä käytiin aiemmin keskustelua, että korvauksen, jonka Posti Oy maksaa yrittäjille, jotka järjestävät palvelut kunnissa, kylillä ja kaupunginosissa, tulisi olla sellainen, että toiminta on kannattavaa ja säilyy. Kaikissa kylissä esimerkiksi ei enää ole sellaisia yrityksiä, joihin tuollainen palvelu voitaisiin perustaa, vaikka asukkaita olisi runsaastikin. Satun itsekin asumaan kylällä, joka kasvaa aika nopeasti, mutta siellä ei ole kauppaa, ei koulua eikä muutakaan sellaista palvelupistettä, johon tämä voitaisiin liittää. Tällöin on tietysti syytä myös valiokunnassa selvittää, että olisi mahdollista kunnan kanssa palvelun järjestämisen ilman yrittäjää. Ehkä näin onkin, mutta se ei

selkeästi täältä ilmene. Toisaalta on tärkeää, että ne yrittäjät, jotka lähtevät postipalvelua hoitamaan, saavat siitä sellaisen korvauksen, joka on riittävä vastuullisuuden ja palvelun kattavan toiminnan huomioon ottaen.

Kun Suomen Posti Oy:lle annetaan velvoite, yleispalvelun tarjoajan asema, tai se ilmeisesti määrätään sille, niin siinä yhteydessä tulee eteen se, että saadaan kautta maan samat taksat. On välttämätöntä, että se on tällä tavalla. Suurin huoli on siinä, että tulee muita yhteisöjä, jotka saavat alueellisia toimilupia. Perusteluissa kylläkin hallitus toteaa, että ulkomailta saadun kokemuksen perusteella niitä ei juurikaan taida tulla, ja niin kuin tiedämme, Suomessa lupa, joka on myönnetty, ei ole johtanut itse toimintaan, mutta ehkä nyt, kun 10 §:ssä luvataan, että lupa voidaan myöntää jopa 20 vuodeksi, siitä voi tulla houkuttelevampi kuin tähän asti on ollut mahdollista. Arvelen, että tällaisia niin kuin täällä käytettiin termiä kermankuorintayrityksiä tälle alalle saatava tulla, ja se on iso kysymys.

Jos tällaisilla taajaan asutuilla, vilkkailla alueilla toimii yrityksiä postialalla, niin ne vievät parhaat palat koko maasta tämän toiminnan osalta, ja silloin Suomen Posti Oy koko valtakunnan alueen toimijana joutuu toimimaan kattavasti koko maassa menettäen kuitenkin mahdollisuudet parhailla alueilla tuottaa tulosta, jolla voitaisiin turvata koko maan kohtuullinen ja kohtuuhintainen palvelu. Tämä vaara on ilmeinen, ja siksi yhä edelleen maakunnasta katsoen olen huolissani siitä, että tällaisia niin sanottuja kermankuorintayhtiöitä saattaa tulla. Toivoisin, että valiokunta hyvin tarkkaan mieltäisi ja tutkisi, onko mahdollisuuksia tällaisen, voisiko sanoa, julkisen palvelun maksun käyttöönottoon kuitenkin tältä osin, jolla varmistettaisiin se, että Suomen Posti pystyy huolehtimaan koko maan kattavasta palvelusta riittävästi. Jos näin ei tehdä, niin silloin tietysti, kun Suomen Posti Oy on osakeyhtiö ja sitä sitoo osakeyhtiölaki, se joutuu hintoja aina vain nostamaan ja saattaa tulla tilanne, että alueelliset yhtiöt pystyvät toimimaan todella pienellä hinnalla verrattuna koko maan kattavaan Posti Oy:n toimintaan, ja se luo eriarvoisuuden eri paikkakunnilla asuvien ja toimivien yksityisten ihmisten ja yritysten välille.

Tällainen kehitys on vaarassa tästä purkautua, ja siihen tulee vakavasti paneutua, että näin ei pääse tapahtumaan. Viisasta olisi saattanut jo taannoin olla, että Postia ei olisi muutettu osake-

yhtiöksi, vaan olisi pidetty Posti — vaikka Sone-
ra Oyj perustettiin — liikelaitoksena, mutta sen suhteen tietysti on juna mennyt, ja ei näytä hallituksella paluujatuksia tähän suuntaan olevan. Nimittäin siinä on aika selkeä ero: osakeyhtiölaki vaatii tuottavuudesta ja kannattavuudesta huolehtimisen eri tavalla kuin vaatii liikelaitos, jota voidaan budjetin kautta tukea. Perusteluissa näyttää mainittujen yrityspostien osalta olevan ongelmana, voidaanko yritystuen yleisistä ehdoista annettua lakia soveltaa ja miten sitä tulee soveltaa tuen antamisessa, kun yksittäinen yrittäjä pitää postitoimipaikkaa, postipalvelua. Sama on tietysti koko Posti Oy:n osalta. Tässä ollaan sellaisessa kierremahdollisuudessa, joka saattaa vaarantaa tämän todella tärkeän, keskeisen peruspalvelun ja päästää kasvamaan kansalaisten eriarvoisuuden kohtuuttoman suureksi.

Ed. Johannes Koskinen merkitään läsnä olevaksi.

¹⁵ **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa puhemies! Meillä edustajilla on aika ajoin taipumus mennä eteenpäin koko ajan peruutuspeiliin katsoen ja haikailla menneitä, joista päätökset on tehty. Totta kai taustasta on otettava opiksi, mutta ne ratkaisut ovat olleet silloin niin perusteelliset, ettei niihin ole paluuta. Todella Leonia-ratkaisu on tehty, ja toisaalta Leonia ja Sampo ovat ensi vuodenvaihteessa yhteinen yhtiö, yritys. On selvää, että ne jo nyt lain säätämässä puitteissa ryhtyvät yhteistoimintaan ja näin laajentavat pankkipalvelujen verkkoa.

Ed. Pulliaiselle toteaisin, kun olin samassa tilaisuudessa — hän otti esimerkkejä Oulun eteläpuolelta — että iloksemme kuitenkin kuulumme, että Postin johto oli selvästi tiedostanut tuon ongelman, joka oli mitä suuremmassa määrin logistinen, ja selvästi etsi keinoja ratkaista se parhain päin.

On todella tyydytyksellä todettava tämä hallituksen esitys postipalveluiden turvaamisesta, sillä viime kuukaudet ovat osoittaneet sen suuren huolen, joka kansalaisilla ja meillä täällä eduskunnassa on ollut siitä, miten postipalvelut turvataan, ja toisaalta myöskin sitten Postin tulevaisuuteen liittyen on suuressa määrin noussut kysymys, miten henkilöstön tulevaisuus turvataan.

Siihen ratkaisut on tehty jo hallituksen päätöksellä, ja nyt me katsomme, miten palvelujen suhteen mennään eteenpäin.

Postipalvelujen turvaamisen yhtäläisesti kaikille suomalaisille asuinkuntaan katsomatta on oltava selkeä tavoite, samoin kuin myöskin sen, että jokaisessa kunnassa on oma postitoimipiste. Tähän juuri tämä lakiesitys tähtää. Asiamiespostit ovat tulleet jäädäkseen, ja mielihyvin allekirjoitan sen, että yrittäjälle tulee taata riittävä korvaus hänen suorittamastaan työstä, jotta palvelut, joita hän tarjoaa, olisivat laadukkaita. Postin on sitten omalta osaltaan valvottava, että näin tapahtuu. Myöskin jo liikennevaliokunnassa on kuultu yhteispalvelupisteiden muodostamisesta, joka on tietysti ensisijaisesti Postin ja viranomaisen yhteistyön tulosta, mutta siihen laki antaa varmasti kaikki mahdollisuudet.

Kilpailu tulee lisääntymään. Siihen vaikuttaa myöskin toimintaympäristön muutos mitä suuremmassa määrin. Jo nyt Suomessa on melkoinen joukko kansainvälisiä yrityksiä, ja lisää on tulossa. Suomen Posti tulee olemaan kovien haasteiden edessä, ja samanaikaisesti myöskin sähköinen tiedonsiirto kirjeiden ja muidenkin osalta lisääntyy.

Nyt tehty lakiesitys antaa hyvät perusteet laadukkaiden postipalveluiden tuottamiseksi, ja siinä Suomen Postilla kilpailukykyensä säilyttämiseksi tulee olemaan suuria haasteita. Uskon, kun olimme selvitystä kuuntelemassa, että Postin johto pyrkii selkeisiin tavoitteisiin, laadukkaisiin palveluihin, ja meidän on annettava sille kaikki tuki.

¹⁶ **Hannes Manninen /kesk:** Arvoisa puhemies! Kun katsoo nykyisin lakiesityksiä, joita tänne saapuu, joutuu toteamaan, että yhteiskunta on todella muuttunut, ja voi todeta, että on kasvanut ja elänyt vähän toisenlaisessa yhteiskunnassa. Tuntuu joskus siltä, että olisikohan jo aika siirtyä eläkkeelle, koska monesti omat käsitykset poikkeavat aika tavalla nykyisistä ultraliberalistisista käsityksistä, joita Suomeenkin syötetään. Lohduttaudun sillä ajatuksella, että kyllä jossakin vaiheessa näistäkin käsityksistä peräydytään taas toiseen suuntaan, kun yhteiskunnalliset toiminnot saatetaan riittävän sekaisin. Aikansa kutakin, sanoi pässi, kun päätti leikattiin. Mentäköön sitten tämän säännöksen mukaan.

Mitä tulee Suomen Posti Oy:hyn ja siihen, että sille annetaan yleispalveluvelvoite ja että se hoi-

taa asioita koko maahan, jos tarkemmin lukee tätä esitystä, niin kuin äsken yritin tähän tutustua, voi todeta, että todellisuudessa tämä laki ei turvaa ollenkaan Suomen Posti Oy:n toimintaa koko maassa. Tämä laki mahdollistaa lähes kokonaan Suomen Posti Oy:n vetäytymisen omista toiminnoistaan, jos se haluaa, nimittäin laissaan sanotaan, että yleispalveluvelvoite voidaan antaa alueellisesti myöskin muille postiyrityksille. Periaatteessa Suomen Posti Oy:n ei tarvitse kantaa yleispalveluvelvoitetta missään Suomen osassa, jos velvoitteet alueellisesti jaetaan eri postiyrityksille, riippuen tietysti siitä, että riittävää halukkuutta siihen löytyy.

On tietysti hyvää myöskin se, että sanotaan, että yhtenäishinnoittelu säilyy, mutta sekin koskee vain ensimmäisen maksuluokan kirjeitä eikä mitään muuta. Aika ohuella pohjalla tämäkin asia todellisuudessa on. Sanon tämän siksi, ettei julkisuuteen annettaisi väärää ja virheellistä kuvaa siitä, kuinka hyvin tässä nyt kaikkien edut ja kaikki asiat halutaan ja pystytään turvaamaan.

Mitä tulee toimipisteisiin, niin täällä on todettu todella, että Suomen Postilla säilyy toimipiste joka kunnassa. Tämähän ei pidä paikkaansa, vaan lakiesityksen mukaan jollakin postiyrityksellä on tulevaisuudessa toimipaikka jokaisessa Suomen kunnassa. Voi tulla aika lakia muuttamatta, että Suomen Posti Oy:llä ei ole yhtään toimipaikkaa Suomessa. Se on täysin mahdollista tämän lain mukaan. Minusta nämä ovat sellaisia asioita, että kun näitä asioita valiokunnassa pohditaan, ne pitäisi ottaa hyvin vakavasti huomioon.

Postin työntekijöistä eräät ovat jopa esittäneet, että pitäisi selvästi määrätä, että Postin henkilökunnalla hoidettavia toimipisteitä pitäisi olla jos ei nyt joka kunnassa mutta kuitenkin heidän toiveensa mukaan joka kunnassa, mikä taas tietysti vaikeuttaa tätä tilannetta. Mutta sellainen väite, että sanotaan, että Suomen Posti Oy huolehtii jatkossa postipalveluista, ei perustu tähän lakiin. Se saattaa perustua käytännön olosuhteisiin sen vuoksi, että ei synny sellaisia postiyrityksiä, jotka haluavat tai joille myönnettäisiin tällainen yleispalveluvelvoite. Siinä tapauksessa, jos sellaisia ei tule, Suomen Posti Oy voidaan velvoittaa huolehtimaan yleispalvelusta, joskin perusteluissa sanottiin — en kyllä aivan tarkkaan kaikkea ehtinyt lukea — että tällaista velvoittamista on käytettävä kuitenkin poikkeuksellisesti ja harkiten. Ilmeisesti kuitenkin, jos muita

ei ole, niin kai yleispalvelu Suomen Postille on velvoitettava, muutenhan Postia ei koko maassa voitaisi hoitaa.

Eräs asia myöskin, joka hiukan epäilyttää, on se, miten käytännössä yhteistoimintavelvoite näiden postiyhtyritysten välillä toimii. Kun meillä on erilaisia postiyhtyrityksiä, ei ole varmaan ainutkertaista, että suomalaiset, puhumattakaan ulkomaalaisista, toimittavat oman kirjeensä "väärään postiin", sellaiseen postiin, että vastaanottaja ei asu tämän postitoimintayrityksen toimilupa-alueella. Laissa kyllä sanotaan, että täytyy olla yhteistoimintasopimus, jonka perusteella on velvollinen toimittamaan postia eteenpäin, mutta aina, kun syntyy tällainen palveluiden saumakohta, me tiedämme aivan teoriassakin, että epäönistymisen riski on aina suurempi tällaisessa kuin yhtenäisessä organisaatiossa. 27 §:n yhteistoimintavelvoite on sellainen asia, johon toivon valiokunnan paneutuvan ja selvittävän, että se myöskin käytännössä tulee toimimaan.

Kaiken kaikkiaan voi todeta, että olemme sellaisessa tilanteessa, jossa olemme tavallaan ajautuneet siihen, että me todennäköisesti joudumme kilpailua avaamaan entistä enemmän, ellemmme todella palautta Postia virastoksi tai liikelaitokseksi. Kun näyttää siltä, että siihen ei kannatusta ja halua ole, me joudumme etenemään tällä tiellä. Mutta näen, että samalla tavalla kuin Tielaitoksen yhteydessä valiokunnan tulisi selvästi vahventaa monia kohtia tässä laissa niin, että todella kansalaisten postipalveluiden varmuus ja turvallisuus tulee turvatuksi. Sitä kautta sellaista mahdollisuutta en ainakaan tässä vaiheessa olisi valmis hyväksymään, että Suomen Posti Oy esimerkiksi poistuisi markkinoilta niin, että se lopettaisi omat toimipisteensä. Tietysti se on se tavallinen tempu, että hallitus tuo vuoden päästä esityksen, että Suomen Posti Oy:n osakekanta myydään pörssissä yksityisille. Sehän on yksi tapa tietysti hoitaa myöskin tämä asia.

Tällaisia monia epävarmuustekijöitä tähän asiaan mielestäni liittyy. Minun henkilökohtainen käsitykseni on se, että nykyinen meno ei kaikilta osin ole onnellista ja onnekasta suomalaisille ja suomalaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle.

¹⁷ **Matti Väistö /kesk:** Herra puhemies! Postipalveluissa on kysymys julkisista peruspalveluista. Tästä syystä on hyvin tärkeää, että tästä asiasta, kansalaisten oikeudenmukaisesta asemasta, pidetään riittävästi huolta. Mielestäni pos-

tipalveluilla on tuettava myös alueellista kehitystä. Tästä syystä on hyvin tärkeää, että postitoimipaikkoja, jotka pääosin tulevat siis olemaan yritysposteja, tulisi riittävästi. Lain perusteluissaan todetaan, että jokaiseen kuntaan olisi tällainen toimipiste sijoittumassa. Mielestäni tulisi tässä ottaa kyllä alueelliset tarpeet huomioon, eikä vain niin, että puhtaasti markkina-asiat sanelesivat, miten toimipaikat sijoittuvat. On tärkeää, että yritysposteille maksetaan riittävä, kohtuullinen korvaus, että saadaan jatkuvuutta ja että saadaan hyvää palvelua. Siitä on oltava myös taakeet. Mielestäni arviointia tulee tehdä riittävästi ja palvelun saatavuutta tarkoin seurata. Ed. Pulliainen kertoi hyviä esimerkkejä. Toivon mukaan valiokunta pystyy työssään tarkentamaan ja vahventamaan, kuten ed. Manninen totesi, lakiesitystä monilta osin.

Tuli mieleen 90 prosentin säännöstä pari vuotta sitten kuulemani, kun Etelä-Afrikassa sikäläinen postilaitos oli mainostanut palveluaan ja todennut, että jo 90 prosenttia postista menee perille. Toivottavasti meillä päästään parempaan.

¹⁸ **Antero Kekkonen /sd:** Herra puhemies! Olen ymmärtänyt lähetekeskustelun niin, että sen tehtävä ei ole antaa valmiita vastauksia, vaan pikemminkin esittää kysymyksiä, virittää siihen työhön, mitä valiokunnassa tullaan tekemään. Ne muutamat hajahuomiot, joita nyt aion esittää, ovat juuri sellaisia enemmänkin kysymyksen luontoisia kuin varmoja vastauksia siihen, mikä on oikein, mikä väärin.

Ihan ensinnä: Ed. Manninen äsken ihmetteli, tehdäänkö nyt sillä tavalla, että jossain vaiheessa mennään pörssiin, pannaan myyntiin pörssin kautta järjestelmä. Ed. Manninen ehkä esitti sen vähän provokatorisesti, niin kuin lähetekeskustelussa pitääkin tehdä. Ihan muistin virkistämiseksi: Saksan posti on erittäin vakavalla tavalla menemässä juuri nyt, lähinnä ilmeisesti ensi syksynä, pörssiin. Kun tiedämme, mikä yhteys Suomen Postilla ja Saksan postilla tulee olemaan yhdyntyvän Euroopan, jo yhdyntyneen ja entisesti integroituvan Euroopan, oloissa, on enemmän kuin todennäköistä, että Saksan postin ratkaisu tuo tätä keskustelua myöskin Suomeen, semminkin kun nämä nordic-järjestelmät eli pohjoiseen liittyvät postijärjestelyt, pohjoiseen yhteistyöhön liittyvät järjestelyt, eivät ole kaikin osin aivan sujuneet hyvin. Siellä on tietynlaisia

pulmia, näitä postikeskusteluja kun käydään muissakin Pohjoismaissa kuin meillä Suomessa.

Selvytyden vuoksi: en siis ole nyt viemässä Suomen Postia pörssiin, mutta tämä keskustelu nousee uudelle asteelle sen jälkeen, jos Saksan posti menee pörssiin, koska meidän päätoimintasuuntamme on nimenomaan sinne päin Eurooppaa.

Puhemies! Postin liikevaihtohan muodostuu 92-prosenttisesti yrityksiltä ja yhteisöiltä ja 8-prosenttisesti kuluttajilta. Nämä määrät on hyvä muistaa silloin, kun asiasta käydään keskustelua. Totta kai se yksityisen ihmisen näkökulma on välttämätön, tärkein, kaikessa siinä lainsäädännössä, mitä täällä tehdään, mutta kyllä tämä suuri raamikin on syytä pitää mielessä. Postin ydinliiketoimintaa ovat viestinvälitys-, media- ja logistiikkapalvelut. Liikevaihdoltaan jo huomattavasti vähäisempänä ovat konttoriverkoissa tarjottavat oheispalvelut, sellaiset muun muassa kuten ovat olleet Leonian pankkipalvelut, jotka siis nyt ovat loppumassa.

Tämän lain rakentamisessa on pari poliittisesti keskeistä asiaa: yleispalvelun tuominen lakiin, mukaan lukien toimipaikkakirjaus, ja yhtenäishinnoitteluvaatimus. Näihin molempiinhan on niissä puheenvuoroissa, oikeastaan kaikissa, puututtu, jotka olen ollut tilaisuudessa täällä kuulemaan.

Siis toimipaikkakirjaus siten, että jokaisessa kunnassa on oltava yksi postin toimipiste. Sekin kannattaa vähän kyseenalaistaa, vaikka se ei olekaan poliittisesti ehkä kovin viisasta. Mutta toivon, että liikennevaliokunta tähän suhtautuu vakavasti. Nimittäin jossain tilanteessa tammoinen jäykkä kirjaus saattaa kääntyä kuluttajia vastaan. Kuntajako ei Suomessa todellakaan ole kovin looginen, ei ainakaan Postin toimintoja ajatellen. Eli kysymys voidaan esittää näinkin: Olisiko sitenkin käyttäjän kannalta parempaa palvelua ja samalla Postin kannalta liikeloudellisempaa, jos palveluita vietäisiin kotiin, vietäisiin ja haettaisiin — sitähän se Postin palvelu on — esimerkiksi aivan kaikkein pienimmissä kunnissa? Tämä on jälleen asia, jota en esitä nyt kirjattavaksi mihinkään, mutta kysymyksenä sen tohdin esittää. Kyllä tämä keskustelu seinistä tässäkin salissa on tavattoman usein johtanut suoraan sanoen vähän hulluihin lopputuloksiin.

Sitä paitsi, kuten taisin edellisessä puheenvuorossani jo sanoa, jo nyt Posti tuo palvelut kotiin, jos matkaa lähimpään toimipisteeseen on yli 5 ki-

lometriä. Eli jos lainsäätäjät rupeaa oikein jäykkäsi, teoreettinen mahdollisuus on, että kovin jäykkällä kirjauksella ihmisille parempien palveluiden toteuttaminen voi vaikeutua. Eli palvelu sinänsä on olennaista, eivät välttämättä seinät.

Jonkin verran on esiintynyt väitteitä, että yrittäjiä ei saada kuntaan, jos kunnassa ei ole Postin toimipistettä. Minä olen ymmärtänyt niin, että Posti haluaa palvella yrittäjää mahdollisimman hyvin menemällä yrittäjän luo tarjoamaan palveluja, eikä yrittäjän näin tarvitse käyttää kallista aikaansa menemällä Postin palvelupisteeseen. Sillä lailla asiaa ajatellen väite, jonka alkuun esitin, että yrittäjiä ei saada kuntaan, tuntuu vähän oudolta.

Postipalvelulaissa ei ole otettu kantaa postipalvelulain ja kilpailulain väliseen yhteyteen. Mielestäni tämä on selkeä puute, ja liikennevaliokunnan tulisi kyllä tähän kiinnittää huomiota. Kilpailuoikeus määrää, että tuotteet on hinnoiteltava kyseisten tuotteiden kustannusvastaavuuden mukaan, mutta Postin pitäisi, voidakseen rahoittaa toimipaikat, ottaa mukaan hintaan tämän vaatima subventio, mikä taas on kilpailuoikeudellisesti väärin. Ottaako Kilpailuvirasto huomioon tämän, vai vaatiiko Kilpailuvirasto yksiselitteisesti, että kukin tuote on hinnoiteltava kustannusvastaavasti? Lainsäätäjät ei ole ottanut kantaa tähän asiaan, joka mielestäni kuitenkin on hyvin olennainen ja saattaa jossakin tilanteessa sotia sitä periaatetta vastaan, että yhtenäishintajärjestelmä olisi koko maassa.

Nykyinen postitoimintalaki ei edellytä postiyrittäjältä yhtenäishinnoittelua. Postipalvelulaki asettaa yleispalvelun tarjoajalle eli Suomen Posti Oy:lle yhtenäisvaatimuksen yleispalvelutuotteeksi katsottavaksi kirjeelle. Erityinen ongelma yhtenäishintavaatimuksesta tulee tilanteessa, jossa Postilla on alueellinen kilpailija. Laissa on asetettu yhteistoimintavelvoite koko maassa toimivalle postiyritykselle. Millä hinnalla koko maassa postiverkkoa pitävän yrityksen on vietävä muualla kirjeitä yritykseltä, jonka toimilupa on alueellinen eli joka on keskittynyt kermankuorintaan, todellisten kustannusten vai Postin tuotteissaan käyttämän yhtenäishinnan mukaan? Tätäkään asiaa ei laissa ole ratkaistu.

Suomen Suoramainonta, se kannattaa ehkä tässä yhteydessä muistaa, sai viime torstaina alueellisen postitoimiluvan. Sillä on ollut toimilupa Helsinki—Vantaa—Espoo—Kauniainen jo vuodesta 97, mutta se ei ole vielä aloittanut toimin-

taansa, koska sen mukaan haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi perittävä maksu tekee toiminnan kannattamattomaksi. Tämä eräänlaisena taustana sille problematiikalle, jonka edellä kerroin.

Sitten pari yleisempää näkökulmaa tähän asiaan. Jos Postilla on monopoli, mitä se sitten on? Se on yleispalvelua ja muita velvoitteita, joita on helppo rahoittaa. Mutta mikä monopolissa saattaa kääntyä tappioksi? Voi olla, että teknologian kehitys ajaa ohi, ja se suuri romahdus saattaa tulla pikku viiveellä. Sitä paitsi kilpailulainsäädäntö ja EU-lainsäädäntö asettavat omat vaatimuksensa.

Entäpä sitten avoin kilpailu? Hinnolle tulisi mahdollisuus eriytyä alueellisesti ja asiakassegmenteittäin. Yritykset saattaisivat saada hyvin monipuolista palvelua. Tehokkuus saattaisi korostua, miksei kilpailukykykin, palvelut saattaisivat nousta optimiinsa, mutta se yhtenäisajattelu on silloin vaakalaudalla.

Entä sitten kolmas vaihtoehto: säädelty kilpailu? Saattaisi käydä niin, että yhtenäishinta olisi Postilla, mutta kilpailijoilla hinnoittelu olisi vapaata, mistä seuraisi, että Posti menettäisi kaupungeissa, mistä seuraisi, että hintaa olisi nostettava, jotta yleispalveluvelvoite hoituu, mistä seuraisi, että menetykset kilpailijoille tapahtuisivat melko välittömästi. Esimerkiksi lehdet eivät ole järin halukkaita maksamaan maaseutujakelusta. Eli yleispalveluvelvoitteen hoito vaarantuisi hyvin nopealla aikavälillä, ja sitten kilpailulain ja Postin velvoitteiden ristiriidat tulisivat myös jokapäiväiseen poliittiseen ja muuhunkin yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Arvoisa herra puhemies! Kuten alussa sanoin, lähetekeskustelussa on hyvä esittää kysymyksiä, problematisoida asioita, jos siihen on mahdollisuuksia. Omalta osaltani olen sitä yrittänyt, ja erityisen suurella ilolla panen merkille sen, että asianomaisen valiokunnan puheenjohtaja jaksaa seurata tätä joskus varsin pitkäpiimäiseltä vaikuttavaa keskustelua, ja erityisesti puheenvuoroista pitkäpiimäisintä.

¹⁹ **Matti Huutola /vas:** Arvoisa puhemies! Suomen Postin kohtalo on kyllä ratkaistu jo paljon aiemmin, niin kuin monissa puheenvuoroissa on käynyt ilmi. Se on ratkaistu jo aiemmin kahdessa erillisessä ratkaisussa eli jo vuosia sitten, kun Posti päätettiin liikelaitostaa. Se oli yksi osa tätä polkua, ja sen jälkeen myöhemmin Postin ja Leo-

nian välinen kihlaus purkaantui ja molemmat lähtivät katselemaan eri teitä, mikä tietysti muutti Postin aseman tai sen toimintaedellytysten mahdollisuudet tässä yhteiskunnassa aivan toiseen valoon.

On kuitenkin tunnustettava se, arvoisa puhemies, että koko lakiesitys kuitenkin, kaikesta huolimatta on parempi kuin nykyisin voimassa oleva postipalvelulaki. Tämä jonkin verran täsmentää ja selkeyttää sitä, millä tavalla postipalveluja on ylipäättänsä järjestettävä. Mutta minäkin puutun oikeastaan kahteen kohtaan, joihin muutkin ovat puuttuneet.

Aluksi puutun yleispalvelun sisältöön ja 4 §:ään, jossa on ajateltu säänneltävän yleispalveluja, ja siinä erityisesti siihen kohtaan, jossa todetaan, että yleispalvelun tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Minustakin valiokuntakäsittelyssä tulisi vähän täsmentää tätä käsitettä. Minusta tämä on hyvin epämääräinen käsite, niin kuin nyt monesti on todettu, mitä tämä kuntajako tulevaisuudessa mahdollisesti meillä ylipäättänsä on. Tässä yhteydessä jo aikaisemmin monestikin tässä salissa ja monienkin puheenvuorojen osalta on tämä todettu, mutta esimerkiksi Lapin läänin kuntien huikeat matkat, jotta on postipalvelut saatavissa, sehän voi tarkoittaa hyvässä lykyssä satoja kilometrejä. Silloin tällainen määritelmä, että posti on jokaisessa kunnassa, on epämääräinen eikä kohtele Suomen kansalaisia tasaapuolisesti. Tälle osalle minä toivon, että tässä käsittelyssä edelleen täsmennetään ja kohdenneetaan kuitenkin, milloin viimeistään on oltava kansalaisilla postipalvelut saatavissa.

Toinen kohta on yhteistoimintavelvoite eli 27 §. Minusta myös tämän sisältöä tulisi vähän tarkastella uudelleen. Entäpä jos tällaista sopimusta postipalveluja järjestävien välillä ei synny? Mitä sitten tapahtuu? Entäpä jos yritys ajautuu konkurssiin, mikä voi olla hyvin mahdollista ja todennäköistä? Entä sitten postipalvelujen turvaaminen? Tässä sanotaan, että sopimus palauteaan ja voidaan asettaa kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa sopimusta on muutettava. Mutta entä jos sopimusta ei syystä tai toisesta synny tai toinen osapuoli rikkoo olemassa olevaa sopimusta, koska se on hyvin tavanomaista yritysmaailmassa, että kuitenkin sopimuksiakin rikotaan? Eli tälle osalle minusta on olemassa uhkat, joita ed. Manninenkin omassa puheenvuorossaan esitti, jos tällainen yrittäjä syystä tai toisesta ... Toki

näyttää hyvin epätodennäköiseltä, että tällainen yritys tähän maahan syntyisi näillä volyymeillä, mutta niin kuin on todettu, maailma kulkee ja menee eteenpäin, ja se voi olla aivan hyvin mahdollista. Tälle osalle toivon selvää täsmennystä, mitä tarkoittaa yhteistoimintavelvoite.

20 Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen: Arvoisa puhemies! En lähde kommentoimaan niitä kaikkia yksityiskohtaisia huolia ja näkökohtia, joita täällä keskustelussa on tullut esille. Haluan todeta, että hyvin monet niistä ovat sen kaltaisia, että ne on hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa otettu huomioon ja käyty läpi. Siinä mielessä, kun tarkemmin tuohon esitykseen tutustutte, uskon, että niihin moniin kysymyksiin ja huoliin löytyy todella ratkaisui, joita edellisissä puheenvuoroissa on todettu.

Oikeastaan kahteen yleisempään asiaan haluaisin ottaa kantaa. Ensinnäkin ed. Manniselle, joka kauhisteli näitä nykyisiä hallituksen esityksiä ja sanoi, että ne ovat ultraliberaaleja, ja ei oikein tunnista niitä enää omakseen, on todettava se, että hallituksen esitys, joka meidän käsittelysämme nyt on, on kyllä selvästi tiukempi kuin voimassa oleva lainsäädäntö, joka taas on vuodelta 94 ja joka sitten ehkä on vielä ultraliberaalimpi tässä tarkastelussa. Siinä mielessä ne kauhistelun kohteet, joita ed. Manninen nosti esille, ovat kyllä tuossa vuodelta 94 olevassa lainsäädännössä. Taisi olla niin, että ed. Mannisen edustama poliittinen liike taisi olla silloin myöskin hallituksessa asioista vastaamassa.

Toinen näkemys on se, että ed. Pulliainen puhui 90 prosentin säännöstä ja kauhisteli tilannetta. Ymmärrän huolen niiltä osin, kuin ongelmia on ollut olemassa esimerkiksi pakettiuudistuksen osalta. Mutta toisaalta on todettava se, että jos aikaisemmin oli voimassa 70 prosentin sääntö, niin eteneminen kohti 90 prosentin sääntöä on kuitenkin menemistä parempaan suuntaan. Siinä suhteessa varmasti tavoitteena aina tulisi olla se, että asiat sujuvat 100 prosentin mukaan. Mutta tämän kaltaisessa toiminnassa, jossa todellakin yksittäisiä tapahtumia on hyvin paljon, täyden 100 prosentin saavuttaminen on hyvin haastava tekijä. Siinä mielessä mielestäni on usein hyvää kehitystä se, että mennään kuitenkin lähemmäksi sitä 100:aa prosenttia, kuin mikä tilanne palve-

lujen toteutumisen tai laadun osalta on aikaisemmin ollut.

Jossain puheenvuorossa kysyttiin sitä, taisi olla ed. Vistbacka, onko pohdittu rahaliikennettä. Tämän esityksen valmistelun osalta vastaus siihen on, että ei ole pohdittu, koska esitys ei käsittele pankkitoiminnan kaltaista tai rajoitettua pankkitoimintaa, vaan postitoimintaan liittyviä kysymyksiä. Siinä mielessä se on toinen lainsäädäntö, joka niiltä osin tulee esille.

Kysyttiin myös sitä, voisivat lähettipalvelut toteuttaa logistisia ratkaisuja. Kyllä ne tänä päivänä voivat. On huomattava, että hyvin merkittävä osa kuljetuspalveluista on itse asiassa tämän lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella kokonaan ja niiltä osin tilanne on täysin vapaa. Eli siellä toiminta on vapaata eikä edellytä minkäänlaista toimilupaa. Hyvin paljon sen kaltaisia yrityksiä meillä tänä päivänä toimii ja varmasti tulee toimimaan entistä enemmän tulevaisuudessa.

Täällä myös viitattiin kysymyksiin toimipaikkaverkkoon liittyvien henkilöstöjärjestelyjen osalta ja pohdittiin myös sitä, pidetäänkö hallituksen antamista lupauksista kiinni, joita hallitus on esittänyt. Vastaus on se, että kyllä niistä tullaan pitämään kiinni. Viimeksi viime viikolla Postin henkilöstöjärjestöjen kanssa olen käynyt tilannetta lävitse. Silloin siltä taholta viesti on ollut se, että neuvottelut ovat edenneet ihan suotuisasti ja hyvässä hengessä, vaikka asia hyvin vaikea onkin, joka käsittelyn alla on.

Mielestäni on hyvä, että jo tässä vaiheessa ja näin maanantai-iltana tästä asiasta lähti liikkeelle näin vilkas keskustelu. Mielestäni esimerkiksi ne kysymykset, joita ed. Kekkonen nosti esille pohdittaviksi, ovat sen kaltaisia kysymyksiä, joita meidän on syytä hyvin tarkkaan miettiä ja katsoa sitä toimintakentän muutosta, joka meillä on edessämme. Toivon, että sitä kautta meillä todella syntyy kansallinen tilanne ja kansallinen lainsäädäntö, jonka pohjalta voimme sanoa, että kykenemme takaamaan hyvätasoiset palvelut kohtuullisin hinnoin koko maassa.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

18) Hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 75/2000 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

1 Pertti Turtiainen /vas: Arvoisa puhemies! Pelästyin jo, että jään ainoaksi tähän saliin, mutta onneksi täällä on vielä muitakin asiasta kiinnostuneita edustajia.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on ollut edellisen eduskunnan käsittelyssä työasiainvaliokunnassa, joka palautti esityksen uudelleen käsittelyyn johtuen siitä, että se oli liian väljä ja epämääräinen. Nyt käsitteillä oleva esitys on vähän toisen luonteinen, joskin tämä kokonaisuus sinällään aiheuttaa tilanteita työelämässä, että välttämättä asiat eivät suju niin joustavalla tavalla, mitä edellytetään, työntekijän tietojen keräämiseen liittyen.

Työnantajan oikeus kerätä ja käyttää työntekijää koskevia tietoja, mikä esityksessä on, lähtee siitä, että tähän tarvitaan työntekijän suostumus. Suostumuksen saatuaan työnantaja voi tiettyjä tietoja kerätä, mutta niitä ei tule luovuttaa millekään toiselle työnantajalle, ja jos luovutetaan, siihenkin edellytetään työntekijän suostumus. Ne ovat hienoja asioita tässä kirjallisessa muodossa esitettyinä, mutta elävä elämä työelämässä on aivan toisenlaista. En tiedä, millä tavalla pystytään puuttamaan siihen, että tietoja luovutetaan toisille työnantajille, sillä hyvin useita tapauksia on, että tiedot työntekijöistä kulkevat kuitenkin toiselle työnantajalle, kun työntekijä hakee toisen työnantajan palvelukseen ja tämä saa vihiä siitä, mistä yrityksestä kyseinen työntekijä on lähtenyt. Tämä on asia, mihin nähdäkseni valiokuntienkin tulisi kiinnittää huomiota, kun tästä lausuntoja ja mietinnön antavat, pystytäänkö tällaiseen tietojen luovuttamiseen puuttamaan millään tavalla lainsäädännöllisin keinoin.

Sitten testaukset liittyen työntekijän sopivuuteen kyseiseen työhön niin fyysisesti, henkisesti kuin ammattitaidollisesti on alue, joka varmaankin meitä kaikkia kiinnostaa hyvinkin paljon. Onko testaus tarkoituksenmukaista ja sen laatuista, ettei siinä tapahdu mitään työntekijän syrjintää missään vaiheessa? Syrjintään liittyenhan on tietysti Ilon suosituksia hyvinkin pitkältä ajalta, ja suositukset ovat sen laatuista, että ne eivät myöskään elävässä elämässä kaikin osin toimi tai pidä paikkaansa. Testausasiaan varmaankin on syytä edelleenkin kiinnittää huomiota, että testit ovat asianmukaisia, ja niin kuin hallituksen esityksessä viitataan, ammattilaisten ja asiantuntijoiden tekemiä ja kustannuksiltaan sellaisia, että ne ovat kohtuuden rajoissa, ettei mennä ojasta allikkoon, että testataan kalliilla hinnalla ihmisiä kuitenkin saamatta sitä tulosta, mikä välttämättä tarvittaisiin.

Terveystietoon liittyvät testaukset ja kartoitukset ja tietojen tallennukset ovat myös sellainen yksityisyyden suoja-asia, johon tulee kiinnittää erittäin paljon huomiota. Tähänkin viitataan hallituksen esityksessä, mutta tässäkin on mahdollisia aukkoja. Täällä ei ole määritelty millään tavalla, mikä on se työnantaja, jolle näitä tietoja voi luovuttaa. Onko se tietty työnantajan edustaja? Siinä pitäisi olla yksityiskohtaisemmin määritelty, kenelle tietoja voidaan luovuttaa.

Hyvä asia on se, että tässä puututaan geenitesteihin, että niitä ei sallita ja niiden luovuttaminen toisaalle, jos tällaisia tehtäisiinkin, ei ole mahdollista. Tässä on esimerkkejä eri maiden käytännöistä. Tässä on hyvä asia, ettei Suomessa ole lähdetty tällä alueella liikkeelle väärään suuntaan.

Miten valvonta pystytään toteuttamaan kaikkien tietosuoja- ja henkilötietotallennuksien osalta? Hallituksen esityksessä viitataan siihen, että tämä ei aiheuta minkäänlaisia taloudellisia vaikutuksia, ei tietosuojavaltuutetun kohdalta eikä työsuojeluviranomaisten kohdalta. Mutta tämä on asia, josta olen eri mieltä, sillä tänä päivänä on nähtävissä se, että työsuojeluviranomaisten taholla on selkeä tarve lisätä työsuojelutarkastajia, työläistarkastajia, koska tämä ei ole ainoa asia, missä on ongelmia henkilökunnan lisäämisen tarpeen suhteen, jotta pystytään valvomaan lakeja ja sopimuksia siinä laajuudessa, mitä edellytetäänkin. Jossakin yhteydessä tulee pohtia sitä, millä tavalla voidaan henkilökuntaa lisätä.

Hallituksen esityksessä on myös kohta teknisestä valvonnasta. Tekninen valvontahan on siinä määrin mahdollista, jos tämän esityksen mukaan mennään, yhteistoimintamenettelyn puitteissa. Yhteistoimintamenettelyhän ei tietenkään estä sitä, että teknistä valvontaa toteutetaan työnantajan direktio-oikeudella, sillä se on menettelyn jälkeen mahdollista. Tämä on selkeä puute nähdäkseni, että on vain muodollinen yt-menettely ja sen jälkeen päätöksenteko-oikeus on puhtaasti työnantajalla.

Mitä tulee siihen, missä muodossa ja laajuudessa on sähköpostin ja puhelimen käytön kontrollia ja samoin kameravalvontaa, ainakin sähköpostin kohdalla liikutaan kyseenalaisella alueella, jos lähdetään tarkistamaan sitä, kuinka usein kukin työntekijä käyttää sähköpostia, ja mahdollisesti jopa sisältöön päästään kajoamaan. Puhelimen käyttö samalla tavalla jatkuvana seuranta ei ole työelämään sopivaa. On esitetty, että kameravalvonta teknisenä välineenä tulee yt-menettelyn piiriin, mutta on tapauksia, että on otettu salaa käyttöön, ja niissä työpaikoissa, missä ei yt-menettelyä edellytetä, voidaan esityksen mukaan sopia teknisestä valvonnasta.

Nämä ovat asioita, jotka mielestäni tulee hyvinkin tarkkaan katsoa, kun valiokunnat työskentelevät, että tullaan huomioimaan, että työntekijöiden oikeuksia ja samoin työelämän suhteita ei vaikeuteta tämän esityksen pohjalta.

2 Antero Kekkonen /sd: Herra puhemies! Ennen tämän lain käsittelyä kaikkien lainsäätäjien olisi varmaan hyvä katsoa Charles Chaplinin elokuva *Nyky aika*, joka nerokkaalla tavalla kiteyttää sen problematiikan, mikä tässä on.

Mutta, puhemies, tulkitsen tämän esityksen uskaltaisiko sanoa jopa edistysaskeleeksi. Ensinnäkin tässä on ihan hyvät tahot takana, sillä tavalla hyvät tahot, että siellä on Euroopan parlamentin ja Euroopan neuvoston direktiivi sekä Suomen uusi perustuslaki, joka panee hyvin paljon painoa tällaiselle yksityisyyden suojaan liittyvälle problematiikalle, eli pidän tätä eteenpäinmenemisenä joka tapauksessa tällä alalla, joka on hyvin kipeä alue.

Kun edellisessä puheenvuorossa problematiottiin esimerkiksi sitä seikkaa, miten työnantaja viestittää toiselle työnantajalle, luulen, että sellainen on lainsäädännöllisesti mahdotonta torjua kokonaisuudessaan vallankin sen jälkeen, kun Suomessa on olemassa jo instituutio nimeltä työ-

todistus, joka on eräissä tapauksissa, jos ei lain velvoittama, kuitenkin suotavana pidettävä järjestelmä, jolla työnantaja viestittää työntekijöitensä toiselle työnantajalle. En ole tulkinnut, että sitä järjestelmää sinänsä olisi juurikaan kritikoitu niin kauan kuin se on julkinen järjestelmä, systeemi, joka kulkee työntekijän mukana työnantajalta toiselle. Sitten tullaan tietysti todellisiin pulmiin, jos testaamisjärjestelmä rupeaa laajenemaan, kasvamaan, jos ihmisiä testataan, tutkitaan — uskallanko sanoa jopa vakoillaan — enemmän kuin työtehtävät edellyttäisivät ja ne tiedot lähtevät taipaleelle.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava asiasta lausunto.

19) Laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 72/2000 vp (Håkan Nordman /r ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovainvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ Håkan Nordman /r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Med den här motionen, som 112 riksdagsledamöter har undertecknat, föreslås det att returbränsle och biogas skulle få samma skattefördelar som övriga förnybara energikällor för att säkerställa deras konkurrenskraft på energimarknaden. Det skulle betyda allt från några mark till 10 mark i stöd per megawattimme, beroende på hur stor andel el utgör av produktionen.

Aloitteessa, jonka 112 kansanedustajaa on alikirjoittanut, ehdotetaan, että kierrätyspolttoaine ja biokaasu saisivat saman veroedun kuin muut uusiutuvat energialähteet niiden kilpailukyvyyn varmistamiseksi energiamarkkinoilla.

Tämä tarkoittanee muutamasta markasta 10 markkaan tukea megawattituntia kohti riippuen sähkön osuudesta tuotannosta.

Energiutvinning ur avfall har blivit en betydande del av avfallsbehandlingen. Energiutvinningen i Finland sker genom att man ur avfallet tillverkar returbränsle och utvinner biogas, som sedan bränns. En ökad användning av biobränslen, såsom returbränsle och biogas, har uppmärksamrats på olika sätt av regering och riksdag, bl.a. i handlingsplanen för förnybara energikällor och i nationella avfallsplanen fram till år 2005. Energiproduktionen i Finland består till stor del av kombinerad el- och värmeproduktion, i vilken man med hög nyttoegrad kunde utnyttja energiinnehållet i avfall.

Vi har alltså redan nu en infrastruktur, som kunde utnyttjas också för returbränsle och biogas. Den här åtgärden skulle ha positiva regionala effekter och är samhällsekonomiskt motiverad.

Kierrätyspolttoaine muodostuu pääasiassa yhdyskuntien ja yritysten paikallisesti kerätyistä ja syntypaikoilla lajitelluista polttokelpoisista kivihiiltä ja kiinteistä jätteistä, joiden ominaisuudet ovat tunnettuja. Kierrätyspolttoaineen valmistuksessa erotetaan käyttökelpoinen raaka-aine ja ongelmajäte, joka kerätään erikseen. Tutkimusten mukaan kierrätyspolttoaine koostuu lämpöarvon mukaan laskettuna pääosin puupohjaisista materiaaleista, jotka ovat uusiutuvia energian lähteitä. Kierrätyspolttoaineen laatua seurataan säännöllisesti tapahtuvalla näytteenotolla ja raaka-aineen valvonnalla. Kierrätyspolttoaine on standardoitu alkuvuodesta valmistuneella standardilla. Biokaasu on joko vuosien kuluessa kaatopaikoille kerättyjen biologisesti hajoavien jätteiden tai erilliskäytettyjen, mädätyslaitoksessa käsiteltyjen biologisesti hajoavien jätteiden tai lietteiden hajoamistuote. Kaatopaikoilta kerätään talteen jo nykyisellään merkittäviä määriä biologisen hajoamisen tuloksena syntyntä kaasua.

Arvioitaessa kierrätyspolttoaineen ja biokaasun käyttöön liittyviä ympäristönäkökohtia on ensin otettava huomioon, että polttoaineiden raaka-aine on syntynyt muiden yhteiskuntatoimintojen sivutuotteena. Kaatopaikoilla biologisesti hajoava aines muodostaa metaania, jolla on tutkimusten mukaan hiilidioksidiin verrattuna 25 ker-

taa voimakkaampi haitallinen vaikutus ilmastonmuutokseen. Kierrätyspolttoaineen ja biokaasun energiakäytön lisäämisellä ottaen huomioon mainitun metaanin haitallisen vaikutuksen voidaan huomattavasti edistää Kioton sopimuksen mukaisten Suomen tavoitteiden toteuttamista. Kierrätyspolttoaineen ja biokaasun käytön nettovähennys hiilidioksidipäästöihin fossiilisten polttoaineiden käyttöön verrattuna on 3—4 tonnia vuodessa. Näin ollen kierrätyspolttoaineen ja biokaasun käytön lisääminen on Suomen osalta yksi merkittävimmistä toimenpiteistä Kioton sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa.

Det finns anläggningar för tillverkning och utnyttjande av returbränslen i vårt land, men tillverkning av returbränsle och användning av biogas är en dyr process, och kostnaderna borde kunna kompenseras genom inkomster från energianvändningen.

Som alternativt system konkurrerar den i det övriga Europa så vanliga massförbränningen, dvs. förbränningen av osorterat avfall. Massförbränning är till energieffektivitetsgrad och naturligtvis ur miljöhänsyn ett sämre alternativ än det som föreslås här och skulle medföra nationalekonomiskt betydande och onödiga tilläggsinvesteringar. Dessutom skulle det alternativet avsevärt försämra nuvarande kombinerade el- och värmekraftverks förutsättningar.

Förbränning av blandavfall har också konstaterats försämra återvinningsgraden i Finland. EU:s avfallsförbränningsdirektiv kommer att medföra ytterst hårda krav på samförbränning av avfall genom att bl.a. skärpa mätningsskraven på rökgaserna. De skärpta reglerna kommer också att höja kostnaderna för användningen av returbränsle. På grund av höga kostnader vid användningen av biogas nyttjas biogas ännu sparsamt och i många fall bränns gasen utan att man tar till vara dess energi.

Kierrätyspolttoaineen ja biokaasun käyttökustannusten pitäminen kilpailukykyisinä muiden uusiutuvien energialähteiden tavoin on tärkeää. Kierrätyspolttoaineen ja biokaasun käytön tulee saada veroteknisesti sama edullinen asema kuin muiden uusiutuvien energialähteiden.

Edellä olevan perusteella toivon, että eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen sähkön ja eräi-

den polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta.

Det är viktigt att hålla förbrukningskostnaderna för returbränsle och biogas konkurrenskraftiga på motsvarande sätt som för övriga förnybara energikällor. Returbränsle och användning av biogas bör därför få samma skattetekniska förhållning som övriga förnybara energikällor.

Med stöd av det här ovan anförda hoppas jag att riksdagen skall godkänna lagförslaget om ändring av lagen om accis på elström och på vissa bränslen.

² **Antero Kekkonen /sd:** Herra puhemies! Kun energiapolitiikan neuvoston strategiajaosto kymmenkunta vuotta sitten teki suunnitelmaa suomalaisesta energiapolitiikasta suurin piirtein vuoteen 2020 saakka, tässä suunnitelmassa oli mukana tämä ajatus. Mutta koska se oli yleissuunnitelma, tietenkin tämä on tarkennettu versio, jos näin voi sanoa, ja sellaisenaan perin edistyksellinen. Tämä ajatushan on valtiollisissa asiakirjoissa esiintynyt. Esimerkiksi valtioneuvoston hyväksymässä valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa vuoteen 2005 on esitetty tavoitteeksi kierrätyspolttoaineen käytön nostaminen runsaaseen miljoonaan tonniin vuodessa, mikä vastaa energiaarvoltaan puolta miljoonaa öljytonnia. Se on siis energiamäärältään suurta luokkaa, merkittävä, ratkaisevaa laatua oleva kysymys.

Mutta tässä nyt voi syntyä myös pieni ristiriita EU:hun nähden. Se on EU:n jätteenpolttodirek-

tiivi, joka asettaa tiukkoja ehtoja jätteiden rinnakkaispoltoille kiristämällä muun muassa savukaasujen mittausvelvoitteita. Näin nämä tiukemat säännökset lisäävät myös kierrätyspolttoaineen käyttökustannuksia. Siitä saattaa syntyä pulma jossain vaiheessa, ei nyt varmaankaan ylitsekäymätön pulma mutta pulma kuitenkin.

Yhtä kaikki tälle lakialoitteelle on toivotettavaa menestystä. Tämä on esityksellinen lakialoite. Toivottavasti, jos tämä ei mene ed. Nordmanin nimissä lainsäädäntöön, tämä menee osana muuta lainsäädäntöä, koska tämä nyt on kuitenkin se kehityssuunta, johon täytyisi edetä.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

—————

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna tiistaina kello 14.

—————

Täysistunto lopetetaan kello 19.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

